

බෞද්ධ ගෙදර

සම්පාදක
මඩිහේ පඤ්ඤාසීභ මහානායක
මාහිමිපාණන් වහන්සේ

ප්‍රකාශක

සාසන සේවක සමිතිය
සිරි වජිරඤ්ඤාණා ධර්මායතනය
මහරගම.

2552
2008

බෞද්ධ ගෞරව

හයවන මුද්‍රණය - 2008 (2552) වෙසක්

හත්වන මුද්‍රණය - 2009 (2553) පොසොන්

© සී/ස සාසන සේවක සමිතිය

ISBN - 978-955-8048-35-1

2011 වසරෙහි දී ඵලදායී
2600 සම්බුද්ධත්ව ජයන්තිය නිමිත්තෙනි.

විමසිමි :

පොත්සල් කමිටුව

පිටකවර නිර්මාණය

සෝමවජ්‍ය පිරිස්

Printed and donated by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11th Floor, 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: <http://www.budaedu.org>

This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.

නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

පෙරවදන

බුදු දහම ගැන හටී දැනීමක් නැති එහෙත් දන්නවා යැයි හිතාගෙන සිටින අතිපණ්ඩිතයෝ බුදු දහම පරලොචට තිබෙන ආගමක් යැයි සිතති, කියති, ලියති. එය සම්පූර්ණයෙන් ම වැරදි ය. බුදු දහම මෙලොව දියුණුවට මහ පෙන්නන ධර්ම සමූහයෙකි. මෙලොව හොඳ කැර ගන්නොත් පරලොව හොඳ වන බවත් මෙලොව පරලොව හොඳ කැර ගත් තැනැත්තා නිර්වාණාවබෝධයට සම්ප වන බවත් බුදු දහම උගන්වයි.

ලංකාවේ බෞද්ධයන් බහුලව සිටිනත් වැඩි සංඛ්‍යාවක් නමින් පමණක් බෞද්ධයන් බව තතු දන්නෝ දනිති. උගත් ලෝකයා ඉතා උසස් කොට සලකන නිර්මල බුද්ධ ධර්මය අපට ලැබී තිබියදීත් අප එහි රස විඳින්නේ නැත්නම්, එයින් ප්‍රයෝජන ගන්නේ නැත්නම් එය කුමන අවාසනාවක් ද? ඒ නිසා මුළු බුද්ධ ධර්මය ම ඉගෙන ගත නොහැකි වුවත් ගිහි බෞද්ධයන් විසින් අවශ්‍යයෙන් දහ යුතු ධර්ම කොට්ඨාසයන් වත් උගත යුතු ය. ඒ සඳහා උත්සාහවත් විය යුතු ය. මෙම පොතෙහි සැකෙවින් සඳහන් වන කරුණු ගිහි බෞද්ධයන් හොඳින් ඉගෙන ඒ අනුව පිළිපදිමින් නියම බෞද්ධ ගෙවල් කර ගන්නටත් හැම දෙන ම ඉටා ගත යුතු ය.

බුද්ධ ධර්මය මෙන් ම බෞද්ධ ආචාර ධර්මත් උගත් ලෝකයාගේ සැලැකිල්ලට භාජන වී ඇත. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වන කාලයෙහි ඇතැම් අංශවලින් ලොකු දියුණුවක් පෙනෙන්නට තිබුණත් ආචාර ධර්ම අතින් සැහෙන පරිභානියක් තුබුණු බව පෙනෙයි. එහෙයින් බුදුරජාණන් වහන්සේට යන එන සැටි, කන බොන සැටි, කතාකරන සැටි, හිනැහෙන සැටි පමණක් නොව කෙළ ගහන සැටි ද උගන්වන්නට සිදු විය. ඒ උතුම් ආචාර ධර්මවලින් අවශ්‍ය ම කොටසක් මේ පොතෙහි සංගෘහිත ව ඇත.

ඉංග්ලිසින් ගේ පාලනය පැවැති අවධියෙහි විදේශවලින් පැමිණි පුජකවරුන් ගෙන් ගොගර්ලි දේවගැහිණුමා ද කෙනෙකි. මාතර පළාතේ පාසල් භාර වැ සිටි එතුමා පවුල් පිවිහ ගත කරන පුජකවරුන්ගෙන් කෙනෙකි. සිංහල භෞද්ධ දැන සිටි ගොගර්ලි පුජකතුමා මාතර මඩිහේ පුජිත ගුණවර්ධන පරපුරට අයත් කාන්තාවක ආවාහ කර ගත්තා. බෞද්ධ ආගමික පරිසරයක හැදුණු ඇය සිගාලෝවාද සුත්‍රය දැන පමණක් නොව, ඒ වාරිත්‍රයන්ගෙන් යුක්තව සිටියා.

බලවත් සතුටට පත් වූ පාදිලිතුමා මේ භෞද්ධ වාරිත්‍ර ඉගෙන ගත්තේ කෙසේ දැයි ඇසුවා. සිගාලෝවාද සුත්‍රයෙන් ධර්ම දේශනා කළ ස්වාමීන් වහන්සේලා ගෙන් යැයි කීවා. ගොගර්ලි පාදිලිතුමා එම වටිනා සුත්‍රය සොයා ගෙන කියවා බලා මහත් සෞම්හසට පැමිණ සිංහල නොදන්නා උගතුන්ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා 1847 දී ඉංග්ලිසියට පරිවර්තනය කොට ප්‍රචාරය කළා.

1855 දී ලංකාවට පැමිණි ආර්. සී. විල්ඩර්ස් මහතා ද බෞද්ධ වාරිත්‍ර අගය කළ කෙනෙකි. දිසාපතිවරයකු වශයෙන් ක්‍රියා කළ මෙතුමා බෞද්ධ වාරිත්‍ර කෙරෙහි පැහැදි බුද්ධ ධර්මයන් පාලි භාෂාවත් ඉගෙන ගත්තා. 1864 දී විශ්‍රාම ලැබ සිය රටට ගොස් තමන් ඉගෙන ගත් ආගමට සේවයක් වශයෙන් සිගාලෝවාද සුත්‍රය ඉංග්ලිසියට පරිවර්තනය කොට ප්‍රචාරය කළා. ඉගෙන ගත් පාලි භාෂාවට සේවයක් වශයෙන් ප්‍රථම පාලි ඉංග්ලිසි අකාරාදිය මුද්‍රණද්වාරයෙන් නිකුත් කළා.

බෞද්ධයන් හා පාලිභාෂා පඬිවරුන් අතර, කීර්තියක් හිමිකර ගත් “රීස් ඩේවිඩ්ස්” මහතා ලංකාවට පැමිණියේ 1884 දී ය. විනිශ්චයකරුවකු මෙන් ම දිසාපති වරයකු වශයෙන් ද සේවය කළ එතුමා බෞද්ධ වාරිත්‍රවලට පැහැදි බුද්ධ ධර්මයන්, පාලි භාෂාවත් ඉගෙන ගත්තේ ය. එතුමා බුද්ධ ධර්මයටත්,

පාලි භාෂාවටත් සිදු කළ සේවය අතිවිශිෂ්ට ය. වසර අටෙකින් සිය රටට ගිය එතුමා පාලි පෙළ පොත් සමාගම පිහිටුවා මුළු ලෝකයට ම බෞද්ධාලෝකයක් දුන්නේ ය. සිගාලෝවාද, සුත්රය ද, නැවත ඉංග්ලිසියට පරිවර්තනය කරමින් කරන ලද, ශාසනික සේවය ද, වර්ණනා විෂයාතික්‍රාන්ත වේ.

විදේශීය ආක්‍රමණ නිසාත්, එවක පටන් ලැබුණු අබෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රම නිසාත් බෞද්ධ වාරිත්‍ර පිරිහෙන්නට පටන් ගත්තේ ය. අද බෞද්ධයා අතිශයින් සංකර වී සිටියි. එය කොතරම් දියුණු වී තිබේදැයි කිවහොත්, “සිංහලයා තරම් සංකර වූ ජාතියක් ආසියාවේ ම නැතැ” යි ඇතැම් විදේශිකයෝ කියති. මෙය අපට කොතරම් නින්දාවක් දැයි සිතා බලන්න. සදාචාරය යට කැරගෙන දුරාවාරය මතු වී පවතින, පන්සිල් යට කැර ගෙන පස්පව් රජ වන්නට යන මෙබඳු අවධියක එම ප්‍රවණතාව තරමක් හෝ අවම කිරීමට මෙම ග්‍රන්ථයෙන් යම් පිටිවහලක් සැලැස් නම් එය අපගේ සොම්නසට හේතු වේ.

මඩිහේ පඤ්ඤාසීහ මහානායක ස්ථවිර

2544 - 2000-08-10

**මහරගම, සිරි වජිරඤ්ඤාණ මාවතේ,
සිරි වජිරඤ්ඤාණ ධර්මායතනයේ දී.**

පටුන

		පිටුව
01.	බෞද්ධ ගෙදර 1
02.	පවුල් සතර 2
03.	ආදැහිවත් පවුල 6
04.	නන්දිය නම් වෙළෙඳ මහතා 8
05.	හොඳ පුරුෂයා හා හොඳ ස්ත්‍රිය 12
06.	මවුපියෝ 18
07.	හොඳ මවුපියන්ගේ බලාපොරොත්තුව 21
08.	මවුපියන්ගේ නියම සේවය 22
09.	මවුපියන්ගේ යුතුකම් 22
10.	පුත්‍රයෝ 26
11.	හොඳ පුතා හා දුව 27
12.	දරුවන්ගේ යුතුකම් 28
13.	මවුපියනට වැරදි කිරීමේ ආදිභව	29
14.	මවුපියනට සංග්‍රහ කිරීමේ අනුසස්	30
15.	මැණියන්ගේ ගුණ 30
16.	පියාණන්ගේ ගුණ 31
17.	කුලකාන්තාවනට දුන් අවවාද 32
18.	අවවාද දසය 36
19.	ස්වාමිපුරුෂයා 40
20.	ස්වාමිපුරුෂයාගේ යුතුකම් 42
21.	භායනීවෝ 47
22.	ස්වාමියාට නින්දා කරන භායනීව	47
23.	හොඳ භායනීවෝ 48
24.	හොඳ භායනීවකගේ කටයුතු 50
25.	මෙහෙකරුවන් හා ස්වාමිහු 52
26.	ස්වාමියාගේ යුතුකම් 53
27.	හොඳ මෙහෙකරුවෝ 56
28.	ධනය සැපයිය යුතු ආකාරය 57

29.	ලෝකියාගේ ධනය	58
30.	නුවණැති සත්පුරුෂයාගේ ධනය	60
31.	ධනය වියදම් කළ යුතු ආකාරය	61
32.	ගිහිගෙහි විසිය යුතු ආකාරය	64
33.	ගුරුවරු	66
34.	ගුරුවරුන්ගේ ගුණ	71
35.	ගිෂ්‍යයෝ	71
36.	මිත්‍රයා	72
37.	මිත්‍රයා තෝරා ගැනීම	75
38.	ආත්ම මිත්‍රයා	80
39.	ප්‍රාණසම මිත්‍රයා	81
40.	ගෘහමිත්‍රයෝ	81
41.	මිත්‍ර රූපයෙන් සිටින අමිත්‍රයෝ	82
42.	කුමිත්‍රයා	83
43.	කුමිත්‍ර ලක්ෂණ	84
44.	සන්මිත්‍රයා	85
45.	සන්මිත්‍ර ලක්ෂණ	86
46.	නොහළ යුතු මිතුරා	87
47.	සජ්ඣ පටිභානිය ධර්ම	88
48.	දැන බොද්ධ ගුණ	92
49.	බොද්ධ වාරිත්‍ර	96
50.	වැළුම	97
51.	ගෙදරදී මුදුන් වැළීම	99
52.	පිළිගැනීම	102
53.	බොද්ධයන්ගේ උත්සව - ගෙවදීම		105
54.	ආවාහ විවාහ මංගල	107
55.	අවමංගල	109
56.	කළ යුතු දේ	113
57.	හළ යුතු දේ	116
58.	ගිහි බොද්ධයන්ගේ දින වර්ශාව.	120

බෞද්ධ ගෙදර

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සම්මා සම්බුද්ධස්ස

බෞද්ධයන් වෙසෙන ගෙදර බෞද්ධ ගෙදර නම් වේ. මෙහි බෞද්ධ යයි කීවේ නමින් නොව ක්‍රියාවෙන් හා ගුණයෙන් බෞද්ධ වුවහොත් ය. බෞද්ධ නාමයක් තුබුණු පමණින් හෝ බෞද්ධ කුලගෙයක උපන් හැදුණු වැඩුණු පමණින් හෝ බෞද්ධ දෙමවුපියන්ගේ දරුවකු වූ පමණින් හෝ කෙනෙක් බෞද්ධ නොවෙති. බෞද්ධ ගෙයක උපන් පමණින් බෞද්ධයා යැයි කියනවා නම් බෞද්ධ ගෙවල උපදින තිරිසන් සතුන්ට ද, “බෞද්ධ බල්ලෝ - බෞද්ධ බළල්ලු” යයි කිව යුතු නොවේ ද? බෞද්ධ ගෙදරක හැදුණු වැඩුණු පමණින් හෝ බෞද්ධයා යැයි කියනවා නම් බෞද්ධ ගෙවල හැදෙන වැඩෙන ගස් වැල් ආදියට ද, “බෞද්ධ වම්බොටු - බෞද්ධ මිරිස” යයි කිව යුතු නොවේ ද? එය එසේ නොකියනුවා නම් යටැ කි කරැණු අනුව පමණක් කෙනෙකුට බෞද්ධයා යැයි කියන්නේ කෙසේද? එය කිසිසේත් සුදුසු නැත. එහෙයින් බෞද්ධයා යැ යි කිව යුත්තේ බෞද්ධ ප්‍රතිපත්ති ඇත්තාට ම ය. තෙරුවන් සරණ ගිය බෞද්ධයකුට අඩු ම ගණනේ පන්සිල් හා ශ්‍රද්ධා -ශීල -ශ්‍රැත - තනාගාදී ගුණයන් වත් තිබිය යුතු ය. එබඳු බෞද්ධ ප්‍රතිපත්තින් ගෙන් යුක්ත තැනැත්තන් වාසය කරන ගෙදර ම බෞද්ධ ගෙදර වේ.

මෙසේ තම නිවෙසක් වාසනාවන්ත ගෙදරක් කර ගැනීමට ගෙදරක සිටින සැම දෙනා ම ආධාර විය යුතු ය. නමුත් ඊට ප්‍රධාන වගකිව යුත්තෝ අඹුසැමි දෙදෙනා වන බැවින් ඒ දෙදෙනා මුල් කර ගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ සියලු පවුල් සතරකට බෙදා දැක්වූහ.

පවුල් සතර

මරණින් මතු ලැබෙන අපාය හා දිව්‍යලෝකය ගැන ආගමයෙහි උගන්වා තිබේ. එහෙත් එය සමහර සමයවල උගන්වන අපාය සහ දිව්‍යලෝකය මෙන් සර්වකාලික - සදහට ම නොවෙනස් ව එක සේ පවත්නේ නො වේ. සියලු සංස්කාර ධර්මයන් අභිභව බැවින් එය ද කලෙක දී නැති වී යයි.

බුද්ධ ධර්මයේ හැටියට තම ගෙදර ම අපාය හෝ දිව්‍ය ලෝකය හෝ කර ගත හැකි ය. සත්මහල් ප්‍රාසාදයෙක වුව ද ඉන්නා පිරිස තුළ ගුණ ධර්මයක් - ඔවුනොවුන්ට ප්‍රේමයක් හෝ සමභියක් නැත් නම් ඒ ගෙදර අපායෙකි. හෙවත් නියම සැපතක් නැති තැනෙකි. අතුපැලෙක වුව ද ඉන්නා පිරිස ගුණදහමින් යුක්ත නම් ඔවුනොවුන් ප්‍රේමයෙන් හා සමභියෙන් සම්පූර්ණ නම් ඒ පැල ඒකාන්තයෙන් ම දිව්‍යලෝකයෙකි, හෙවත් හිතට සැප ඇති කෙනෙකි.

සුඬි අසුඬි පව්චත්තං
නාඤ්ඤෝ අඤ්ඤං විසොධයෙ

(ධම්මපදය)

පිරිසුදු අපිරිසුදු
බවී තම තමා වෙත ම ය
අනෙකෙක් අනෙක් කෙනෙකුන්
පිරිසුදු කළ නොහේ ම ය

අත්තනා කරුතෙ ලඝබ්බං
අලඝබ්බං කරුතත්තනා
න හි ලඝබ්බං අලඝබ්බං වා
අඤ්ඤෝ අඤ්ඤාස්ස කාරකො

(සිරිකාලකණ්ණි ජාතකය)

“ තමහට සිරි නොසිරි
කරු ගන්නේ තෙමේ ම යැ
අනෙකෙක් අන් එකකු හට
සිරි හෝ නොසිරි නො කෙරේ”

යන මේ ධර්මනායයන් අනුව තම නිවෙස අපාය හෝ දිව්‍යලෝකය හෝ කර ගන්නේ තමන් - ගෙදර සිටින්නවුන් විසින් ම ය. බැහැර සිටියකුට එය නම් නො කට හැකි ම ය.

බුද්ධ ධර්මය අනුව අප ජීවත් වන්නේ හෙවත් අපේ ජීවිතය පවත්නේ එක මොහොතක ම ය. අතීත ක්‍ෂණයන්හිත් නො ව අනාගත ක්‍ෂණයන්හිත් නො ව දැන් පවත්නා - වර්තමාන ක්‍ෂණයෙහි ය. අතීත ක්‍ෂණ ගත වී ඉවර හෙයින් අනාගත ක්‍ෂණ ගැන විශ්වාසයක් තැබිය නොහැකි හෙයින් ඒකාන්ත බලාපොරොත්තුවක් තැබිය හැක්කේ වර්තමාන ක්‍ෂණය ගැන පමණ ය. එසේ ම අතීත ජාති ගැන දැන් සිතීමෙන් වැඩක් නැත. මතු ජාතියක් ඇත ද, එය සැපවත් කර ගැනීමට පින් කටයුතු වුව ද, එය කවර ආකාරයෙකින් වේ දැ යි කිව නො හැකි හෙයින් නුවණැත්තන් විසින් මේ ලැබූ ජාතිය තරම් වාසනාවන්ත උපතක් සමහර විට නිවන් දැකිනා තුරු නො ලැබිය හැකි යයි සිතා ජීවිතය ම සර්වප්‍රකාරයෙන් සාර්ථක කර ගන්නට උත්සාහ දැරිය යුතු ය.

එසේ නම් ගිය ජාති ගියාවේ. එන ජාති ආවාවේ. මතු ජාතියෙහි ස්වර්ගය ලැබුණොත් ලැබුණාවේ. එය ස්ථිර නැති නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ අයුරින් පිළිපැදූ තම නිවෙස ම දිව්‍යලෝකයක් කර ගත යුතු ය. පවුල් සතර විස්තර කරන තැන යෙදු මළුමිනිය යන අර්ථය ඇති ඡව ශබ්දයට තේරුම් ගැනීමේ පහසුව සඳහා ජේත ශබ්දය අර්ථ වශයෙන් යොදන බව සැලකිය යුතු ය.

1. ප්‍රේතයකු ප්‍රේතියක හා වෙසෙන පවුල

උහො ව හොන්ති දුස්සීලා - කදරියා පර්භාසකා
තෙ හොන්ති ජාතිපතයො - ජවා සංවාසමාගතා

යම් පවුලෙක භාර්යාව හා ස්වාමිපුරුෂයා යන දෙදෙනා ම දුශ්ශීලයෝ ද හෙවත් තමනට අයත් පන්සිල් ආදී සිල් නැත්තෝ ද, තද මසුරෝ ද, නිතර ඔවුනොවුන් බැණ ගන්නා ස්වභාවය ඇත්තෝ ද, එසේ ගුණවතුන් - සිල්වතුන් බැණ වදද් ද, එසේ වූ අඹු සැමියෝ ගුණ මළවුන් බැවින් මළ තැනැත්තෝ ය. එක්ව වාසය කරන ප්‍රේතයකු ප්‍රේතියක වැන්නෝ ය. මෙය ලෝකයෙහි සිටින අවාසනාවන්ත ම පවුල ය. ධන සම්පත් ආදිය නොඅඩුව ඇතත් මෙබඳු අඹු සැමියනට නම් නියම සැපතක් නැත. පිටතට නොපෙනෙන්නට ඉතා අමාරුවෙන් වසා ගෙන සිටිතත් ඔවුන්ගේ හිත් නම් දුකෙන් පිරිලා ය.

2. ප්‍රේතයකු දෙව්දුවක හා වෙසෙන පවුල

සාමිකො හොති දුස්සීලො - කදරියො පර්භාසකො
හරියා සීලවතී හොති - වදඤ්ඤ වීතමච්ඡරා
සාපි දෙවී සංවසති - ජවෙන පතිනා සහ

යම් පවුලෙක ස්වාමිපුරුෂයා දුශ්ශීල ද, තද මසුරු ද, නිතර කිපී බණින ස්වභාවය ඇත්තේ ද, එහෙත් භාර්යාව තමනට අයිති ශීලයෙන් සිල්වත් ද, දුප්පත් අසරණයන්ගේ වචන දැනූ ඒ ඒ අවස්ථාවෙහි දෙන සුලු වේ ද, මසුරු ගති යටපත් කොට ඇත්ති ද, එය ගුණවත් බැවින් දෙව් දුවක වූ භාර්යාවක සමඟ නිර්ගුණ ප්‍රේතයෙක් වෙසේ යැ යි කිව යුතු පවුල වේ. මේ පවුල ද එතරම් වාසනාවන්ත නැත.

3. දෙවියකු ප්‍රේතියක හා වෙසෙන පවුල

සාමිකො සීලවා හොති - වදඤ්ඤා විතමච්ඡරො
හරියා හොති දුස්සීලා - කදරියා පරිභාසිකා
සාපි ඡවා සංවසති - දෙවෙන පතිනා සහ

යම් පවුලෙක ස්වාමිපුරුෂයා තමනට අයත් ශිලාදී ගුණයෙන් යුක්ත ද, දිය යුතු තැන දීමට පුරුදු ද, මසුරු කම් යටපත් කොට වෙසේ ද, එතැන ම භාර්යාව දුශ්ශීල ද, දිය යුතු තැන නො දෙන සුලු වේ ද, නිතර කිසි ස්වාමියා හා වෙනත් නොයෙක් දෙනා හෙළා තළා කතා කරන සුලු වේ ද එබඳු වුවත් වෙසෙන තැන ගුණවත් බැවින් දෙවියකු බඳු වූ ස්වාමිපුරුෂයකු හා නිර්ගුණ භාර්යාවක වූ ප්‍රේතියක වෙසෙන පවුල වේ. මේ පවුල ද එතරම් වාසනාවන්ත නොවේ.

4. දෙවියකු දෙවිදුවක හා වෙසෙන පවුල

උහො සද්ධා වදඤ්ඤා ච - සඤ්ඤතා ධම්මජීවිනො
තො හොන්ති ජනිපතයො - අඤ්ඤමඤ්ඤං පියංචච

යම් පවුලක අඹුසැමි දෙදෙනා සැදැහැ ඇත්තෝ ද දිය යුතු තැන දීමට පුරුදු ද, ශිලාදී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත බැවින් තැන්පත් ව වෙසෙත් ද, කොතෙක් ලාභ ලැබිය හැකි වුවත් අයුතු මාගී අත් හැරූ දැනැමින් ජීවත් වෙත් ද, ඒ අඹුසැමියෝ ඔවුනොවුන්ට ප්‍රිය මනාප කතා ඇත්තෝ ය. මෙය ගුණයෙන් උසස් වූ දෙවියකු හා දෙවිදුවක වෙසෙන පවුල වේ. මේ පවුල ඉතා වාසනාවන්ත ය. මෙබඳු අඹු සැමියෝ කයට මෙන් හිතට ද සැප ඇතිව වසන්නෝ වෙති.

ආදර්ශීය පවුල

නකුල පියා හා නකුල මව

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයෙහි දඹදිව හත්ගනම් රට සුංසුමාරගිරියෙහි ගුණවත් - ආදර්ශීය අභිසැමි යුවළක් විය. මේ දෙදෙනාට නකුල නම් පුතෙක් වී ය. එහෙයින් ඒ දෙදෙනා නකුල පිතා - (නකුලගේ පියා) - නකුල මාතා (නකුලගේ මව) නමින් පුකට වූ හ. මේ දෙදෙනා තරුණ කාලයේදී ම බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ඛණ අසා සෝවාන් වූහ. දෙදෙනා ම ශර්ඛා ශල්‍ය ගුණයන්ගෙන් යුක්තයහ. ඔවුනොවුනට ප්‍රියයහ, මනාපයහ.

දිනක් මේ දෙදෙනා බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙතට ගොස් වැදැ වකත් පසෙක සිට නකුල පිතා මෙසේ කී ය. ස්වාමීනි, මේ නකුල මාතාව හා මා එක් ව වාසයට පැමිණියේ ඉතා තුරුණු වියෙහි දී ය, එදා පටන් මේ වනතුරු අපේ කිසි ම අමනාපයක් නො වී ය. මෙතෙක් කලකට මා නරක සිතිවිල්ලක් වත් ඇති කර ගත්තේ නැත. අන් ස්ත්‍රියක දෙස නුසුදුසු බැල්මෙකින් බැලුවේ වත් නැත, එබඳු තැන නරක ක්‍රියා ගැන කවර කතා ද? කරුණු මෙසේ හෙයින් මම මේ ජාතියේ පමණක් නොව මතු ජාතීන්හි ද මේ නකුල මාතාව හා එක්ව වාසයට කැමැති වෙමි. එවිට නකුල මාතාව ද, “ස්වාමීනි, ඉතා තුරුණු වියෙහි දී එක්ව වාසයට පැමිණි අපේ කිසි විටෙක වත් අසමගියක් අමනාපයක් නො වී ය. මෙතෙක් කලකට මා ද නරක සිතිවිල්ලක් වත් ඇති කර ගත්තේ නැත. වැරදි බැල්මෙකින් පරපුරුෂයකු දෙස බැලුවේ වත් නැත. එබඳු තැන නරක ක්‍රියා ගැන කවර කතා ද? කරුණු මෙසේ හෙයින් මම ද මේ ජාතියේ පමණක් නොව මතු ජාතීන්හි ද මේ නකුල පිතා හා එක් ව වාසයට කැමති වෙමි” යි කීවා ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ද දෙදෙනාට ම ප්‍රශංසා කොට හොඳ අඹුසැමි යුවලක් වෙතොත් මේ නකුල පිතා හා නකුල මාතාව මෙන් වාසය කට යුතු ය යි මේ දෙදෙනා ආදර්ශයට ගත යුතු පවුල ලෙස වදාළහ. තවත් දිනක් නකුල පියා ලෙඩ වී ඉතා දුර්වල අසාධ්‍ය තත්ත්වයට පැමිණි අවස්ථාවෙහි ගුණවත් නකුල මව ගුණවත් ස්වාමීපුරුෂයා වෙතට ගොස් තමන් ගුණ කියමින් සිත සනස්වමින් සතුටු කරවමින් හිමියාගේ හිතට ශක්තිය දෙන්නට වුවා. එසේ ලැබූ මානසික බලය නිසා නකුල පියා සුවපත් වී ය. ඊට පසු දිනෙක බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙතට ගොස් මේ පුවත සැල කොට එකී ගුණ තම භාර්යාව වෙත ඇද්දැ යි නකුල පියා ඇසී ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද එසේ ය. ඊටත් වඩා ගුණ ඇත්තේ යැ යි ප්‍රකාශ කළහ.

යටැ කී ලෙස පවුල් සතරෙහි ලක්ෂණ ප්‍රකාශ කළ බුදුන් වහන්සේ සතරවනු ව කී යහපත් පවුලට මෙලොව හා පරලොව වශයෙන් ලැබෙන අනුසස් ද දේශනා කළහ.

අපටා සම්පවුරා හොන්නි - වාසථං උපජායති
 අමිත්තා දුම්මනා හොන්නි - උභින්නං සමසීලිනං

ඉධ ධම්මං චරිත්තාන - සමසීලධ්විධතා උභො
 නන්දිනො දෙවලොකස්මිං - මොදන්ති කාමකාමිනො
 (අංගුත්තර නිකාය - චතුක්ක නිපාතය)

සතරවනු ව කී හොඳ ම පවුලක් ව වාසය කරන අඹු සැමි දෙදෙනාට අර්ථයෝ - දියුණුව - ධනය බොහෝ වෙත්. සම වූ සිල් - පැවැතුම් ඇති ඔවුනට ගෙදර පහසුවෙන්, ප්‍රේමයෙන් හා සමභියෙන් විසිය හැකි වේ. ඔවුන්ගේ යහපත් පැවැත්ම නිසා සතුරනට නපුරක් - විපතක් කර ගත නො හැකි වේ. එහෙයින් සතුරෝ නොසතුටු සිත් ඇත්තෝ වෙත්. සමාන වූ ශීලවත ඇති ඒ අඹුසැමි දෙදෙනා මෙලොව

ධර්මයෙන් ප්‍රීතිමත් ජීවිතයක් ගතකොට මරණින් මතු දිව්‍ය ලෝකයෙහි තමන් කැමැති කැමැති සම්පත් විඳිමින් සතුටු වන්නාහ.

නන්දිය නම් වෙළෙඳ මහතා

පුර්වයෙහි ශ්‍රී ලංකාද්වීපයෙහි නන්දිය නම් වෙළෙඳ මහතෙක් වී ය. ඔහු තෙරුවන් සරණ ගිය ගුණවත් සිල්වත් උපාසක මහතෙකි. ඔහු හා ගෘහබ්‍රහ්මයාට ඇතුළත් වූ සුරැජි තරුණ කාන්තාව රූප සෞන්දර්යයෙන් මෙන් ම ගුණ සපුටෙන් ද හො අඩු වූවා. මෙසේ දෙදෙනා දැනැමින් සෙමෙන් හා ගුණදහමින් යුතුව වෙසෙන අතර ස්වාමීපුත්‍රයාට වෙළෙඳාම සඳහා බැහැරට යන්නට සිදු විය. හේ සියලු කටයුතු සම්පාදනය කොට තබා දිය යුතු අවචාද ද දී නැවී නැගී පිට රට ගියේ ය. හොඳ ගුණවත් භාර්යාවෝ තම ස්වාමියා රටින් බැහැර ගියේ ද තමන්ගේ බුන්මවර්යය වත් අනෙක් යහපත් පැවැතුම් වත් වෙනස් කර නොගනිති. මේ වෙළෙඳ භාර්යාව ද හිමියා බැහැරට ගොස් තුන් අවුරුද්දක් ගත වූයේ නමුදු තම ගුණවත් බවේ මඳකුඳු අඩුවක් ඇති කර හො ගත්ති ය.

එකල්හි වූසු රජතුමා සිව නම් අමාත්‍යයකුට මේ වෙළෙඳ භාර්යාව ද වාසය කරන පළාත පාලනය කිරීමට පැවරී ය. ඔහු ඒ නගරයට පැමිණෙන උත්සවයෙහි දී මුළු නුවර ම අලංකාර කොට සැරසී සිටියහ. ස්වභාවයෙන් රූමත් වෙළෙඳ භාර්යාව අලංකාර ඇඳුම් පැළඳුම් නිසා පුහුදුන් පුරුෂයන් මුළු කරවන තරම් වූවා. සිව නම් අමාත්‍යයා ද නුවර සිරි බලමින් විරී සංචාරය කරන අතර, රූමත් වෙළෙඳ භාර්යාව දැක කාමයෙන් අන්ධ ව ඇය භාර්යාව කර ගන්නට සිති ය. තම නිවෙසට ගිය ඇමැතියා වෙළෙඳ භාර්යාවගේ ස්වාමීපුරුෂයා රටින් බැහැර ගොස් සිටින බව දැනැ දුන ස්ත්‍රීයක අත පඬුරු ද සමග තම අදහස් ද කියා වී ය.

මේ ගුණවත් වෙළෙඳ භාර්යාව පඬුරු ද ආපසු හරවා
ආගම හොඳින් දැනැ ඉගෙන සිටි හෙයින් ධර්මයෙහි සඳහන් වන
පරිදි කාමයන්ගේ ආදිනව නන් ලෙසින් කියා ඇරියේ මෙසේ ය:

කායෝ යං කුණපෙ ජාතෝ - කුණපො කුණපෙ රතෝ
ඉන්ද්‍රජාලකරූපෝච - ඛාලානම'නිපජ්ඣතෝ

අමෙජ්ඣධපොත්ථකෝ චා යං - චිත්තිතෝ ඛාලනන්දිතෝ
ද්විත්තිංසවිධ කොට්ඨාසෝ - කෙසලොමාදිකෝ අයං

මේ ශරීරය මුතු මැණික් ආදී වටිනා දෑයෙන් නිමියේ
හෝ වේ. සුවිපවිත්‍ර නැහෙක උපන්නේත් හෝ වේ. මවු කුස
නමැති අපවිත්‍ර ස්ථානයෙහි පනුවකු මෙන් උපන්නේ ය. මෙසේ
උපන්නා වූ මුළු වූ පුරුෂයෝ තමාටත් වඩා මාතුගාම නමැති
කුණපයෙහි ඇඳුම් කරන්නේ ය. ඉන්ද්‍රජාලයෙහි පෙනී ගිය රූපයක්
වැනි මේ අස්ථිර අසාර කය අඤානයෝ ශුභ දෙයෙකැ ය
ප්‍රාරථනා කෙරෙති. මේ ශරීරය කෙස් ලොම් ආදී දෙතිස්
කුණුපයෙකින් යුක්ත හෙයින් ඇතුළේ අසුවි පුරවා පිටත සිතියම්
කළ රූපයක් වැනි ය. එහෙත් අඤානයෝ මීට ප්‍රිය කෙරෙති.

මෙසේ කියා යැවුයේ වී නමුත් කාමයෙන් ආතුරව සිටි
අඤාන ඇමැතියා දෙවනු තෙවනුව ද වඩ වඩාත් පඬුරු දී
දුත ස්ත්‍රිය එවී ය. නුවණැති ගුණවත් වෙළෙඳ භාර්යාව ඊට ද
පිළිතුරු යවන්නී :

දුග්ගන්ධෝ අසුවි කායෝ - කුණපො උක්කරූපමෝ
නින්දිතෝ චක්ඛුගුතෙහි - කායෝ ඛාලානිනන්දිතෝ

අල්ලවම්ම පටිච්ඡන්තෝ - නවද්වාරෝ මහාවණෝ
සමන්තතෝ පග්ගරති - අසුවි පුත්තිග්ගධියෝ

ආගන්තුකෙත කායෝ'යං - අලංකාරෙත මණ්ඩිතො
රාගඤ්ඤත චක්ඛිතං - සුභරූපං ච දීඝ්ඝති.

මේ ශරීරය ඉතා දුර්වල ය, අපවිත්‍ර ය, පනුවන් වැනෙන කුණපයක් වැනි ය. කුණකසළ ගොඩක් ද වැන්න. නුවණැතියන් විසින් නින්දා කරන ලද්දා වූ මේ කය මෝඩයනට නම් සන්තෝෂ උපදවන්නේ ය. දෙනිස් කුණප කොටසින් ගහනව තෙත් ගතිය ඇති සමකින් වසන ලද ඇස්, කන්, නාසාදි නව දොර නමැති මහා වණ මුඛවලින් දුර්වල අසුවී වහනය වන්නේ ය. මේ ශරීරය බාහිර අලංකාරයන් ගෙන් සරසන ලද්දේ අභ්‍යන්තර සරවයනට යහපත් රූපයක් මෙන් පෙනෙන්නේ ය. මේ ආදි නන් අයුරින් කාමයන්ගේ ආදිනව කියා තම හිමියා මිනිසුන් සිටින තුරු අන් හිමියකු ප්‍රාර්ථනා නො කරන බව ද කියා යැවී ය. කාමයෙන් අන්ධ වූ අමාත්‍යයා වෙළෙඳ පුත්‍රයා මරා හෝ ඇය භාර්යා කර ගන්නට සිතා අතිංසක වෙළෙඳ පුත්‍රයා මැරීමට උපායක් සිතී ය.

මේ මුඩු අසත්පුරුෂ අමාත්‍යයා එබඳු ම දුෂ්ට මන්ත්‍රකාරයන්ගේ ද ආධාර ලැබ අමුසොහොනකට ගොස් මන්ත්‍ර ජප කොට නන්දිය නම් වෙළෙඳ පුත්‍රයා මරනු සඳහා යකකු පිටත් කොට යැවී ය. මේ වේලාවෙහි වෙළෙඳ මහතා නැව් නැගී ආපසු එමින් සිටියේය. යකකු ද මන්ත්‍ර බලයෙන් හා සෘද්ධන්තුවාලයෙන් ක්‍ෂණයෙකින් ගොස් නැවට ගොඩ වී ය. මෙය දුටු නැවේ සියලු දෙනා ම බියෙන් කැගාන්නට වූහ. එවිට නන්දිය නම් වෙළෙඳ පුත්‍රයා ඉදිරියට පැමිණ “කැ ගැමෙන් වැඩක් නැත. තුනුරුවන් සරණ යන්නැ” යි කී ය. මරණ බියෙන් බියපත්ව සිටි සියලු දෙනා ම “බුද්ධිමත් සරණං ගච්ඡාමි - ධර්මං සරණං ගච්ඡාමි - සංඝං සරණං ගච්ඡාමි” ය කියන්නට වන්න. බුද්ධ යන නාමය ඇසෙත් ම යකාට එතැන සිට ගත නො හැකි වී ය. ක්‍ෂණයකින් යකකු ආපසු හැරී

අමුසොහොනට ගියේ ය. යකැදුරෝ නැවතත් මන්ත්‍ර ජප කොට යකා පිටත් කළහ. එවිට ද නැවේ සිටියෝ තෙරුවන් සරණ යන්නට වූහ. ඒ වර ද යකා ආපසු පැන දැවිවේ ය. තෙවන වර ද එසේ ම විය. කාමයෙන් අන්ධ වූ අසත්පුරුෂ අමාත්‍යයා ද තමාගේ අභිමතාර්ථය සිදු කර ගැනීමට වෙළෙඳ පුත්‍රයා මරා එනතුරු සොහොනෙහි ම නැවැති සිටියේ ය. යකැදුරෝ සිවුවන වර ද යකා පිටත් කොට යැවූහ. යකා නැවට ඇතුළු වෙනුවත් සමඟ ම එහි සිටියෝ තෙරුවන් සරණ යන්නට වූහ. බුද්ධ යන වචනය ඇසෙත් ම යකාගේ හිස පැළෙන තරම් වේදනා ඇති වී ය. එයින් කෝපාවිෂ්ට වූ යක්ෂයා කෂණයකින් අවුත් අමාත්‍යයා හා යකැදුරන් මරා දැමීමේ ය.

නිවැරැදි යහපත් වෙළෙඳ පුත්‍රයාගේ ජීවිතයට හා ගුණවත් වෙළෙඳ භාර්යාවගේ බුන්මවර්යයට ද අනතුරු කරන්නට සුදානම් වූ අමාත්‍යයාට හා ඊට ආධාර වූ යකැදුරනට ජීවිතක්ෂයට පත්වන්නට සිදු විය. ගුණවත් අඹුසැමි දෙදෙනා ධර්මය විසින් රැක ගනු ලැබූ ජීවිතාත්තය තෙක් යහතින් වාසය කොට කම් වූ පරිදි මිය පරලෝ ගියෝ ය.

යම් කිසි පවුලෙක අඹුසැමි දෙදෙනා ගුණ දහමින් යුතුව සතුටින් හා නුවණින් ද, ප්‍රේමයෙන් හා සමභියෙන් ද වාසය කරතොත් ඔවුනට මෙහි ද ම දිව්‍යලෝකයෙක මෙන් වාසය කරන්නට ලැබෙනවා පමණක් නො ව හතරනට ද කිසි අනතුරක් නො කට හැකි වේ. ධර්මාරී වන ඔවුහු නිතර ම ධර්මය විසින් ම රැක ගනු ලැබෙති.

මෙතැන් සිට තම නිවෙස හොඳ බෞද්ධ ගෙදරක් කර ගැනීමට - තමන් නියම බෞද්ධයකු වීමට ඒ ඒ අය තුළ තිබිය යුතු ගුණ, කළ යුතු යුතුකම් ආදිය විස්තර කරනු ලැබේ. එසේ ම බෞද්ධයන් විසින් ධන සැපයිය යුතු අයුරු හා

වියදම් කටයුතු අයුරු ද, ගිනි ගෙදර වාසය කටයුතු ආකාරය ආදිය ද ඉතා සැකෙවින් සඳහන් කරනු ලැබේ.

හොඳ පුරුෂයා හා හොඳ ස්ත්‍රිය

චාතුම්මහාරාජිකය නාවනිංසය යන දෙදෙව් ලොවට අධිපති ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයා නිතර ම උයන් සිටි දකිනු සඳහා යයි. එසේ ම එහි යෑමට පිටත් වන්නට පෙර සියලු දිශාවන් වැළීම ද සිටින ය. දිනක් එසේ වඳිනු දුටු මාතලි දිව්‍ය පුත්‍රයා “දේවේන්ද්‍රය, වෙදනුය හදාරන්නා වූ සියලු මනුෂ්‍යයෝ ද, ඝෂත්‍රියයෝ ද, සතර වරම් මහරජනු ද, අනෙකුත් දෙවියෝ ද ඔබ වහන්සේ වඳිති. මේ ඔබ වහන්සේ වඳින්නේ කවරකුට දැ?” යි ඇසී ය. එවිට ශක්‍ර දේවේන්ද්‍ර තමන් වඳින පිරිස සඳහන් කෙරෙමින් මෙසේ කී ය.

යෙ ගහට්ඨා පුඤ්ඤකරා - සීලවන්තො උපාසකා
ධම්මෙන දුරං පොසෙන්නි - තෙ නමස්සාමි මාතලි
(සංයුත්ත නිකාය - සක්කනමස්සන සුත්‍රය)

1. පින් කරන්නා වූ, 2. සිල්වත් වූ, 3. උපාසක ගුණයන්හි පිහිටියා වූ, 4. දැනැමින් අඹුදරුවන් රකින්නා වූ යම් ගිනි කෙනෙක් වෙත් ද මාතලිය, මම ඔවුන් වඳිමි’ යි යන මේ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයාගේ කියමනෙන් ගුණ නුවණින් යුතුව ගිනිගෙයි වාසය කරන්නා වූ හොඳ පුරුෂයා හට ශක්‍රාදී දෙවියන් පවා වඳින බව මැනවින් පැහැදිලි වේ. මෙහි සඳහන් වූ සතර ගුණය බෞද්ධ වූ කවර ගිනියකුට වුව ද ඇති කර ගැනීම අපහසු නො වේ.

1. පින් නම් සිත කිලිටි කරන්නා වූ රාගාදීනට ප්‍රතිපක්ෂ වූ ප්‍රඥාදී ශෝභන ධර්මයන් හා එක්ව යෙදුණා වූ උපනුපන් තන්හි විපාක ගෙන දෙන ස්වභාවය ඇති වේතනාවෝ (සිහිවිලි) යි.

මෙකී පින්, දාන - ශීල - භාවනා වශයෙන් තුන් වැදෑරුම් කොට ද, දාන ය - ශීල ය - භාවනා ය - පින් දීම ය - පින් අනුමෝදන් වීම ය - වතාවත් කිරීම ය - වැඩි හිටියන් පිදීම ය - බණ ආසීම ය - දෘෂ්ටිය සෘජු කිරීම යයි දස වැදෑරුම් ලෙස ද,

1. දන්	2. සිල්	3. බාවනා
4. පින්දෙනු		5. අනුමෝදනා
6. බණසනු		7. දේසනා
8. පිදිය යුත්තන් පුදනු		සමනා
9. කරනු ද		වතාවත්
10. පින්කරු ගුණ		වැනීමත්
11. සරණ		12 සිහිවීමත්
දොළොස් පින් දැන කරව		යහපත්

මෙසේ ඇතැම් ආචාර්යවරු (කාව්‍යශේඛරයෙහි) දොළොස් වැදෑරුම් කොට ද දැක්වූ හ.

2. සිල්වත් බව නම් : පක්ඛ වූ දුශ්චරිතයන් ගෙන් මිදීම හා සතුන් මැරීම - සොරකම් කිරීම - කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම - බොරු කීම - කේලාමි කීම - රළු බස් බිණීම - හිස් වදන් දෙසීම - වැරදි ජීවිකාව යන මෙයින් වැළැකෙන ආජිවාෂ්ටමක ශීලයෙන් යුක්ත වීම යි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙහි මද්‍යපානය ද ඇතුළත් වේ.

3. උපාසකයා නම් : බුද්ධං සරණං ගතො හොති - ධර්මං සරණං ගතො හොති - සංඝං සරණං ගතො හොති එත්තාවතා බො මහානාම උපාසකො හොති යි මහානාම සුත්‍රයෙහි වදාළ පරිදි බුදුන් දහම් සඟුන් සරණ ගිය තැනැත්තේ ය. ශ්‍රද්ධා - ශීල - ශ්‍රැත - ත්‍යාගාදී ගුණයන්හි පිහිටීම නියම උපාසක ලක්ෂණය වේ.

4. දැනැමි අඹු දරු පෝෂණය නම් : දැනැමින් සපයා ගත් වස්තුවෙන් කටයුතු සංග්‍රහ ඒ ඒ අවස්ථාවෙහි දී නොපිරිහෙළා කෙරෙමින් සැප පහසු ද සලසා දෙමින් පිනට දහමට ද මහ යොදා දෙමින් භාර්යාව කෙරෙහි හොඳ පියකු - සොහොයුරකු - යහළුවකු මෙන් පවතිමින් සතර සංග්‍රහ වස්තුවෙන් ද සංග්‍රහ කෙරෙමින් භායභීව හා දු පුතුන් පෝෂණය කිරීම යි.

මෙකි ගුණ ඇති තැනැත්තාට දෙවියන්ගෙන් පවා වැඳුම් ලැබෙනුවා පමණක් නොව තමන්ගේ අඹුදරුවන් සමඟ ප්‍රේමයෙන් හා සමඟියෙනුත් සුවයෙන් හා සතුටින් වාසය කරන්නට හැකි වෙයි. ඒ නිසාම සෑම පුරුෂයකු විසින් ම මෙකි ගුණ තමන් තුළ ඇති කර ගන්නටත් වැඩි දියුණු කර ගන්නටත් උත්සාහ දැරිය යුතු ය.

ඉතා පුරාණයෙහි සුරැව් නම් රජකෙනෙක් වූහ. එතුමාගේ අගමෙහෙසිය ඉතා සිල්වත් ය, ගුණවත් ය. මේ බව දත් ගකුදේවේන්ද්‍රයා මෙහෙසියගේ ගුණ ලොවට ද ප්‍රකට කොට ගුණදහමි පිරිමෙහි ලෝකයා උනන්දු ද කරවනු සඳහා මිනිස් ලොවට එන්නට සිතා ගති.

දිනක් සුරැව් රජහුගේ බිසවුන් උයනෙහි සිටින විට ගකුදේවේන්ද්‍රයා සෘෂියකුගේ වේශයෙන් එතැනට පැමිණ කටා කෙරෙමින් සිට, දේවිය විසින් ඔබ කවුදැ යි අසන ලදුව තමන් ගකුදේවේන්ද්‍රයා බව සඳහන් කොට මෙසේ ද කී ය.

ඉහටියෝ ජීව ලෝකස්මිං - යා හොන්නි සමචාරිණි
මෙධාවිනි සීලවති - සස්සුදෙවා පතිබ්බතා

තාදිසාය සුමෙධාය - සුවිකම්මාය නාර්යා
දෙවා දස්සනමායන්ති - මානුසියා අමානුසා

(සුරැව් ජාතකය)

1. සමච හැසිරෙන්නා වූ, 2. නුවණැත්තා වූ, 3. සිල් වත් වූ, 4. නැන්දා හා මාමා දෙවියන් කොට සලකන්නා වූ, 5. පතිව්‍රතා ධර්මයෙන් යුක්ත වූ, යම් ස්ත්‍රීහු මේ ලෝකයෙහි වෙන් ද මනා නුවණැති පිරිසිදු ක්‍රියා ඇති මනුෂ්‍ය වූ එබඳු ස්ත්‍රීන් දැකීමට මනුෂ්‍ය නො වූ දෙවියෝ ද පැමිණෙති.

ගුණ නුවණැති හොඳ භාර්යාවන් දැකීමට දෙවියන් කැමැති බවත්, අපේ ඇසට නො පෙනුණත් එබඳු ගුණවත් ස්ත්‍රීන් දැකීමට - ගරු කිරීමට ශක්‍ය ද දෙවියන් පවා පැමිණෙන බවත් මෙයින් මැනවින් පැහැදිලි වේ. යට කී පස්ගුණය බොද්ධ වූ හැම ස්ත්‍රීයක විසින් ම පිරිය හැකි - පිරිය යුතු ගුණයෝ වෙති.

1. සමච හැසිරීම නම් : මනා - යහපත් හැසිරීම යි. සම පැවැත්ම ය, විෂම පැවැත්ම යැ යි මෙ ලොව මිනිසුන්ගේ පැවැත්මේ දෙකකි. ඉන් සම පැවැත්ම නම් තමන්ගේ කට්ටුවෙන් හා ක්‍රියාවෙන් ලෝකයාට කරදර හිරිහැර නො වන සේ හැසිරීම යි. විෂම පැවැත්ම නම් තමන්ගේ කතා සහ ක්‍රියා ලෝකයාට කරදර හිංසා පීඩා වන සේ පැවැත්වීම යි. මෙය මෙතැනදී හොඳ පුරුෂ කාටත් සාධාරණ වූ ගුණයෙකි. යමකු තමන්ගේ කතා සහ ක්‍රියා අන්‍යයන්ට කරදර නොවන සේ පවත්වනුවා නම් එය ජන සමාජයට කරන ලොකු සේවයෙකි. සුවටිතයෙක පිහිටීම නිසා තමන්ට කුසල් ද රැස්වෙයි.

2. නැණවත් බව ද පුරුෂ පක්ෂයට මෙන් ස්ත්‍රී පක්ෂයට ද තිබිය යුතු ය. එසේ ම නිවැරැදි ශිල්ප ශාස්ත්‍ර විෂයයෙහි උගත්කම ද බහුශ්‍රැත භාවය ද තිබිය යුතු ම ය.

අප්පස්සුතා'යං පුරිසො
 බලිවද්දො'ව ජීරති
 මංසානි තස්ස වඩ්ඩිත්ති
 පඤ්ඤා තස්ස න වඩ්ඩිති (ධම්මපදය)

“අපු පිරු තැන් නැතියෙ
 ගොනකු මෙන් ජරපත් වේ
 ඔහු ඇඟ මස් මතු වැඩේ
 නුවණෙක් නම් නො ම වැඩේ”

ඛනුශ්‍රැත භාවය පමණක් නො ව නුවණ ද තිබිය යුතු ය. 1. ආයකොශලස ඥානය - දියුණුවෙහි දක්ෂ නුවණ හෙවත් මේ මේ දේ කිරීමෙන් හා මෙසේ හැසිරීමෙන් දෙලොව දියුණුව සැලසේ යි දන්නා නුවණ ය. 2. අපායකොශලස ඥානය - පිරිහීම පිළිබඳ දක්ෂ නුවණ හෙවත් මේ මේ දේ කිරීමෙන් හා මෙසේ හැසිරීමෙන් දෙලොවින් ම පිරිහීම සැලසේ යි දන්නා නුවණ ය. 3. උපායකොශලස ඥානය - ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව ය යන මේ ඥානයන් ගෙන් ද යුක්ත විය යුතු ය.

3. සිල්වත් ඛව නම් : හොඳ පුරුෂයාගේ ගුණ කී තැනැ ප්‍රකාශ වූ පරිදි පඤ්ච දුශ්චරිතයන්ගෙන් වැළැකීම හා ආපීචාෂ්ටමක ශිලයෙන් සම්පූර්ණ වීම යි.

4. නැන්දා හා මාමා දෙවියන් කොට සැලකීම: ආවාහ විවාහයෙන් ලැබෙන නැන්දාට පාලියෙන් “සස්සු” යනු ද සකුයෙන් “ශ්වශුර” යනු ද මාමාට “සසුර” හා “ශ්වශුර” යනු ද නම් වෙති. එකී නැන්දා හා මාමා දෙවියන් කොට සැලකීම ද හොඳ භායඳීචකගේ ගුණය වේ.

5. පතිව්‍රතා ධර්මය නම් : ස්වාමිපුරුෂ සන්තුෂ්ටියෙන් යුක්ත ව තම හිමියා දෙවියකු ලෙස සලකමින් සිතින් වත් තම ස්වාමිපුරුෂයා ඉක්මවා නොසිතන, සිහිනෙන් වත් අන් පුරුෂයන් නොපතන උතුම් ගුණය යි.

ලෝකයාගේ සැලැකීම නා නා හේතූන් නිසා වෙයි. ඇතැම්හු කුලයට ද ඇතැම්හු ධනයට ද ඇතැම්හු උගත් කමට ද ඇතැම්හු

ගුණවත් කමට ද සලකති. මින් කුලයට සැලකීම දැන් ලොව නැතැයි කිව යුතු තරමට අඩු වී ගොස් තිබේ. කෙනෙකු උසස් වන්නේ කුලයෙන් නොව ක්‍රියාවෙන් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ද වදාළහ.

ලෝකයා අතර ධනවතාට සැලකීමක් ඇතත් එය තාවකාලික ය. ගනුදෙනු කරන අවස්ථාවෙහි දී - ඉදිරියෙහි දී පමණක් ලැබෙන ඒ සැලකීම පිටත දී නො ලැබෙයි. ධනවතාට පිටත දී බොහෝ සෙයින් ලැබෙනුයේ නින්දා අපහාස ආදිය යි.

උගතාට දක්වන සැලකිල්ල ධනවතාට දක්වන සැලකිල්ලට වඩා ස්ථිර ය. උගතාගේ අගය දන්නෝ ද උගත්තු ම ය. උගත්තු ලොව සුලබ නො වෙති. එහෙත් එය බොහෝ දුරට ම ස්ථිර ය. ඉදිරියේ දී මෙන් පිටත දී ද සලකයි.

ගුණවතාට සැලකීම හැමදා ම එකසේ සිදුවෙයි. බොහෝ විට කල් යත් යත් සැලකීම අධික ද වෙයි. පසුගිය කාලයෙහි සැරියුත් - මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේගේ ධාතුන් යයි මහජනයා වැන්දේ පිදුවේ උන්වහන්සේලාගේ ශරීරය දැවු ස්ථානයෙන් ගත් දීරාගිය ඇට කැබැලිවලට ය. සොහොන් බිම්හ දී ඊට වඩා ලොකු නොදිරුණු ඇට කැබලි දක්නට ලැබෙනුද ඒවා වැදින්නට තබා පයින් ස්පර්ශ කරන්නට වත් කිසිවෙක් කැමැති නොවේ. එහෙත් යටැ කී ධාතුන් වහන්සේලාට විසිපත් ලක්ෂයකටත් අධික ජනකායක් වැන්දහ. පිදුවහ. මේ වැඳීම කෙළේ උන් වහන්සේලාගේ කුලවත්කමට ද? ධනවත්කමට ද? නැතහොත් උගත්කමට ද? නැත. ගුණවත් කමට ම ය. මෙසේ උගත් - නුගත් - දුප්පත් - පොහොසත් - උසස් යයි සම්මත කුලවත් එසේ නොවන කුලවත් ආදී හැම දෙනා විසින් ම හැම තැන දී හැම විට ම එකසේ වැදිනු ලැබෙන්නේ පුදුනු ලැබෙන්නේ ගුණවත් කමට ම ය.

එහෙයින් හැම දියුණුවට ම වඩා ගුණදහමින් දියුණුව උසස් බව සැලැකිය යුතු ය.

බුද්ධ ධර්මය ගැන නියම තතු නො දන්නාහු බුද්ධාගමයෙහි උගන්වන්නේ මරණින් මතු ලබන සුගතිමාර්ගය පමණක් යයි සිතති. එය මහ මුළුවෙකි. බුද්ධ ධර්මයෙහි මරණින් මතු ලබන සුගතිමාර්ගයත්, සසර සියලු දුක්ගෙවා ලබන මෝක්ෂ මාර්ගයත් හරිහැටි ප්‍රකාශ කොට ඇත්තාක් මෙන් ම මනුෂ්‍යයකුගේ මෙලොව යහපතට හේතුවන හැම කරුණක් ද ප්‍රකාශ වෙයි. බොහෝ දෙනා ඉතා සුළු කොට සලකන ගේ දොර පිරිසුදු කිරීම, වැසිකිළි කිසි කිරීම ආදී දේ පවා වැදගත් මනාත්මයකු ලෙස හා නිවැරදි ලෙස ද කරන අයුරු මැනවින් විස්තර කොට ඇත්තේ ය. මෙසේ මහජනයා සදාචාරසම්පන්න කරනු සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ආචාර නීති සමුහය අභිවිශාල ය.

බෞද්ධයන්ගේ උසස් ම බලාපොරොත්තුව වන නිවන් සුව ලබනා සැටිත් ඉතා සාමාන්‍ය දේ හැටියට සැලැකෙන කන බොන යන එන සැටිත් හොඳින් විස්තර වී ඇත්තේ නම් මෙදැ තුරෙහි වූ සවි සතුන්ගේ යහපතට හේතුවන අන් කරුණු ගැන කවර කතා ද?

මවුපියෝ

තම දරුවන් අයහපතින් මුදා යහපතෙහි යොදා ආරක්ෂා කොට ජේමයෙන් හදා වඩන්නෝ මවුපියෝ නම් වෙති.

බුන්මාහි මාතෘපිතරෝ - පුබ්බාවර්යාහි වුච්චරෝ
ආනුණෝයනා ච පුත්තානං - පජාය අනුකම්පකා
(අංගුත්තර නිකාය - නික නිපාත)

මවුපියෝ බුන්මයෝ ය, ශ්‍රේෂ්ඨයෝ ය, මුල් ගුරුවරයෝ ය, දරුවන් විසින් ගෞරවයෙන් පිදිය යුත්තෝ ය, දරුවන් කෙරෙහි අනුකම්පා කරන්නෝ යයි කියනු ලැබෙති.

බුන්මයා සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි කරුණා ය, මෙහි ය, මුදිතා ය, උපෙක්ෂා ය යන උතුම් පැවැත්ම සතරෙන් යුතුව වාසය කරයි. මවුපියෝ ද මේ සතර ගුණයෙන් යුක්ත හෙයින් බුන්මයෝ - ශ්‍රේෂ්ඨයෝ වෙති.

මවුකුස වන් පුත්‍රයා නිදුක් නිරෝග ව කවදා දකිමුදෝ යි නිතර ම මෙත් සිත පතුරුවති. දරුවන්ට ස්වල්ප වූ ද දුකක් කරදරයක් ඇති වූ විට මවුපියන්ගේ ළය කම්පා වෙයි. ඒ දුකින් මුදුවන කරුණා සිත පහළ වෙයි. මවුපියෝ වුව ද අනන්‍යයන්ගේ දියුණුව කැමැත්තෝ ම නො වෙති. ඊෂ්ඨා නොකරන්නෝ ද නො වෙති. එහෙත් තම දරුවන්ගේ දියුණුවෙහි නම් ඊෂ්ඨා නො කෙරෙති. තව තවත් දියුණු වේවා යි මුදු සිතින් ම බලති, පතති. එහෙයින් මවුපියන් තුළ දරුවන් කෙරෙහි මුදිතා ගුණය ද නො අඩු ව ම පවති. මවුපියෝ තම දරුවන් අවාස විවාහාදියෙන් බැහැරට ගිය ද මුළුමනින් ම ඔවුන් අත් නො හැර උපේක්ෂක ව - මධ්‍යස්ථ ව සැප දුක් සොයා බලති. මෙකී ගුණ සතර නිසා - ශ්‍රේෂ්ඨ පැවැත්ම සතර නිසා මවුපියෝ බුන්ම නමුදු වෙති.

කෙනෙකුට ආචාර්යවරයෝ බොහෝ දෙනෙක් වෙති. ඉන් හැමට පළමු ආචාර්යවරයෝ නම් දෙමවුපියෝ ය. ශිල්ප ශාස්ත්‍රාචාර්යවරු කලින් කල වරින් වර වෙනස් වෙති. එහෙත් පූර්වාචාර්යවරයෝ මරණින් විනා අතරෙහි නම් වෙනස් නො වෙති. ශිල්පශාස්ත්‍රාචාර්යයන්ගේ ඉගැන්වීම් නැතිව ද ලොව සිටිය හැකි වුවත් පූර්වාචාර්යයන්ගේ ඉගැන්වීම් කොටස නැති ව නම් ලොව ශිෂ්ට මනුෂ්‍යයකු ලෙස වාසය කළ නො හැකි ය.

එහෙයින් සෑම දෙනා විසින් ම අවශ්‍යයෙන් ම දහ යුතු යන - එන - කන - බොන කතා කරන සැටි ආදිය උගන්වනු ලබන්නේ පුර්වාවාර්ය වූ මවුපියන් විසින් ම ය.

මවුපියෝ පිදිය යුත්තෝ ද වෙති. ආනුෂෝය්‍ය යන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් රහත් ගුණයක් ලෙස ද යොදන ලද ගුණ පදයකි.

සැදැහැවතුන්ගේ පින් නමැති බිත්තර වැපිරීමට ඉතා වටිනා පින් කුඹුරු හතරක් ඇති බව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ. 1. බුදුරජාණන් වහන්සේ 2. රහතන් වහන්සේ 3. මැණියන් වහන්සේ 4. පියාණන් වහන්සේ යනු යි. මවුපියනට උපස්ථාන කිරීම බුදුරජුනට රහත් උතුමනට කරන උපස්ථානයක් හා සමාන ම පින්කමක් බව මැනවින් පැහැදිලි වේ.

මවුපියෝ දරුවන් කෙරෙහි අනුකම්පා කරන්නෝ ද වෙති. දරුවන් කෙරෙහි මවුපියන් තුළ ඇති කරුණාව දයාව නො කිය හැකි තරම් ය. දරුවන්ගේ යහපත සඳහා තම ජීවිතය වුව ද පුදන්නට කැමැති වෙති.

සිව්ලි රහතන් වහන්සේගේ මැණියන් වන සුප්පාවාසා දරුවා කුසින් දරමින් සත් වසකටත් වැඩි කාලයක් දුක් වින්ද බව සඳහන් වෙයි. දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ සුප්පාවාසා අමතා, කෙසේද ඔබද දුකක් විඳ තවත් දරුවන් ලබන්නට කැමැති දැ යි ඇසූහ. එවිට සුප්පාවාසා, “අනේ ස්වාමීනි මෙහෙම දුක් විඳ එක් දරුවකු නො ව දරුවන් සත් දෙනෙකු වුවත් ලබන්නට කැමැති” යි ප්‍රකාශ කළා ය. මේ එක කරුණෙන් ම මවුචරුන් දරුවන් කෙරෙහි කොපමණ ප්‍රේම කරනවා දැයි පැහැදිලි වේ. දරුවන් කෙරෙහි පියවරුන් තුළ ඇති කරුණාව කොපමණ ද යන්න බිම්බිසාර රජුගේ කතා පුවතින් පැහැදිලි වේ.

හොඳ මවුපියන්ගේ බලාපොරොත්තුව

අභිජාතං අනුජාතං - පුත්ත'ම්චිජන්ති පණ්ඩිතා

අවජාතං න ඉච්ඡන්ති - යො හොති කුලගන්ධකො

(ඉතිවුත්තකපාළි)

මෙලොව හා පරලොව ද දියුණුව බලාපොරොත්තු වන පණ්ඩිත මවුපියෝ, දරුවන් වශයෙන් තමනට වඩා ගුණ නුවණැති අභිජාත පුත්‍රයා ද, තමන් හා සම වූ ගුණ නුවණැති අනුජාත පුත්‍රයා ද කැමැති වෙති. කුලය - පරපුර වනසන්නා වූ තමනට වඩා අඩු ගුණ නුවණැති අවජාත පුත්‍රයා නම් කැමැති නො වෙති.

මෙසේ උසස් බලාපොරොත්තුවක් නැති ව කවර ආකාරයක හෝ දරුවන් ලැබීම පමණක් කැමැති වන මවුපියෝ නිර්ගුණයෝ ය. රටට - ජාතියට හා ආගමට අහිතයෝ ය. එබඳු මව දරුවනට හා ජන සමාජයට හැනිරියක මෙන් ද, පියා හතුරකු මෙන් ද උගත් ලෝ වැස්සෝ සලකති.

නියම මවුපියන් වන්නට බලාපොරොත්තු වන්නවුන් විසින් කල් ඇති ව ම, ආවාහ විවාහ වන විට ම තමන් බැඳෙන බැරැරැම් කටයුත්ත ගැන, කල්පාන්තය තෙක් පවත්නා පරපුරෙක ආදිකර්තෘන් වීමේ වගකීම ගැන හොඳින් සිතා බැලිය යුතු ය. මෙකල මෙබඳු උදාර හැඟීමකින් යුතු ව මවුපියන් වන්නෝ ඉතා දුලබ වෙති. ඉන්ද්‍රියයන් පිනවීම ම පරමාර්ථ කර ගෙන ආවාහ විවාහ වන්නවුන් බහුල වීම නිසා ජනගහනය වැඩි වෙතත් රටට - ජාතියට - ආගමට වැඩ ඇති දරුවන් වැඩිවන බවක් නො පෙනේ.

මවුපියන්ගේ නියම සේවය

ගුණ නුවණැති දරුවන් තැනීමට වඩා මහජන සේවයක් රටට - ජාතියට හා ආගමට කරන හිතවත් බවක් තවත් නැතැයි මවුපියන් විසින් නිතර සිතියේ තබාගත යුතු ය. දරුවන් තැනීම මවුපියන් කරනුවා විනා සේවකයන් ලවා කරවන්නක් නො වන බව ද මතක තබා ගත යුතු ය. නිසි ලෙස දරුවන් තැනීමේ කාර්යය පසෙක තබා නම ප්‍රසිද්ධ කර ගැනීමේ අදහසින් හෝ වෙනත් නො මනා පුහු අදහසින් හෝ මනා රැස්වීම් තබා පුහු සෝෂා කිරීමෙන් නම් කිසි විටෙකත් රටට - ජාතියට හා ආගමට උපකාරයක් සිදු නොවන්නේ ම ය. එ පමණක් නො ව සමාජය දුෂණය වීමට ද හේතු වන බව ද ස දෙසින් ලැබෙන වාර්තාවලින් මොනවට පැහැදිලි වේ.

මවුපියන්ගේ යුතුකම්

යුතුකම් නම් කරන්නට බැඳුණු ක්‍රියා යි. නො කර ම බැරි ක්‍රියා යි. මවුපියන් විසින් දරුවන් කෙරෙහි පැවැත්විය යුතු යුතුකම් මනා රාශියක් වුවත් ඒ සියල්ල මෙහි දී විස්තර කරන්නට නො ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහි විනයේ දී වදාළ යුතුකම් පහ පමණක් සඳහන් කරනු ලැබේ.

“පාපා නිවාරෙන්නි, කලුපාණො නිවෙසෙන්න” යි වදාළ පරිදි දරුවන් පවින් - අයහපතින් මුදවා යහපතෙහි යෙදවීම මවුපියන්ගේ මුල් ම යුතුකම වේ. දරුවකු මවු කුසේ පිළිසිඳ ගත් දා පටන් ම මේ කටයුත්තෙහි යෙදිය යුතු ය. මවගේ ශරීරය - ආහාරය අනුව දරුවාගේ කය වැඩෙන්නාක් මෙන් මවගේ අදහස් අනුව දරුවාගේ අදහස් වැඩේ. එහෙයින් දරුවාගේ හොඳ වීම හෝ නරක් වීම හෝ පිළිබඳ ප්‍රධාන වගකිව යුත්තා මව ය. පියා ද මවගේ ශරීර වර්ධනයට පෝෂණාහාර සපයා දෙන්නාක් මෙන් හොඳ අදහස් වැඩී දියුණු වනු සඳහා මවගේ හිත නරක් නොවන සේ නිතර ම ගුණ නුවණින් යුතුව වාසය කළ යුතු ය.

ශ්‍රද්ධාවන් බෝධිරාජ කුමාර මාතාවෝ තම කුසෙහි දරුවකු පිළිසිඳ ගත් බව දැන් කෙණෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙතට ගොස් වැඳ “යො මෙ අයං භන්තෙ කුච්ඡිගතො කුමාරකො වා කුමාරිකා වා සො භගවන්තං සරණං ගච්ඡති ධම්මං. ච භික්ඛුසංඝව” යන ආදීන් ස්වාමීනි, මාගේ කුසෙහි කුමරෙක් හෝ වේවා කුමරියක් හෝ වේවා ඔහු හෝ ඇය හෝ බුදුන් දහමි සඟුන් සරණ යයි කියා කුස හොත් කල ම දරුවා තෙරුවන් සරණ ගත කළහ. එයින් තෙරුවන් බෙලෙන් දරුවා ආරක්ෂා වෙනුවා පමණක් නො ව අනාගතයෙහි උදාර පුරුෂයකු වීමට ද ආධාර වන්නේ ය.

දරුවා උපන් පසු ද ආදර්ශයෙන් හා උපදේශයෙන් ද අයහපතින් මුදා යහපතෙහි යෙදවිය යුතු ය. කුඩා දරුවන්ගේ සිටිත ආදර්ශ ගැනීම ය. උටු දේ අනුව කිරීම හා ඇසු දේ අනුව කීම ය. එහෙයින් මවුපියෝ ඉතා කල්පනාවෙන් කතා කළ යුතු ය. ක්‍රියා කළ යුතු ය. යම් කිසි මවක් දරුවා කුසේ සිටින කාලයේ රාග දෝස මෝහාදිය බහුලව වාසය කළා නම් දරුවා ද සහජයෙන් ම රාග දෝස මෝහාදිය බහුලයෙක් වන්නේ ය. එසේ ම මව හොඳ අදහස්වලින් යුතුව වාසය කළා නම් දරුවා ද උදාර අදහස් ඇත්තෙක් වන්නේ ය. උපන් පසු ද මවුපියෝ නිතර කලකෝලාහල අසමතිකම්වලින් යුක්ත ව වෙසෙත් නම් දරුවා ද එබඳු ම වෙයි. යම් කිසි මවුපිය කෙනෙක් යහපත් පැවැත්මෙන් හා කතාවෙන් ද ශ්‍රද්ධා ශිලාදී ගුණයන් ගෙන් ද යුතු ව වාසය කෙරෙත් නම් ඔවුන් නිසා ඇතිවන දරුවෝ ද රටට - ජාතියට හා ආගමට වැඩ ඇත්තෝ ම වෙති. දරුවනට නම් තබන විට ද මෙතෙක් කල් බොහෝ දෙනා උසස් කොට සැලකූ යුරෝපීය නම් අත් හැර අපේ ශිෂ්ටාචාරය අනුව ආයඝී සිංහල නමක් ම තබන්නට සිතට ගන්නේ මැනවි.

ඇතැම් මවුපියෝ තමන් මත්පැන් බොමින් - දුම් පානය කෙරෙමින් - සුදුවෙති යෙදෙමින් - විතුපටි දර්ශනයෙහි ලොල් වෙමින් ද දරුවන් ඒ දෙයින් මුදවන්නට උත්සාහ දරති. අවවාද කෙරෙති. එසේ ම තමන් සිල් නො රකිමින් - දුවසකට වරක් වත් බුදුන් නො වඳීමින් ගුණ දහම් නො පුරමින් දරුවන් ලවා ඒ කියල්ල කරවන්නට වැයම් කෙරෙති. එහෙත් එය නම් නොකට හැක්කක් බව පැහැදිලි ව ම පෙනේ. තමන් මත්පැන් පිම් ආදී දුසිරිත්ති නො යෙදෙනොත් දරුවෝ ද එබඳු ම වෙති. ඉදින් නරක ආශ්‍රයෙන් එබඳු දුසිරිතක යෙදුණත් එයින් දරුවා මුදවා ගැනීම සඳහා අවවාද කිරීමට පිලිවත්කම ලැබෙයි. බොහෝ දෙමවුපියනට දරුවන් අයහපතින් මුදා ගන්නට බැරි වන්නේ තමන් තුළ පවත්නා දුසිරිත් නිසා ම ය. යම් කිසි මවුපිය කෙනෙකුත් තමන් දුවසකට වරක් වත් බුදුන් වැඳීම් ආදී යහපතෙහි යෙදෙනොත් ඔවුනට දරුවන් ඒ මගෙහි යෙදවීමට විශේෂ උත්සාහයක් ගන්නට උවමනා නැත. එහෙයින් තම දරුවන් හොඳින් හදා වඩා ගන්නට කැමැති වන මවුපියන් විසින් පළමුව හොඳ ආදර්ශයෙන් හා දෙවනුව උපදේශයෙන් ද පුර්වාචායඝීයන් විය යුතු ය.

සුදුසු කාලයෙහි ශිල්පශාස්ත්‍රයන් ඉගැන්වීම ද මවුපියන්ගේ යුතුකමෙකි.

දෙගුරුන් විසින් තම - දරුවනට දෙන නොමඳ දහ නම් වියතුන් සඛා මැද - ඉන්ට ඉදිරිව සිල්ප දෙනු මැ යි.
 - ලෝකෝපකාරය.

අකුරු උගන්වන විට ද ආගම පෙරදැරි ව ම කට යුතු ය. ආගම දැනුමෙන් තොර උගත්කම තමන්ට හා ලෝකයට අනර්ථ පිණිස පවතින හෙයින්. ටික කලකට පෙර ලක්දිවට

පැමිණි භාරත පුත්‍ර ඒ. එස්. ආර්. රාඝවාචාර්ය තුමා කි වටිනා කිම බෞද්ධ මවුපියන් නිතර ම සිතියේ තබාගත යුතු ය. “ශ්‍රී ලංකාවාසී දෙමවුපියවරුනි, යුෂ්මතුන්ලාගේ දරුවන් ශීලයෙන් පිරිහි උතුම් බුද්ධාගම අත්හැර මේ ලෝකයෙහි රජ වුවත් වැඩක් නැත” යන අවවාදය ඉතා වටහේ ම ය.

භාෂාශාස්ත්‍ර උගන්වන විට ද පළමු ව ස්වභාෂාව ද දෙවනු ව උපයෝග - රක්ෂාවට උවමනා කරන (මෙකල නම් ඉංග්‍රීලිසි) භාෂාව ද ඉගැන්විය යුතු ය. පිළිවන්කම ඇතොත් භාෂා ද- තමනට අවට සිටිනවුන්ගේ (සිංහලයනට නම් දෙමළ හා හින්දි) භාෂා ද, ඉන් වැඩිය හැකි නම් ඥාතිභාෂා ද, සිංහල භාෂාවට නැ හුරුකමි ඇති පාලි සංස්කෘත ආදී භාෂා ද, ඉනුත් වැඩිය හැකි නම් භාෂාන්තර ද ඉගැන්විය යුතු ය.

කවර භාෂාවක් ඉගෙන ගන්නත් තමන් සිංහල බව නිතර ම සිත තබාගත යුතු ය. එසේ වන්නට නම් තම ආචාර ධර්මයනට පටහැනි නො වන ලෙස ම හැම උගැන්මක් ම කට යුතු ය. මෙ කල ඉංග්‍රීලිසි ඉගෙන ගන්නවුන් බොහෝ දෙනකුත් වැනැසෙන්නේ තමන් සිංහල බව අමතක කොට සංකර වෙස් ගන්නට යෑමෙනි. ඒ නිසා මවුපියන්ගේ යුතුකම මුල සිට ම නිසි විදියට පැවැත්විය යුතු ය.

සුදුසු කාලය පැමිණි විට දරුවනට ආචාන විවාහ කර දීම ද මවුපියන්ගේ යුතුකමෙකි. පෙරදිග වාරිත්‍රානුකූලව දරුවනට සුදුසු ස්වාමීපුරුෂයන් හෝ භාර්යාවන් හෝ සොයා දීම මවුපියන් විසින් කට යුතු ය. ස්වයංචරය හෙවත් තමන් ම සුදුස්සා තෝරා ගැනීමක් ද ස්වල්ප වශයෙන් පැවැත්තේ ය. එහෙත් එය දෙමවුපියන් විසින් පමුණුවා දෙන සුදුස්සන්ගෙන් කෙනෙකු තෝරා ගැනීම මිස මෙ කල බහුල වේගෙන යන හිතුවක්කාර බන්ධන නො වේ. ඉන්ද්‍රිය දමනයක් නැති රාගයෙන් මත් වූ තරුණයකුට හෝ තරුණියකට හෝ තමනට සුදුසු

භාර්යාව හෝ ස්වාමියා හෝ සොයා ගැනීම පහසු නො වේ. එහෙයින් ම මෙ කල බහුල වේගෙන එන හිතුවක්කාර බන්ධන වැඩි කල් නො යවා හිතුවක්කාර ම වී යති. පෙර අප රට නොතිබුණු දික්කසාද (මෙය සිංහල වචනයක් නම් කොටකසාද විය යුතු ය) වැඩි වීමේ ප්‍රධාන හේතුවත් එය ම ය. සිංහල බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය අනුව ආවාහ විවාහ බන්ධන මරණයෙන් විනා අන් ලෙසකින් අතර මඟ දී කැඩිය හැක්කක් නො වේ. එහෙයින් දරුවනට ආවාහ විවාහ කර දෙන මවුපියන් විසින් වස්තුව පමණක් ම නො ලබා ඔවුනට ජීවිතාන්තය තෙක් යහතින් සිටිය හැකි වන පරිදි ඔවුනොවුනට සම වන වයස ගති සිරිත් ගුණ නුවණ හා අදහස් ද ඉතා සැලකිල්ලෙන් විමසා බැලිය යුතු ය.

සුදුසු කල්හි දරුවනට දේපළ පවරා දීම ද මවුපියන්ගේ යුතුකමෙකි. දෙමවුපියන්ගේ අභාවයෙන් දරුවනට ලැබෙන වස්තුව දෙනු ලබන්නක් නො ව උරුමයට අයිති වන්නකි. මෙතැන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ මැරෙන තුරු සිටින්නේ නැති ව දරුවන්ගේ දියුණුවට උවමනා අවස්ථාව නො වරදවා සුදුසු පරිදි දීම ද මවුපියන් ගේ යුතුකමක් බව ය.

පුත්‍රයෝ

මවුපියන්ගේ හිත සතුටින් හා ප්‍රේමයෙන් පුරවන්නෝ දරුවෝ ය. පුත්‍රයෝ ය. එසේ නො ව මවුපියන්ගේ හිතට දුක් කරදර දෙන්නෝ දරුවන් නො ව මරුවෝ ය.

අතිජාත - අනුජාත - අවජාත වශයෙන් තුන් වැදැරුම් වූ දරුවන්ගෙන් අතිජාත විය නො හැකි නම් අනුජාත වත් වන්නට හැම දරුවකු ම උත්සාහ ගත යුතු ය.

මවු පියනට අඩු ගුණ පුත්	අවජාත
ඔවු නට සමගුණ ඇතියේ	අනුජාත
ඔවු නුදු ඉකුත් ගුණවත් පුත්	අතිජාත
කිවු මුනිවරු වෙසෙසා මේ	තුන්ජාත

මෙයින් අතිජාත පුත් රුවනක්	වන්න
තදින් සිතට ගෙන විරිය	කරපන්න
එයින් මවුපියොත් නැයොත්	සලකන්න
පටන් ගනිති නුඹ මුදුනෙන්	පිළිගන්න

(බෞද්ධ ළමයා)

හොඳ පුතා හා දුව

ඕවාදකාරී භතපොසී - කුලවංසං අභාපයං

සද්ධො සිලෙන සම්පන්නො - පුත්තො හොති පසංසියො

(අංගුත්තර නිකාය - පංචක නිපාතය)

මවුපිය ගුරුවරු වැඩි හිටියන්ගේ අවවාද අනුව ක්‍රියා කරන්නා වූ, කුඩා කල තමන් පෝෂණය කළ දෙමවුපියන් පෝෂණය කරන්නා වූ නුසුදුසු කතාවලින් හා ක්‍රියාවලින් කුලවංශය නො පිරිහෙළන්නා වූ හෙවත් කුල සිරිත් කඩ නොකරන්නා වූ, ශ්‍රද්ධාවෙන් හා ශිලයෙන් යුක්ත වූ පුත්‍රයා ඉතා ප්‍රශංසා කටයුත්තේ වේ. හොඳ ම පුතා වේ. එබඳු දුව ඉතා ප්‍රශංසා කටයුත්තේ වේ. හොඳ ම දුව වේ. (මෙහි පුත්ත ශබ්දය දු පුතුන් දෙපිරිසට ම පොදු බව සැලකිය යුතු ය.)

දරුවන්ගේ යුතුකම්

තස්මාහි නෙ නමස්සෙය්‍ය - සක්කරෙය්‍යාථ පණ්ඩිතො
අන්තෙන අථ පානෙන - වතෙථන සයනෙන ච
උච්ඡාදනෙන නභාපනෙන - පාදානං ධොවනෙන ච
තාය නං පරිවරියාය - මාතාපිතූසු පණ්ඩිතා
ඉධෙව නං පසංසන්ති - පෙච්ච සග්ගෙ ච පමොදුති

(අංගුත්තර නිකාය - තික නිපාතය)

බුදුරජාණන් වහන්සේ මවුපියන්ගේ ගුණ විස්තර කොට හොඳ දරුවන් විසින් මවුපියන් කෙරෙහි පිළිපැයිය යුතු අයුරු ද වදාළහ. මවුපියන් වැනිද යුතු ය. ආභාරාදියෙන් ද පානයෙන් ද වස්ත්‍රයෙන් හා සේනාසනයෙන් ද, සුවඳ දැ ඇඟ ගැල්ලීමෙන් හා නැහැවීමෙන් ද, ඒ ඒ අවස්ථාවෙහි පා සේදීමෙන් හා තෙල් ඇල්ලීමෙන් ද, සත්කාර කට යුතු ය. එසේ කරන ගුණවත් දරුවනට මෙලොව දී ම නුවණැත්තෝ ප්‍රශංසා කෙරෙහි. එබඳු දරුවෝ මිත් සැවැ (චුත ව) දෙවිලොව ඉපිද විපාක සුවයෙන් අධිකතර සතුටට පැමිණෙත්.

මවුපියන් වැඳීම ද පෙර සිට පැවැති යහපත් බෞද්ධ චාරිත්‍රයෙකි. පෙර රජවරු ආදී මහෝත්තමයෝ පවා මවුපියන් වැඳීම ඉතා ආදරයෙන් කළහ. අග්බෝ ආදී බෞද්ධ රජවරු මවුපියන් වැන්දේ වෛතසයක් ප්‍රදක්මණා කරන්නාක් මෙන් ප්‍රදක්මණා කෙරෙමින් ය.

පෙර සිටි අශියා කෙනෙකුන් තම මල්ලි මැණියන් කෙරෙහි නොනිසි ලෙස පැවැති විටක අම්මාට වැදින්නට කී ආකාරයෙන් එවකට පැවැති බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය කෙබඳු දැයි පැහැදිලි වේ.

මල්ලියේ ඔහොම නො කරන් අපෙ අමීමාට
 දෙනෙත් කිරි දුන්නෙන් අප දෙන්නාට
 තියෙන දෙයක් දෙන්නෙන් අප දෙන්නාට
 බුදුන් වදින ලෙස වැදෙපන් අමීමාට

මෙ කල සමහරු දෙමවුපියන් වැදීම උවමනා නැතැයි සිතති. ඇතැම් මවුපියෝ පවා වැදුම් වළක්වති. එය නො මැනවි. කුඩා කල පටන් මවුපියන් වදිමින් පුදුමින් ගරු කෙරෙමින් කිකරුව හැදෙන දරුවා ලොකු වුව ද ඒ හොඳ ගති නොකඩ ව පුරුදු කරයි. මවුපියන් හිත් නො පෙළෙයි. එයින් මවුපියෝ ද සැනසිල්ලේ වෙසෙති. එහෙයින් හොඳ බෞද්ධ දරුවන් දවසකට දෙවරක් නො හැකි නම් වරක් වත් නො වරදවා ම මවුපියන් වැන්ද යුතු ය. එසේ ම ඉතා ආදරයෙන් මවුපියන්ට උපස්ථාන කටයුතු ය.

මවුපියනට වැරදි කිරීමේ ආදිනව

මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ පෙර ජාතියෙක දී තම භායභීවගේ කිම අසා මවුපියන් මරන අදහසින් ඉතා දරුණු ලෙස ගැසුහ. ඒ පවින් ඒ ආත්මභාවයේ දී ම ඉතා දුකින් වාසය කොට ඉන් මැරී අපායයෙහි උපන්න. ඉහුදු අකුගල කමීය ඉවර නො වී අන්තිම ජාතියෙහි රහත්වීමෙන් පසුව ද පන්සියයක් පමණ පල් භොරැන්ගෙන් පහර ලැබ භාල් මීටියක් තරමට ඇඟ ඇට කටු කුඩු වී යෑමෙන් ඉතා කනගාටු තත්වයෙකින් පිරිනිවන් පැහ. මෙයින් ම මවුපියනට වැරදි කිරීමේ ආදිනව පැහැදිලි වේ. මවුපියන් නො සලකන්නා පිරිහෙන බවත් වණ්ඩාලයකු - අවාසනාවන්තයකු බවත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ. මවුපියන්ගේ හිතට දුක් දෙන දරුවෝ පවී සිදුකර ගන්නෝ ද මරුවෝ වෙති.

මවුපියනට සංග්‍රහ කිරීමේ අනුසස්

මවුපියනට උපස්ථාන කිරීම උපනුපන් ජාතිවල අනන්ත සැප ලැබීමට හේතුවන මහ පින්කමක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ. හික්ෂුන් වහන්සේ විසිනුදු මවුපියනට උපස්ථාන කටයුතු යයි වදාරා ඒ සඳහා ඇතැම් විනය ශික්ෂා පද ද ලිහිල් කළහ, වෙනස් කළහ. මවුපියනට සලකන්න කෙනෙකු නැත්නම් පන්සලට එක්ක අවුත් පින්සාපාතය ගෙන දෙමින් කවමින් පොවමින් නතවමින් සියලු උපස්ථාන කිරීමට හික්ෂුනට ද ඉඩ දුන්හ. දෙමවුපියන් ශ්‍රද්ධා ගුණයන්හි පිහිටුවීම හැමට වඩා උසස් සංග්‍රහය බවත් වදාළහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැරියුත් මානිමියන් වහන්සේ ආදී උතුමෝ ද මවුපියනට උපස්ථාන කිරීමෙන් ලෝකයාට වටිනා ආදර්ශයක් දැක්වූහ. එහෙයින් සෑම බෞද්ධයකු විසින් තම මවුපියනට ඉතා ආදරයෙන් වැන්ද යුතු ය, පිදිය යුතු ය.

මැණියන්ගේ ගුණ

පිළිසුන් දවසැ සිට දස මස	මුළුල්ලේ
දරමින් කුසිති විඳ විඳ දුක්	තැවුල්ලේ
තෙරුවන් පිහිට පතමිනි හැම	ඇසිල්ලේ
දෙවියන් යදිති රකිනුව බැඳ	ඇදිල්ලේ

බිහි වුණු දින සිට ම රෑ නිඳි වරා	ගෙන
රිහි රි ම මිහිරි කිරි කැරැ කැරැ පොවා	ගෙන
මිහි රෙ'වි සියලු කැත කුණු ගතැ වකා	ගෙන
සිහි යෙහි නිබඳ සුව දුක රැක බලා	ගෙන

කවා පොවා සරසා සිඹැ	සනස්වති
ඔවා දිඳි සුසිරිත අප	හසුරුවති
ලවා ගුරැන් සිප් සතර ද	උගන්වති
දවා රැහි මවුවරැ වැඩ	සලස්වති

(බෞද්ධ ළමයා)

මවු වරුන්ගේ මේ ආදී ගුණ සිහි කරන හොඳ දු දරුවන් විසින් දිනපතා දෙවරක් නොහැකි නම් නොවරදවා ම එක් වරක් වත් වැන්ද යුතු ය. එය මහා පින්කමකි. එසේ වැදින විට පහත සඳහන් කවිය ද කීම ඉතා මැනවි.

දිනේ පටන් මා	උපන්න
මවු විඳි දුක් බැහැ	කියන්න
දොහොත් මුදුන් තබා	මෙන්න
වඳිමි මවුනි, පින්	ලබන්න

පියාණන්ගේ ගුණ

දුරු බැහැරින් වත් දිවෙලක් කොයා	යෙහි
මරු කතරින් වත් වෙහෙසි දන	කොයහි
බොරු ගරුමන් හැරු බැළ මෙහෙ වත්	කෙරෙහි
මරු මුව වන් නමුදු දරුවන් සුව	යොදහි

සාපවසින් මිරිකි දිවෙලෙහි	යෙදෙහි
බෝසුළුවෙන් යැපෙමින් දරුවන්	වඩහි
මේ අයුරින් දිව රු පියවරු	හිතැහි
දු දරුවන් පිණිස ම හැම දුක්	විඳිහි

(බොද්ධ ළමයා)

පියවරුන්ගේ මේ ආදී ගුණ සිහි කරන හොඳ දු දරුවන් විසින් දවසකට දෙවරක් නොහැකි නම් නොවරදවා ම එක්වරක් වත් වැන්ද යුතු ය. එය මහා පින්කමකි. එසේ වැදින විට පහත සඳහන් කවිය ද කීම ඉතා මැනවි.

දිනේ පටන් මා	උපන්න
පිය විඳි දුක් බැහැ	කියන්න
දොහොත් මුදුන් තබා	මෙන්න
වඳිමි පියෙහි, පින්	ලබන්න

කුලකාන්තාවනට දුන් අවවාදය

බුද්ධ ධර්මයෙහි විශේෂයෙන් කුල දුන්නට දෙන ලද අවවාද ද රාශියෙකි. පුරුෂ පක්ෂයට වඩා විශේෂ අවවාද රාශියක් ස්ත්‍රී පක්ෂය සඳහා ප්‍රකාශ කෙළේ යම්කිසි රටක යහපත් සමාජයක් ඇති කිරීමට නම් ඔවුන් සිල්වත් - ගුණවත් - නැණවත් විය යුතු බැවිනි.

ස්වාමී පුරුෂයාගේ ප්‍රධානත්වය පවත්නේ ධන සම්පත් ආදී බාහිර කටයුතු සම්පාදනයෙහි ය. ගේ දොර පාලනයන් දුදුරුවන් නිසි ලෙස තැනීමත් අයිති භායභීවට ය. යම් ගෙදරක භායභීව සිල්වත් - ගුණවත් - නැණවත් නම් ඒ ගෙදර හැඳෙන වැඩෙන දුදුරු පිරිස එබඳු ම විම නිරායාගයෙන් ම සිදු වෙයි.

යහපත් භායභීවනට අවනත නොවන ස්වාමීපුරුෂයන් නැතැයි කිව යුතු ය. ඉතා නරක ගති පැවැතීම ඇති පුරුෂයන් පවා යහපත් භායභීවන් නිසා සුමගට බැස ගත් අයුරු ප්‍රකාශ වන පුවත් අප රටේ ද දුලබ නැත. එසේ ම සමහර ස්වාමීපුරුෂයන්ගේ නොමනා හැසිරීම්වලටත් දරුණුකම් හා අපරාධවලටත් භායභීවන්ගේ දුර්වලකම් මුල් වන බව හොඳින් විමසා බලන විට මැනවින් වැටහෙයි.

භායභීවනට දේශනා කළ ධර්මකෝට්ඨාසයන් ඉදිරියට වෙන ම පළවන නිසා මෙහි විවාහයට සුදානම් වන කුලකුමරියන් හට දෙන ලද අවවාද පමණක් සඳහන් කරනු ලැබේ.

උග්ගහ සිටාණන්ගේ නිවසෙහි තම දුවරුන් විවාහ කර දෙන මංගලයක් එළඹියේ ය. සිටාණෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩිම කරවා දුන් පිළිගන්වා අවසානයෙහි මෙසේ සැළ කළහ:

ඉමා මෙ හන්තෙ කුමාරියො පතිකුලාති ගමිස්සන්ති
ඔවදතු තාසං හන්තෙ භගවා අනුසාසතු තාසං හන්තෙ
භගවා යං තායං අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති

ස්වාමිනි, මාගේ මේ කුමාරිකාවරු - දුවරු විවාහ වී සැම
කුලයන් කරා යන්නාහ. භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන්ට
බොහෝ කල් හිත සුව පිණිස හේතු වන්නා වූ අවවාද දී වදාරන
සේක් වා! අනුශාසනා කරන සේක් වා!

මේ ආරාධනය පිළිගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ, උපන්දා
පටන් අපමණ දුක් ගනිමින් හැම යහපතක් ම සැලසු දෙමවුපියන්
අත්හැර, අලුත් ම ජීවිතයකට පත්වී, මිට ප්‍රථම කිසි ම සම්බන්ධයක්
නොතිබුණු අලුත් තැනකට යන මේ කුමාරිකාවරුන්ට එහිදී වාසනාවන්ත
ජීවිත ගත කිරීමට උපකාර වන පහත සඳහන් කරන වැදගත්
අවවාද රාශිය ප්‍රකාශ කළ සේක.

“තස්ස හවිස්සාම ප්‍රබ්බුට්ඨායිනියො - පච්ඡාතිපාතිනියෝ
- කිංකාරපටිස්සාවිනියො - මනාපචාරිනියො - පියවාදිනි - යොති
ඵවං හි කුමාරියො සිකඛිතඛිබං”

සංකර සිරිත් කරට ගෙන ඉර පායන තුරු නිදා
ගන්නේ නැතිව ස්වාමි පුරුෂයාට ප්‍රථම හිමිදිරි පාන්දොර
නැතිට ඒ ඒ කටයුතු සංවිධානය කිරීම,

රු නිදන විට ද හැමට ප්‍රථම නින්දට නො ගොස්,
පසුදා උදාසනට උවමනා දෑ සොයා බලා නියම කොට ඇතුළත
තැන්පත් කටයුතු දෑ එසේ කර තිබේ ද, දොර ජනේල ආදිය
නිසි ලෙස වසා තිබේ ද ආදී කොයි කටයුතුත් විමසා බලා
හැමට පසුව නින්දට යෑම,

නියම වශයෙන් ස්වාමිපුරුෂයාට කරන උපස්ථානාදිය හැර, දිනපතා ම ස්වාමියා වෙතට ගොස්, ස්වාමිනි, තමුන් නාන්සේගේ සුවපහසුව සඳහා කළ යුතු යමක් ඇද්ද, ශී ඇසීම, එසේ ම විශේෂ හැම කටයුත්තක් ම ස්වාමියාගේ අනුමතය ලබා ගෙන කිරීම මෙන්ම ස්වාමියාගේ වචනයට කිකරැවීම,

තමන්ගේ හැම කටයුතු ම ස්වාමියාටත් අන් අයටත් කරදර නොවන ලෙස ම කිරීම, හැම විට ම ස්වාමියාගේ සතුට හා ශ්‍රේමය වැඩි වන ලෙස ම ක්‍රියා කිරීම.

මහාපුඤ්ඤා නාම මනාපකථා හොන්ත - මහා පුණ්‍යවන්තයෝ නම් ප්‍රියමනාප කතා ඇත්තෝ වෙති ශී යන්න නිතර ම සිතියේ තබා ගෙන, ඇසුවත් මනවඩන මෘදු මොළොක් මටසිලිටි වචන ම කථා කිරීම යන මේ කරුණු මැනවින් පවත් වන්නෙමු යයි භික්ෂිය යුත්තේ ය. තව ද නුඹලා විසින් මෙසේ ද භික්ෂිය යුතු ය.

“යෙ තෙ හත්තුගරුනො භවිස්සන්ති මාතා’ති වා පිතා’ත වා සමණඛාන්මණා’ති වා තෙ සක්කරිස්සාම ගරු කරිස්සාම මාතිස්සාම පුපෙස්සාම අබිභාගතො ව ආසනොදකෙන පුපෙස්සාමා’ති ඵලං හි වො කුමාරියො සිඤ්චිතබ්බං”

ස්වාමි කුලයට ගිය පසු එහිදී තම ස්වාමියා විසින්, මේ මගේ මැණියෝ ය, පියාණෝ ය, මහණ බමුණෝ ය ශී ගරු බුහුමන් කරනු ලබන යම් කිසි කෙනෙක් වෙද්දී ඔවුන්ට ගරු බුහුමන් කරමු ය. තමන් වෙතට පැමණී කල සුදුසු ලෙස ඉඳුම් හිටුම් දීමෙන් හා කැමි පිම් ආදියෙන් සංග්‍රහ කරමු ය. පුදමු යයි නුඹලා විසින් භික්ෂිය යුත්තේ ය.

“යෙ තෙ හත්තු අබිහන්තරා කම්මන්තා උණ්ණාති වා කප්පාසාති වා තරට දසබා භවිස්සාම අනලසා තනුපායාය විමංසාය සමන්නාගතා අලං කාතුං අලං සංවිධාතුන්ති. එවං හි වො කුමාරියො සිඤ්චිතබ්බං”

කුමාරියෙහි, ස්වාමියාගේ එළුලොමි ය, කපුපුළුන් ය යන මෙයින් ගෙදර තුළ දී කැරෙන යම් කම්මන්තයක් වේ ද එහි දසක විය යුතු ය. අනලස ව යෙදිය යුතු ය, නුවණින් විමසා බලා තමන් ද කළ යුතු ය, අනුන් ලවා කැරවිය යුතු යයි ද නුඹලා විසින් හික්මිය යුත්තේ ය. මෙකී කම්මන්ත මෙකල ගෙවල්වල නැතත් හැම ගෙදරක ම තිබෙන ඉවුම් - පිනුම් - ගෙතුම් ආදී කුඳු මහත් කටයුතුවල දසක විය යුතු ය, අනලසව යෙදිය යුතු ය යනුවෙන් මෙකලට ගැළපෙන්නට සිතට ගත යුතු ය.

“යො සො හත්තු අබිහන්තරෝ අන්තොපනො ආසා’තිවා පෙස්සා’ති වා කම්මකරා’ති වා තෙසං කතං ව කතතො ජාතිස්සාම අකතං ව අකතතො ජාතිස්සාම හිලානකානං ව බලාබලං ජාතිස්සාම බාදනීයං භොජනීයං, චස්ස පච්චයෙන විහපිස්සාමාති. එවං හි වො කුමාරියො සිඤ්චිතබ්බං”

කුමාරියෙහි, ස්වාමියාගේ අභ්‍යන්තර වූ දාසිදාසියෝ ය, පණිවුඩ පනත් ගෙන යන මෙහෙකරුවෝ ය, බර වැඩ කරන කම්කරුවෝ ය යන මොවුන් විසින් මේ මේ කටයුතු කරන ලදී, මේ මේ කටයුතු නො කරන ලදී ආදී වශයෙන් මෙහෙකරුවන්ගේ කටයුතු හොඳින් බලා ගනිමු යයි ද, ඔවුන්ගේ කායශක්තිය අනුව කටයුතු නියම කිරීම ද, ඔවුන්ට කැමි සිමි ආදියෙන් නිසි ලෙස සංගුණ කිරීම හා ඔවුන් ලෙඩ වූ විට බෙහෙත් සපයා දීම ආදියෙන් හොඳින් උපස්ථාන කිරීම ද යන මේ කටයුතුවල යෙදෙන්නට ද නුඹලා විසින් හික්මිය යුත්තේ ය.

“යං භත්තා ආහරිස්සති ධනං වා ධක්ඛ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා තං ආරක්ඛාය ගුත්තියා සම්පාදෙස්සාම, තස්ස භවිස්සාම අධුත්ති අට්ඨෙති අසොණ්ඨි අවිනාසිකා යෝ තිං ඵලං හි වො කුමරියො සිකඛිතඛිධං”

(අංගුත්තර නිකාය - පංචක නිපාතය)

කුමරියෙහි, ස්වාමිපුරුෂයා ධන - ධාන්‍ය හෝ රන් ඊදි කහවුණු ආදිය හෝ සපයා ගෙනෙන්නේ ද, එය රැක බලා ගන්නෙමු. නා නා දුසිරිත් සඳහා නො යොදන්නෙමු, සොර සිහින් ගෙන තමන්හට උවමනා දැති නො යොදෙන්නෙමු. විනාශ නො කරන්නෙමු යයි නුඹලා විසින් හික්මිය යුත්තේ ය.

අවවාද දසය

පුරාණ කාලයෙහි විශේෂයෙන් දුවරු විවාහ කර දෙන විට මවුපියන් විසින් දෙන ලද අවවාද දසයක් ද ඇත්තේ ය. විශාඛාව ආ වුළුසුභලා ආදීන් සරණ යන විට එම පියවරුන් විසින් දෙන ලද මේ අවවාද දසය පුරාණයෙහි වැදගත් පවුල්වල පැවැති වැදගත් සිරිත් මැනවින් හෙළි කොට දක්වයි.

1. අන්තො අග්ගි ඛති න නහරිතඛිධො - ඇතුළත ගිහි පිටතට නො දිය යුතු ය. මෙයින් ප්‍රකාශ කෙළේ ස්වාමියාගේ හෝ නැන්දා මාමාගේ හෝ යම් වරදක් අඩු පාඩුවක් වේ නම් එය පිට අය සමග නො කිය යුතු බව ය. ඇතැම් මුඩු භායභීවෝ තම ස්වාමියාගේ හා නැන්දා මාමාගේ යම් යම් අඩුලුහුඬුකම් පිට අය සමග කතා කොට නො වුවමනා වාද හේද හදා ගනිති. ස්වාමියාත් භායභීවත් දෙදෙනා ම පෘථග්ජන නිසා වැරදි ඇතිවීම පුදුමයක් නො වේ. එබඳු අවස්ථාවල දී කතා නො කොට බුම්මාගෙන ඉඳීම වත්, ඔවුනොවුනට ඇනුම්පද

කියා ගැනීම වත්, ඔවුනොවුන්ගේ අඩුපාඩු පිට අය සමග කතා කිරීම වත් යුතු නැත. එය මතා නින්දාවෙකි. එබඳු අවස්ථාවල දී තමන් ම ඉවසා දරා ගෙන කරුණාවෙන් කතා කොට බේරුම් කර ගත යුතු ය. එසේ නො හැකි අවස්ථාවල දී පමණක් තමනට හිතවත් අයට කීම වරදක් නො වේ.

2. බහි අග්ගි අන්තො නප්පවෙසිතබ්බො - පිටත ගිනි ඇතුළතට නො ගත යුතු ය. මෙයින් ද ප්‍රකාශ වන්නේ පිට අය කියන දොස් පරොස් වචන ස්වාමියා හා නැන්දා මාමා සමග නො කිය යුතු බව ය. පිරිමින් හට වඩා බොහෝ ස්ත්‍රීවරු අනුන්ගේ ඕපාදුප කතා කරන්නට දක්ෂ ය, කැමැති ය. ඒ නිසා හුසුදුසු ස්ත්‍රීන් සමග ආශ්‍රය කරන ඇතැම් මුඩු භායභීවෝ අසල් වැසියන් සමග තම ස්වාමියාගේ පවා අඩු පාඩු කතා කෙරෙති. එයින් බිය සැක නැති වූ පිට අය ඒ වැරදි ද්විගුණ තිගුණ කොට පෙන්වති. එයින් කිපෙන මුඩු භායභීවෝ බැහැර ගොස් වෙහෙස මහන්සි වී එන ස්වාමියා ගෙදරට පැමිණීමත් සමග ම මේවා කනේ හලති, දොස් නගති, වැලපෙති. මුළු දවසේ ම වෙහෙස වීමෙන් දුර්වල ව එන බොහෝ ස්වාමීපුරුෂයෝ ද මෙබඳු අවස්ථා ඉවසා දරාගත නොහැකි ව භයානක අපරාධවලට පෙළෙඹෙති.

ඉදින් කවරකු හෝ ස්වාමියාගේ වරදක් කිවොත් එය බොරුවක් නම් කලබල නො වී ඉවසා ගෙන, අඹුසැමියන් හේද කරන්නට උත්සාහ කරන අසත්පුරුෂ එබඳු අයගේ ආශ්‍රය දුරු කළ යුතු ය. ඇති වරදක් චූචත් කලබල නො වී ඉවසා ගෙන සුදුසු වේලාව බලා හොඳින් හා ආදරයෙන් ස්වාමියාට ම කියා හරිගස්සා ගත යුතු ය.

3. දදන්තස්සෙව දාතබ්බං - දෙන්නාහට ම දිය යුතුය. යම් කිසි මුදලක් හෝ බඩුවක් හෝ ණයට හෝ අතමාරුවට හෝ ඉල්ලා ගත් විට එය නියමිත දිනයට ආපසු දෙන්නාහට ම දිය යුතු ය යනු මෙහි අදහස යි.

4. අදදුන්තස්ස න දාතබ්බං - නොදෙන්නාට නොදිය යුතු ය. යමක් ඉල්ලාගත් විට එය නියමිත දිනට ආපසු නොදෙන්නා හට නොදිය යුතු ය යනු අදහස යි. එබඳු අයට යමක් දුන්න විට එය ඉල්ලන්නට සිදුවෙයි. ඉල්ලීම දෙපසමයේ ම හිත නරක් වීමට හේතු වෙයි. එයින් සමහර විට මුදල හෝ බඩුවත් නො ලැබී නැකම හා මිත්‍රකමත් නැති වී යන්නට ද පිළිවන. ඒ නිසා මේ අවවාද දෙක ද ඉතා වැදගත් ය.

5. දදුන්තස්සාපි අදදුන්තස්සාපි දාතබ්බං - දෙන්නා හට ද නොදෙන්නා හට ද දිය යුතු ය. හැම දෙනාහට ම තමන්ගෙන් ආධාරෝපකාර ලැබිය යුතු නැයෝ ද මිතුරෝ ද අසරණයෝ ද සිටිත්. එබඳු අය ඉල්ලා ගත් දේ ආපසු දුන්නත් නොදුන්නත් කිසි දු වෙනසක් නොසිතා දිය යුතු අවස්ථාවෙහි දී යුතුකමක් පින්කමක් කොට සිතා නොමසුරු ව දිය යුතු ය.

6. සුඛං නිසිදිතබ්බං - සුවසේ හිඳගත යුතු ය. ගෙදරක ස්වාමිපුරුෂයා - නැන්දා මාමා ආදිහු භායභීවක විසින් සැලකිය යුත්තෝ වෙති. ඒ අය එන යන විට තමන් උස් අසුන්හි වාඩි වී සිටී ම බොද්ධ වාරිත්‍රය නො වේ. එහෙත් එකී පිරිස එන යන වාරයක් පාසා නැගිටීම ද කළ හැකි වැඩක් නො වේ. ඒ නිසා එකී අය ඉන්නා වේලාවල දී ඔවුන් එන යන විට නොනැති සිටියත් නොසැලකිල්ලක් නොවන විදියේ සුදුසු ආසනයෙක වාඩිවීම සුවසේ හිඳ ගැනීම යි.

7. සුඛං භුඤ්ජිතබ්බං - සුවසේ කැව යුතු ය. සේවකයන් කැමය කියා කවරක් හෝ පිළියෙල කොට දන්වන තුරු අලස ව නොසැලකිල්ලේ පසෙකට වී සිටීම භායභීවකට සුදුසු නො වේ. තමන් කැමැති - උවමනා දේ පමණක් පිළියෙළ කරවා ගෙන කැම හෝ සුවසේ කැම නො වේ. ස්වාමි පුරුෂයා කැමති සුදුසු දේ සොයා බලා දරුවනට සුදුසු දේ සිතා බලා කල් ඇති ව සංවිධානය කොට පිළියෙළ කරවා, සේවකාදීනට ද උවමනා

පමණට කැමි පිම් තිබෙනවා දැයි විමසා බලා කැම ම හොඳහැටි කැම නම් වේ.

8. සුඛං නිපජ්ජිතබ්බං - සුවසේ නිදා ගත යුතු ය. හැමට ප්‍රථම ගොස් ගොරව ගොරවා නිදා ගැනීම සුවසේ නිදා ගැනීම නො වේ. පසුවදාට උවමනා කටයුතු සංවිධානය කොට නින්දට ප්‍රථම කළ යුතු දෑ සම්පූර්ණ දැයි විමසා බලා, දු දරුවන් නියම තැන්වල නිසි ලෙස නිදා ගන්නවා දැයි සොයා බලා නිදා ගැනීම ම සුවසේ නිදා ගැනීම යි.

9. අග්ගි පරිවරිතබ්බො - ගිනි පිදිය යුතු ය. මෙහි ගිනි මෙන් සැලකුණේ ස්වාමියා හා නැන්දා මාමා ය. ගිනි වරදවා පාවිච්චි කිරීමෙන් භයානක අනතුරුවලට භාජන විය හැක්කක් මෙන්ම නිසි ලෙස යෙදීමෙන් අපමණ ප්‍රයෝජන ද ලබා ගත හැකි ය. ස්වාමියා හා නැන්දා මාමා කෙරෙහි වරදවා පැවැත්මෙන් ගින්නට ද වඩා භයානක අනතුරු හිරිහැර කරදර ලැබිය හැකි වෙයි. එසේ ම ඔවුන් කෙරෙහි නිසි ලෙස පැවතීමෙන් ලැබිය හැකි යහපත ද අනන්ත ය.

10. අන්තො දෙවතා නමස්සිතබ්බා - ඇතුළත දෙවියන් වැන්ද යුතු ය. ඇතුළත දෙවියෝ නම් ස්වාමියා හා නැන්දා මාමා ය. ඔවුන් දෙවියන් කොට සලකා වැන්ද යුතු ය. පිදිය යුතු ය. එවිට නොපෙනෙන දෙවියන්ගෙන් ලැබෙන පිතිටට වඩා ඔවුන්ගෙන් ආධාරෝපකාර හා සිතට හා කයට සැනසිල්ල ද ලැබෙනවා ඇත.

මෙකල ද දුචරැන් විවාහ කර දෙන විට මෙ බඳු අවවාද දෙන්නට හෝ සුදුස්සකු ලවා දෙවන්නට හෝ සැම මවුපියවරු ම සිතට ගනිත්වා!

ස්වාමීපුරුෂයා

අඹුදරුවන්ගේ භාරය හෙවත් ස්වාමීභවය දරන්නා ස්වාමීපුරුෂයා නම් වේ.

කාලකණ්ණි පුරුෂයා

මකඩ් පළාසි සාරමිහි - ඉස්සුකි මවිජරි සධො
සො මය්හං පුරිසො කන්තො - ලද්ධං යස්ස විනස්සති

කොධනො උපනාහී ච - පිසුනො ච විහෙදකො
කණ්ඨකවාචො චරුසො - සො මෙ කන්තරො තතො

අප්පසුවෙති පුරිසො - සදුභං නාවබුජ්ඣධිති
ඔවජ්ජමානො කුප්පති - සෙය්‍යසො අතිමඤ්ඤති.

දුවජ්ජලද්ධො පුරිසො - සබ්බමිත්තෙහි ධංසති
සො මය්හං පුරිසො කන්තො - තස්මිං හොමි අනාමයා
(සිරිකාලකණ්ණි ජාතකය)

යම් පුරුෂයකු තුළ කෙළෙහි ගුණ නොදැනීම, එකට එක කීම, එකට එක කිරීම, ඊර්ෂ්‍යාව, මසුරුකම, කපටිගතිය, ලැබෙන ලැබෙන දේ මත්පැනට සුදුවට හා කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමට යෙදීම, නිතර කිපීම, තිතේ බැඳගත් වෙර අති බව, කේළාමි කීම, ඔවුනොවුන් හේද කිරීම, සදොස් වචන හා පරුෂ වචන කීම, මේ කටයුත්ත අද කට යුතුය - මේ කටයුත්ත හෙට කට යුතු යයි කිසි ම හැඟීමක් නැති බව, අවවාද කළ විට කිපෙන ගතිය, පුත්‍ර උඩඟු බව, කාමයෙහි ලොල් බව, මිත්‍රලෝභි බව යන මේ ගති තිබේ ද, එබඳු පුරුෂයා

වෙන වාසය මම ඉතා කැමැත්තෙමි, මට එබඳු පුරුෂයා ප්‍රිය වේ. මෙය සිරි කාලකණ්ණි ජාතකයෙහි දී කාලකණ්ණි තැනැත්තී තමන් සිත් ගන්නා කාලකණ්ණි පුරුෂයාගේ ලක්ෂණ කී සැටි ය.

මේ කාලයේ ද මෙබඳු ගති ඇති කාලකණ්ණි පුරුෂයන් නිසා ගෙවල් නිරය ඛවට පත්වී දුක් විඳින භාර්යාවන් ගේ ගණන සුළු නො වේ.

හොඳ පුරුෂයා

යො වාපි සීතෙ අඵවාපි උණ්භෙ
වාතාතපෙ ධංසසිරංසපෙ ච
බුදං පිපාසං අභිභූය්‍ය සබ්බං
රත්තිඤ්චං යො සතතං නියුත්තො
කාලාගතඤ්ච න භාපෙති අතථං
සො මෙ මනාපො නිවසෙව තමීභි
අක්කොධනො මිත්තවා වාගවා ච
සිරුපපන්නො අසධොජ්ඣතො
සංගාහකො සබ්බලො සණ්භවාචො
මහත්තපත්තොපි නිවාතචුත්ති
අතථං චරන්තං අඵ වා අනතථං
ආචී රහො සංගහමෙව චත්තෙ
වාචං න චජීජා ඵරුසං කදුච්චි
මතස්ස ජීවස්ස ච තස්ස හොමි

(සිරිකාලකණ්ණි ජාතකය)

යම් පුරුෂයකු තුළ ගිත - උෂ්ණ - වැසි - සුළං ආදී පීඩා ද, මැසි - මදුරු සර්පාදීන් ගෙන් වන උවදුරු ද, බඩගිනි - පිපාසාදී කරදර ද මඳකුළු සිතට නො ගෙන රැ දුවල් දෙකේනි පැමිණෙන ඒ ඒ ගොවිකම් වෙළෙඳාම් ආදී කටයුතු කිරීම, කොපමණ කටයුතු ඇතත් දන්දීම, සිල් රැකම, බණ ඇසීම ආදිය සපුරා කිරීම, නිතර ඉවසනසුලු ගතිය, හොඳ මිත්‍රයන් ආශ්‍රය කිරීම, පරිත්‍යාගශීලී බව, ආචාර ශිලයෙන් යුක්ත වීම, අවංක සෘජු ගතිය, මිත්‍රයනට සංග්‍රහ කිරීම, මෘදු මොළොක් වචන ඇති බව, මහත් තනතුරු ලැබුණත් නිහතමානී යටහත් පැවැතීමේ ඇති බව, හොඳ හෝ නොහොඳ හෝ කරන්නවුනට හමුයෙහි හා නොහමුයෙහි සංග්‍රහ මිස කරදර නොකිරීම, කිසි විටක දු පරුෂ වචන නොකීම යන මේ යහපත් ගුණ තිබේද එබඳු පුරුෂයා වෙත වාසය මම කැමැත්තෙමි. මට එබන්දා ඉතා ප්‍රිය ය. මරණින් මතු ද එබඳු පුරුෂයා හප්තය කිරීමට කැමැත්තෙමි. මෙය වාසනාවත් තැනැත්තී තමන් බලාපොරොත්තු වන වාසනාවන්ත පුරුෂයාගේ ලක්ෂණ කී සැටි ය.

ස්වාමිපුරුෂයාගේ යුතුකම්

හොඳ ම ස්වාමිපුරුෂයා භායභීව කෙරෙහි ගුණවත් පියකු මෙන් ද, හිතවත් සහෝදරයකු මෙන් ද, පිරිසුදු ප්‍රේමයෙන් වාසය කරයි. “හරියා ව පරමො සධා” යි වදාළ පරිදි භායභීව තමන්ගේ ප්‍රාණය වැනි මිතුරියක - යෙහෙළියක ලෙස සිතා අනෙකුත් ප්‍රියභාවයෙන් වාසය කිරීම යහපත් ස්වාමිපුරුෂයකු තුළ තිබිය යුතු උසස් ගුණය වේ.

ස්වාමි පුරුෂයකු විසින් භායභීව කෙරෙහි පැවැත්විය යුතු යුතුකම් ද ප්‍රකාශ කළහ. ඉන් ප්‍රධාන කීපයකි මේ :

1. සම්මානනය - ගරු බුහුමන් කිරීම. කතාවෙනුත් ක්‍රියාවෙනුත් සිතිනුත් භායඝීවට ගරු සැලකිලි දැක්වීම හොඳ ස්වාමිගුණයෙකි. යහපත් භායඝීව ස්වාමියාගේ දෙලොව දියුණුවෙහි සහකාරිය වේ. මුදල සපයන්නේ තමන් වුව ද එයින් තමනට සැප පහසු සලසා දෙන්නෙත්, මුළු දවසෙ ම වෙහෙසි දරුවන් හදා වඩන්නේත්, ගේ දොර පාලනය කරන්නේත් භායඝීව බව හැම විට ම සිහියේ තබා ගත යුතු ය.

මෙකල සමහර පුරුෂයෝ භායඝීවට කතා කිරීමෙහි දී, එයා - මෙයා, ආදී වචන භාවිතා කෙරෙති. එය නො මැනවි. බොහෝ විට ස්වාමිපුරුෂයා වයසින් වැඩිමහලු වන බැවින් නමින් කතා කිරීමේ වරදක් නැතිවක් මෙන් පෙනෙතත් එය ද පිළිවන් තරම් අඩු කළ යුතු ය. ස්වාමිනි - සාමිනි - භාමිනේ - සොදුර - ප්‍රියා - ආයඝීයා - ආයඝීණි - මහාත්මනි - දේවමාතා - තිස්සමාතා (තිස්සගේ අම්මා, ළමයාගේ නම කවරක් වුවත් එය මුලට යොදා කියත හැකි ය) ප්‍රජාපති - ළමයින්ගේ මැණියෝ යන ආදී බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය අනුව භායඝීවට කතා කිරීම ඉතා යෝග්‍ය බව සැලකිය යුතු ය.

මෙකල බහුල ව භාවිත කරන නෝනා යන්න සිංහල වචනයක් වත් අර්ථවත් වචනයක් වත් නොවේ නෝනා - සිඤ්ඤො යන වචන දෙක ම ඕලන්දක්කාරයන් විසින් පුරුදු කරන ලද්දෙකි. පොඩි සිඤ්ඤෝ - හෙණ්ඩ් සිඤ්ඤො ආදී පිරිමි නම්වලින් හා ඇඟිනෝනා - මැඟිනෝනා ආදී ගැහැණු නම්වලින් ද ඒ බව පෙනෙයි. ඒ නිසා යම් ගෙදරක භායඝීවට නෝනා යයි කියනුවා නම් ඒ ගෙදර ස්වාමියාට සිඤ්ඤෝ යයි කිව යුතු ය. නෝනා යන්න සිංහල වචනයක් ලෙස ගත්තොත් එහි තේරුම : නනය නැති තැනැත්තී යනු යි.

2. අනවමානතාය - අවමන් නොකිරීම, තමන් කිකරු දාසිය ලෙස යටහත් පහත් ව කටයුතු කිරීම ගුණවත් භායභීවකගේ යුතුකමෙකි. එහෙත් ස්වාමියා විසින් භායභීව දාසියක ලෙස මොහොතකට වත් නො සිතිය යුතු ය.

ඇතැම් ස්වාමිපුරුෂයෝ සුළු කරුණෙහි දී පවා භායභීවනට නින්දා අපහාස කෙරෙති. ඇනුම්පද කියති. කුලමල කියති. ගහති. බණිති, එය ඉතා නින්දිත ය. යමකු අතින් පයින් තබා මලකින් වත් භායභීවට ගහනවා නම් ඔහු නියම පුරුෂයකු ලෙස සැලැකිය නො හැකි යයි පැරැණියෝ කින. භායභීව කෙරෙහි යම් වරදක් ඇතත් එය ආදරයෙන් හා කරුණාවෙන් කියා හරිගස්සා ගන්නවා විනා ගැසීම - බැණීම - නින්දා අපහාස කිරීම සුදුසු නැත.

3. අනභිවරියාය - පිරිසුදු වර්තයෙන් සංගුහ කිරීම, ස්වදාරකන්තුෂ්ටිඛුන්මවයභීය - තම භායභීවගෙන් පමණක් ප්‍රීති විමේ උතුම් හැසිරීම හැම ස්වාමිපුරුෂයකු ළඟ ම තිබිය යුතු ය. නකුලපියාට මෙන් තමන්ගේ පිරිසුදු බව ප්‍රකාශ කළ හැකි විය යුතු ය. නකුල පියා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරියෙහි දී ,ස්වාමිනි, මා මේ නකුල මව ආවාහ කර ගත්තේ ඉතා තරුණ කාලයේ ය. එදා පටන් මෙවක් වනතුරු මම අන් ස්ත්‍රියක දෙස නරක බැල්මකින් වත් නො බැලුමි' යි කියන්නට පිළිවන් වූයේ පිරිසුදු වර්තයක් තුබුණු නිසා ම ය.

4. ඉස්සරිය වොස්සග්ගෙන - ඵෙශ්වයභීය පවරා දීම. සාමාන්‍යයෙන් ගෙදර ප්‍රධානියා භායභීව යයි සලකනු ලැබේ. ඒ නිසා ගෙදර කටයුතු සංවිධානයෙහි හා මිල මුදල් පාලනාදිය පිළිබඳ බලය භායභීවට පැවැරිය යුතු ය. එසේ නොව අඹුසැමි දෙදෙනා ම ගෙදර කටයුතු පාලනයට ගියොත් නුවුවමනා වාදහේද අසමභිකම් ඇති වෙයි. විශේෂයෙන් කුස්සියෙ

කටයුතුවලට ස්වාමීපුරුෂයන් අත දමන්නට ගියොත් බොහෝ භායනීවත් අධික ලෙස කිපෙන බව රහසක් නොවේ. එහෙත් භායනීව කටයුතු සංවිධානයට අදහෂ නම්, නැතහොත් විනාශකාරීයක් නම් ස්වාමියා විසින් ඒ කටයුතු සොයා බැලීම සුදුසු ය. නැතහොත් පිරිහෙන බව පරාභව සුත්‍රයෙහි දී වදාළ සේක.

5. අලංකාරානුප්පදානෙන - ඇඳුම් පැළඳුම් සපයා දීම. ස්ත්‍රී පක්ෂය අලංකාර ඇඳුම් පැළඳුම්වලට ඉතා මුසු ය. ඒ නිසා තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් ඒවා සපයා දීම ස්වාමියාගේ යුතුකමකි. ස්ත්‍රීන්ට කොතෙක් ලැබුණත් සැහිමකට පත් නොවන දේවලින් ඇඳීම හා පැළඳීම ද එකෙකි. ඒ නිසා ඔවුන් කියන කියන දේට සුදානම් නො විය යුතු ය. මෙකල නගරබද බොහෝ පුරුෂයන් හට මහා කරදරයක් වී තිබෙන්නේ භායනීවරුන්ට ඇඳුම් පැළඳුම් සපයා දීම බව බොහෝ දෙනා දන්නා කාරණයකි. එකී දේවල් සපයා දීම ස්වාමියාගේ යුතුකමක් වුවත් ඔවුන්ගේ ශක්තිප්‍රමාණය ගැන භායනීවරුන් නිතර සිතියේ තබා ගත යුතු ය.

ස්වාමීපුරුෂයාගේ කටයුතු

උට්ඨාතා කම්මධෙයෙසු - අප්පමත්තො විධානවා
 සමං කප්පෙති පීචිතං - සම්භතං අනුරුකඛති

සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො - වදඤ්ඤු විතමච්ඡරො
 නිච්චං මග්ගං විසොධෙති - සොත්ථානං සම්පරායිකං

ඉච්චෙනෙ අට්ඨධම්මා ව - සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො
 අක්ඛාතා සච්චනාමෙන - උභයත්ථ සුඛාවනා
 (අංගුත්තර නිකාය - අට්ඨක නිපාතය)

කටයුතුවලදී නොපසුබට වියයුතුය යුක්ත වීම. හැම කටයුත්තෙහි ම සැලැකිලිමත් බව, කටයුතු සංවිධාන කිරීමෙහි මනා පුරුද්දක් ඇති බව, ආදායමට සරිලන සේ වියදම් කිරීම - දිවි පැවැත්වීම, නිකම් ලැබුණා වූ හෝ ස්වල්ප වූ හෝ කිසිදෙයක් අපතේ නො හරින අරපරෙස්සම, ශ්‍රද්ධාවෙන් හා ශීලයෙන් යුක්ත වීම, දීමට පුරුද්ද, නොමසුරු වීම, පරලොච සුගති මාගීය පිරිසුදු කර ගැනීම හෙවත් පරලොච යහපත සඳහා කටයුතු කර ගැනීමේ නුවණ යන මේ කරුණු අට ගිහි ගෙයි වසන්තවූනට ඒකාන්තයෙන් ම දෙලොව ගුහ සිද්ධිය සඳහා උපකාර වේ.

මාතෘපිතූ කිව්වකරො - පුත්තදාරනිතො සදා
 අන්තොජනස්ස අත්ථාය - යෙ චස්ස උපජීවිනො

උභින්නං යෙව අත්ථාය - වදඤ්ඤ හොති සීලවා
 ඤාතිනං පුබ්බපෙතානං - දිට්ඨධම්මෙ ච ජීවිතං

සමණානං බ්‍රාහ්මණානං - දෙවතානං ච පණ්ඩිතො
 විත්තිසඤ්ජනනො හොති - ධම්මෙන ඝරමාවසං

සො කර්තව්‍ය කලනාණං-පුජ්ජේ හොති පසංසියො
 ඉධෙව නං පසංසන්ති - පෙච්ච සත්ථෙ පමොදත
 (අංගුත්තර නිකාය - පඤ්චක නිපාතය)

දැනැමින් ගිහිගෙහි වෙසෙන නුවණැති යම් පුරුෂයෙක් මවුපියන්ගේ කටයුතු සකසා කිරීම, භායනීවන්ගේ හා දරුවන්ගේ හිත වැඩ සැලැසීම තමන් අනුව වෙසෙන්නවුන්ගේ හා කම්කරු සේවකාදීන්ගේ දියුණුව සැලැසීම, සිල්වත් වීම, දිය යුතු තැන දීම, ජීවත්ව සිටින නැයනට හා මිතුරනට සංග්‍රහ කිරීම. මිය ගිය නැ මිතුරනට පින් පෙත් දීම, ශ්‍රමණයන් වහන්සේලාට සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කිරීම, දෙවියනට පින්පෙත් දීම යන ගුණයන් - යුතුකම සපුරා කිරීමෙන් යටැ කි හැම දෙනා ම සතුටු කරවන්නේ ද, හෙතෙමේ පිදිය යුත්තෙක්, ප්‍රශංසා කට

යුත්තෙක් වන්නේ ය. මෙලොව දී ඔහු පණ්ඩිතයන්ගේ ප්‍රශංසා හා පරලොව සුගතින්ති දී විපාක සුව ද, ලබයි.

භාර්යාවෝ

ස්වාමීපුරුෂයකු විසින් පෝෂණය කරනු ලබන්නී භාර්යා නම් වේ.

නරක භාර්යාවෝ

යා විධි භර්යා වධකාති වුවුවති
වොරි ව අයනාති ව යා පවුවුවති
දුස්සීලරූපා වරුසා අනාදරා
කායස්ස හෙදා තිරයං වජන්ති

(අංගුත්තර නිකාය - සත්තක නිපාතය)

ස්වාමියාගේ හිතට හා කයට වද පීඩා දෙන ස්වභාවය ඇති වධක භාර්යාව ය, ස්වාමියාගේ ධනය සොරකම් කොට නොමනා මාගීයන්ති යොදවන ස්වභාවය ඇති වොරී භාර්යාව ය, ස්වාමියා තම යටතට ගන්නට සිතන, ස්වාමියාගේ කටයුතු නිසි ලෙස නොකරන කුල - ධන - රූපාදියෙන් මත්වී නිකම් කකා ඉන්නා ස්වාමී භාර්යාව ය යන මේ නිමියාට අනාදර නුගුණවත් දුශ්ශීල භාර්යාවෝ මරණින් මතු තිරයට යෙති.

ස්වාමියාට නින්දා කරන භාර්යාව

ආරාමසීලා උයනානං - නදී ඤාති පරං කුලං
දුස්ස මණ්ඩන මනුයුත්තා - යා විචී මජ්ජපායිනි

යා ව නිල්ලොකනසීලා - යා ව පද්වාරධායිනි
නවති වතෙති ධානෙති - පදොස මාහරන්තිච්චියො

(කුණාල ජාතකය)

ස්වාමීපුරුෂයාට දන්වා අවසර ලබා නො ගෙන හිතු මනාපයේ ආරාමයන්හි - උයන්වල - ගංගා මුහුදු වෙරළවල - වෙනත් අන්‍යයන්ගේ ගෙවල හැඳිරීමට යන්නා වූ ද, වස්තු අලංකාර කිරීමෙහි ලොල් ව සිටින්නා වූ ද, මත්පැන් පානය කරන්නා වූ ද, නිතර දොර කවුළු ආදියෙන් පිටත එබී එබී බලන්නා වූ ද, අභ පසභ නිසි ලෙස නො වැසෙන ඇඳුමින් යුතු ව දොරකඩ සිට මඟ එහෙ මෙහ බලමින් සිටින්නා වූ ද, භාර්යාවෝ යටැ කි නව කරුණෙන් නොහොත් නවයක් වූ එක එක කරුණෙන් තම ස්වාමියාට නින්දා අගෞරව කෙරෙහි. මෙකල මෙබඳු සිටීන් ඇතත් ඒවා ආයඪී සිංහල බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයට කිසිසේත් නොගැළැපෙන බව හැම භාර්යාවක විසින් ම සිත තබා ගත යුතු ය.

හොඳ භාර්යාවෝ

යා වීධ මාතා හගිනී සබී ව
 දාසී ව හරියාති ව යා පවුච්චති
 සීලෙ ධීතත්තා චිරරත්තසංචුතා
 කායස්ස හෙදා සුගතිං වජන්ති

(අංගුත්තර නිකාය - සත්තක නිපාතය)

ස්වාමියාට මවක මෙන් පිරිසුදු ප්‍රේමයෙන් වෙසෙන මාතෘ භාර්යාව ය, සොහොයුරියක මෙන් වෙසෙන හගින භාර්යාව ය, මිතුරියක මෙන් අවංක ප්‍රේමයෙන් වෙසෙන සබී භාර්යාව ය, දාසියක මෙන් ස්වාමියාට ගෞරවයෙන් - ප්‍රේමයෙන් හා කිකරුව වෙසෙන දාසී භාර්යාව ය යන මේ ඉතා ගුණවත් සිල්වත් බොහෝ කලෙක සිට සංචර ව වාසය කරන්නා වූ භාර්යාවෝ මරණින් මතු සුගතියෙහි උපදිති.

කොමාරී යස්සනං හරියා - සාමිකො මම ඉස්සරො

(මද්දිදේවී - වෙස්සන්තර ජාතකය)

“යමකුට මම තරණ භාර්යාවක් වෙමි ද, ඒ ඔබ වහන්සේ මාගේ හිමියා ය, මාගේ ඊශ්වරයා ය - දෙයියෝ ය” යන මේ මද්දේවියගේ කීමෙන් බොද්ධ ශිෂ්ටාචාරය අනුව තම ස්වාමීපුරුෂයා ගැන සිතිය යුතු අයුරු මැනවින් පැහැදිලි වේ.

මෙධාවිනී සීලවතී - සස්සදෙවා පතිබ්බතා

(කෝසල සංයුත්තය)

නුවණැති සිල්වත් නැඳීමයිලන් දෙවියන් කොට සලකන පතිවුතා ධර්මය රකින ස්ත්‍රීහු සිටිති යි බුදුන් වහන්සේ කොසොල් රජහට කළ මේ දේශනායෙන් ද හොඳ භායභීවක ගේ ලක්ෂණ ප්‍රකාශ වේ.

යස්ස හරියා තුලපවයා සමග්ගා
අනුබ්බතා ධම්මකාමා පජාතා
කොලීනියා සීලවතී පතිබ්බතා
දුරෙසු වෙ සොථානං තදුහු

(මනාමංගල ජාතකය)

යමකුගේ භාර්යාව තමනට සම වූ වයස් ඇත්ති ද, සේවකයන්ගේ හෝ අහල පහළ අයගේ හෝ කේළාමි අසා අසමඟි නොව, “අපි අපේ ශිෂ්ටාචාරය අනුව මරණය දක්වා ම යන දිග බැමීමෙකින් බැඳුණමිහ. කල්පාන්තය දක්වා ම පැවැතෙන දරු මුහුදුරු පරපුරෙක මුලිකයන් වීමේ බැමීමෙකින් බැඳුණමිහ යි සිතා සමඟ ව වසා ද, හිමියා තමාගේ මුදලට ගත් කෙලිබඩුවක් මෙන් සිතා තමන්ගේ අණට යට කරගන්නේ නැතිව, ගුණවත් මද්දේවීන් සිතුවාක් මෙන් ස්වාමියා මගේ දෙයියෝ ය” යි සිතමින් ස්වාමියාට අනුකූලව වසා ද, ගුණ දහමට කැමැති වේ ද, දරුවන් ඇත්ති වේ ද, සදාචාර කුලයෙකින් උපන්නී ද, පතිවත දහම පුරා ද භාර්යාවන් කෙරෙහි ඇති මේ සුන්දර ගුණසමුදාය ස්වාමීපුරුෂයා හට උතුම් මඟුලි යන මෙයින්ද හොඳ භාර්යාවකගේ ලක්ෂණ පැහැදිලි වේ.

ස්වාමියාට කථා කරන විට මෙකල ඇතැමුන් භාවිත කරන, එයා - මෙයා ආදී වචන හා ස්වාමියාගේ නම කියා අඬ ගැසීම ද ඉතා අශෝභන ය. ස්වාමි - ස්වාමිපුත්‍ර - ආයඪී පුත්‍ර - භාමු - මහත්මා ආදී වචන භාවිත කිරීම මැනවි.

හොඳ භාර්යාවකගේ කටයුතු

යො නං හරති සබ්බදා - නිව්වං ආතාපි උස්සුකො
සබ්බකාමහරං පොසං - හත්තාරං නාතිමඤ්ඤති

න වාපි සොතථිං හත්තාරං - ඉච්ඡාවාරෙන රොසයෙ
හත්තු ව ගරුනො සබ්බෙ - පටිපුපෙති පණ්ඨිතා

උට්ඨානිකා අනලසා - සංගහිත පරිච්ඡනා
හත්තු මනාපං වරති - සමිහතං අනුරක්ඛති

යා එවං චත්තති නාරි - හත්තු ඡන්දවසානුගා
මනාපා නාම තෙ දෙවා - යතථ සා උපපජ්ජති

(අංගුත්තර නිකාය - පඤ්චක නිපාතය)

යම් පුරුෂයෙක් සියලු කල්හි නිරන්තරයෙන් උත්සාහ වත් වූයේ යම් ස්ත්‍රියක පෝෂණය කෙරේ ද, එසේ පෝෂණය කැරෙන හොඳ භාර්යාව සියලු කැමැති දේ දෙන්නා වූ ස්වාමිපුරුෂයා ඉක්මවා නො සිතන්නී ය. ඒ හොඳ භාර්යාව තමන් කැමැති කැමැති ලෙස හැසිරීමෙන් ස්වාමියා කෝප ද නොකරන්නී ය. නුවණැති ඒ භාර්යාව ස්වාමියාගේ ගුරු දෙගුරුන් මැනවින් පුදන්නී ය. අලස නැති නැගී සිටි උත්සාහය ඇති පිරිවර ජනයාට ද හොඳින් සංග්‍රහ කරන ඒ භාර්යාව ස්වාමියා සතුටු වන ලෙස හැසිරෙමින් හිමියා සපයන වස්තුව ද හොඳින් රකින්නී ය. මෙසේ ස්වාමිපුරුෂයාගේ කැමැත්ත

අනුව හැසිරෙන යට කි ගුණැති, තමනට අයිති වූ යුතුකමී කටයුතු නොපිරිහෙළා කරන යහපත් භාර්යාව මරණින් මතු දෙවිලොව උපදනි ය.

සුසංවිනිත කමිමන්නා - සංගහිත පරිප්පනා
හත්තුමනාපා වරති - සමිහතං අනුරකධති

සද්ධා සීලෙන සමිපන්නා - වදඤ්ඤ වීතමවිජරා
නිවිචං මග්ගං විසෝධෙනි - සොථානං සමිපරායිකං

ඉච්චෙනෙ අට්ඨධම්මා - යස්ස විජ්ජන්ති නාර්යා
තමිපි සීලවති ආහු - ධම්මට්ඨං සච්චවාදිනි
(අංගුත්තර නිකාය - අට්ඨක නිපාතය)

ගේදොර කටයුතු නිසි පරිදි සංවිධානය - නියම කිරීම, තමාගේ සහ ස්වාමියාගේත් නැදැමිතුරනට, සේවකයනට සහ අසල්වාසිනට ප්‍රස්තාවානුකූලව සංග්‍රහ කිරීම, ස්වාමියාගේ හිත සතුටුවන පරිදි කතා සහ ක්‍රියා කිරීම, ස්වාමියා විසින් සපයන ලද වස්තුව මත්පැන් පානය - සුදුව - නෘතය දර්ශනයෙහි ලොල් බව - පමණ ඉකුත්ව ගිය අලංකාරලෝලතාව යන මේ වස්තුව නාස්ති වන මං අවුරා ආරක්ෂා කිරීම, යුද්ධාවෙන් හා ශීලයෙන් යුක්ත වීම, දිමට කැමැත්ත හා මසුරු නොවීම යන මේ අට කරුණින් යුතු නුවණැති ගුණවත් භාර්යාව සත්‍යවාදී සිල්වත් තැනැත්තියකැ යි මෙලොව උගතුන්ගේ ප්‍රශංසා ලැබී පරලොව ද සුගති සමිපත් ලබයි.

යමිකිසි ගෙදරක භාර්යාව හොඳ නමි ස්වාමියා සහ දරුවනුත් හොඳින් හදා ගැනීම අපහසු නොවේ. ගුණවත් භාර්යාවකගේ වචනයට අවනත නොවන ස්වාමිපුරුෂයන් නැතැයි කිය යුතු තරමි ය. ස්වාමියා කොපමණ හොඳ වුවත් යමි ගෙදරක භාර්යාව නරක නමි ඒ ගෙදර අපායෙකි. එහෙයින් තම ගෙදර වාසනාවත්ත කර ගැනීමේ සමිපුර්ණ භාර්ය පවත්නේ භාර්යාව වෙත බව හැම භාර්යාවක විසින් ම සිත තබාගත යුතු ය.

මෙහෙකරුවන් හා ස්වාමීහු

බෞද්ධ ගෙවල වෙසෙන මෙහෙකරුවන් හා ස්වාමීහු ද තමන්ට අයිති ගුණයන්ගෙන් යුතුව තම යුතුකම් ද නොපිරිහෙළා පුරන්නෝ වෙති.

මෙහෙකරුවෝ ස්වාමීන්ගේ මෙහෙ කර දෙන උපකාරකාරයෝ ය. ස්වාමීහු මෙහෙකරුවන්ගේ දියුණුව සලසා දෙන ආධාරකාරයෝ ය. මෙසේ මෙහෙකරුවන් හා ස්වාමීහු ඔවුනොවුන්ට උපකාරකයහ. එහෙයින් මේ දෙපිරිසේ නියම සම්බන්ධය ඔවුනොවුන්ගේ දියුණුවට හේතු වේ. බුද්ධ ධර්මයේ හැටියට ඔවුනොවුන් උපකාරකයන් වෙනුවා මිස, මෙහෙකරුවා ස්වාමියාගේ දාසයෙක් වත් ස්වාමියා මෙහෙකරුවාගේ ණය ගැතියෙක් වත් නොවේ.

හොඳ ස්වාමියා

හොඳ ස්වාමියා නියම ස්වාමීගුණයෙහි පිහිටිය යුතු ය. “යාවත” - නුමේ බැරිකම් අමාරකම් හා නුඹට මුදලින් හෝ වෙන දෙයකින් හෝ උවමනාවක් ඇති වූ විට එයත් මට කියන්න. මම හැම විට ම නුඹට පිහිට වන්නට සූදානම් වෙමි යි යන ආදී වශයෙන් තමාගේ උපකාර ඉල්ලන්නට යයි අයදනා බව ය.

“සත්තාප” - මෙහෙකරුවා ඉතා අකීකරු ලෙස කරන වරදට සුදුසු ප්‍රමාණවත් දඬුවම් දීම වශයෙන් කැරෙන තැවීමය හෙවත් මතු එබඳු වරද නොකරන ලෙස කරුණාවෙන් කරන ප්‍රමාණවත් දඬුවම හෝ තර්ජනය.

“ඉස්සර” - ඊශ්වරභාවය හෙවත් මෙහෙකරුවා තමා වශයෙහි පවත්වන අධිපතිභාවය.

“ආශංසා” - මෙහෙකරුවාගේ දියුණුව බලාපොරොත්තු වීම ය හෙවත් මා යටතේ සිටින මේ දුප්පත් තැනැත්තේ කෙසේ නම් මේ දුඛිත තත්ත්වයෙන් නගා දියුණුවෙහි සිටුවමි ද යන උසස් බලාපොරොත්තුව ය.

“කරුණා” - මෙහෙකරුවාගේ දුකෙහි හිත කම්පාවන ස්වභාවය වූ දයාව ය යන ආදී ගුණ ස්වාමියකු තුළ පිහිටිය යුතු ය.

ස්වාමියාගේ යුතුකම්

1. ඒ ඒ මෙහෙකරුවන්ගේ ශක්ති පරිදි කම්භාන්ත නියම කිරීම. මෙහෙකරුවෝ සමහරු බාලයෝ ය, සමහරු තරුණයෝ ය, සමහරු මහල්ලෝ ය, සමහරු ස්ත්‍රීහ ය. තරුණයකු විසින් කටයුතු දේ බාලයකු මහල්ලකු විසින් නොකට හැකි වේ. පිරිමියකු විසින් කට හැකි දේ ගැහැනියක විසින් නොකට හැකි වේ. එහෙයින් ඒ ඒ අයගේ ශක්තිය තත්ත්වය බලා ම කට හැකි පමණට මෙහෙ නියම කළ යුතු ය. මෙහෙ නිම කිරීමත්, එහි ගුණ දොස් සෙවීමත්, කළ වරදට දඬුවම් දීමත් එක්කෙනෙකු විසින් ම කටයුතු වේ. ගෙදරක සිටින සියලු දෙනා ම මෙහෙ නියම කරන්නට ගියා ම එක මෙහෙකරුවෙක් කෙසේ කරන්න ද? ගෙදර ඇතුළත මෙහෙය පිළිබඳ ව නම් ගෘහණිය (ගෙදර භාමිනේ - භාර්යාව) විසින් ද පිටත දී නම් ගෘහස්වාමියා විසින් ද නියම කට යුතු ය. නියම කිරීමේදී නුගත් මෙහෙකරුවාට එය කරන සැටිත් කියා දිය යුතු ය. ඔහු මෙහෙය වැරදුව හොත් එක වර ම කෝපයෙන් බැණ නො වැඳී මතු එබඳු වැරදි නොකරන ලෙසත්, එසේ කළොත් මේ මේ දඬුවම් ලැබේවි යයි ද අවවාද කට යුතු ය. එසේත් වරද්දුතොත් ඔහු කෙරෙහි කරුණාවෙන් හොඳ මිනිසකු කරන අදහසින් ම සුදුසු ප්‍රමාණවත් දඬුවමක් දිය යුතු ය. එසේ

නො ව අතින් පයින් ගසන්නට අශීෂ්ට වචනයෙන් බැණ වදින්නට යෑම වැදගත් මහතුනට සුදුසු නො වේ. එසේ නැත් නම් නුඹ කරන මෙහෙයට මේ වැටුපත් (පඩියත්) මා කෝප වූ විට කරන ගැසුම් බැණුම් පිණිස මේ පඩියත් කියා පඩි දෙකක් දිය යුතු ය.

දැන් අප රටේ මෙහෙකරුවන්ගේ තත්වය බොහෝ සෙයින් ම කනගාටු උපදවන සුලු ය. සමහර ගෙවල තිරිසනුනට දක්වන දයාව වත් දුප්පත් මනුෂ්‍ය වූ මෙහෙකරුවනට නො දැක්වෙයි. සමහර විට නාන්නට කෙස් රවුල් කපා ගන්නට වත් ඉඩක් නොලැබෙයි. ගෙදර ඉන්න තාක් සියලු දෙනාම නියම කරන මෙහෙ කටයුතු ය. එසේ කොටත් සුළු වරදෙහි පවා ගසන්නට බණින්නට පඩි කපන්නට සැරැසෙයි. තිරිසනුන්ගේ දුකෙහි හදවත පැළෙන තරම් කම්පාවන සමහරැන්ගේ හිත් මිනිසුන්ගේ දුකෙහි යකඩට ගලකටත් වඩා තද විම මහා පුදුමයෙකි. සුප්‍රසිද්ධ වත්මන් කිව්වරයකු විසින් :

“තිරිසන් සතුන් දුක දැක උණුවන	හදය
මිනිසුන් දුකෙහි යකඩට ගලකට	තදය
මෙලෙසින් ලොවට පෙන්වන කරුණා	කදය
මිනිසුන් නොමැති ලොවකදී වඩතොත්	සොදය”

2. මෙහෙකරුවනට නිසිසේ වැටුප් දීම ද ස්වාමියාගේ යුතුකමෙකි. ඒ ඒ අයට සුදුසු ප්‍රමාණවත් පඩියක් නියම දිනයෙහි ම දිය යුතු ය. ඔහුන් මිනිසකු නිසා පැමිණෙන නොයෙකුත් කටයුතු මේ පඩියෙන් ම පිරිමසා ගන්නට වන හෙයිනි. එය අවුරුද්දකට වරක් වත් සුළු ගණනකින් හෝ වැඩි කළ යුතු ය. ඔහුගෙන් පෝෂණය වන්නට අඹුදරු දෙමාපිය ආදීන් සිටින්නකුට නම් විශේෂයෙන් අනුකම්පා කට යුතු ය. ලක්දිව වුසු යුරෝපීය කාන්තාවක තමාගේ සිංහල සේවකයාට ලක්ෂ ගණනකින් සංග්‍රහ කොට තුබුණු බව පුවත්

පත් බලන බොහෝ දෙනාට මතක ඇත. කුඩා නොවන අයගේ පඩි දැඬුවම් වශයෙන් කැපීම ද සිටිතෙකි. එසේ ම එය තැන්පත් කොට ඔහු යන දිනෙක පොලිත් සමග දීම ද මහාත්ම ගුණයෙකි.

3. දුප්පත් මෙහෙකරුවන් ලෙඩ වූ විට ඉතා ආදරයෙන් උපස්ථාන කිරීම ද හොඳ ස්වාමි ගුණයෙකි. පෙර උත්තමයෝ තම ගෙදර තිරිසනුනට පවා තමන් පහසු නො බලා සියගින් ම උපස්ථාන කළහ. එබඳු දේ ඉතා කලාතුරයෙකින් ලැබෙන මහඟු පින්කම් ලෙස සිතිය යුතු ය. අනේපිඬු සිටාණෝ අටසිල් සමාදන්ව සිටත් ගිලන් මෙහෙකරුවාට උපස්ථාන කළහ. විශාඛාවෝ සරණ ගිය දාමත් ගිලන් අස් වෙළඹකට උපස්ථාන කළහ.

4. රසවත් කැමක් ලැබුණු විට තමන් පමණක් එයින් සතුටු නො වී දුප්පත් මෙහෙකරුවන් ද සතුටු කිරීම හොඳ ස්වාමි ගුණයෙකි. නියම බෞද්ධ ගෙවල සේවක පක්ෂයට එක බත් හැලියකුත් ස්වාමි පක්ෂයට එක බත් හැලියකුත් පිසනු නො ලැබේ. හොඳ බෞද්ධයෝ තමන් කන බොන පමණින් ම සේවකයනටත් සංග්‍රහ කෙරෙහි. එහෙත් අද සමහර ගෙවල බල්ලන්ට තරම් හොඳ කැම මෙහෙකරුවනට නො ලැබෙන බව රහසක් නොවේ.

5. මෙහෙකරුවනට ප්‍රමාණවත් විවේකයක් දීම ද හොඳ ස්වාමිගුණයෙකි. දුප්පත්කම නිසා මෙහෙ කරන්නට පැමිණියත් යකඩෙන් වාත්තු කරපු කෙනෙක් නො වෙති. ඔහු ද ස්වාමියා බඳු ම මනුෂ්‍යයකු වන හෙයින් ස්වාමියාට මෙන් සේවකයාට ද විවේකය අවශ්‍ය ය.

හොඳ මෙහෙකරුවෝ

නියම මෙහෙකරුවකු විසින් “ජ්‍යෙෂ්ඨය” - ස්වාමියා කෙරෙහි දැඩි ආදරය හෙවත් කැමි පිම් ඇඳුම් පැළඳුම් ආදියෙන් ද, කාසි පණම්වලින් ද, මාගේ සියලු හිත වැඩ සලසන මේ ස්වාමියා මට කොපමණ හිතවත් ද, මාගේ පියාත් මේ තෙමේ ම ය, මාගේ මැණියෝත් මේ තෙමේ ම ය යන ආදී වශයෙන් ස්වාමියා කෙරෙහි ප්‍රිය හිතෙහි භාවය,

“අවංක භාවය” - ස්වාමියා සතු සතයක් වත් සොර සිහින් නො ගන්නා - කිසි විටෙකවත් කවර කරුණකින් හෝ ස්වාමියා රවටන්නට නො සිතන බව- ස්වාමියාගේ සම්පූර්ණ විශ්වාසයට සුදුසු වන බව ය.

“සුවච භාවය” - ස්වාමියාට කිකරු බව. ස්වාමියා කියන - කරන්නට නියම කරන දෑ ඵලෙසින් ම හොඳටත් කියු ලෙසටත් කරන බව ය යන මේ ආදී ගුණයෙහි පිහිටිය යුතු ය.

හොඳ සේවකයාගේ යුතුකම්

1. ස්වාමියාට පෙර නින්දෙන් හැඟිට කටයුතු දෑ හොඳින් කිරීම ය.
2. ස්වාමියා නින්දට ගිය පසු තැන්පත් කටයුතු දෑ තැන්පත් කොට දොර කවුළු වසා තිබේදැයි සොයා බලා පසුව නිදා ගැනීම ය.
3. ස්වාමියා දුන් දේ පමණක් ගැනීම ය. එය මදි නම් නැවත කියා ඉල්ලා ගන්නවා මිස නුදුන් දෙයක් ගන්නා සොර සිතක් සිහිනෙන් වත් ඇති කරු නොගැනීම ය.
4. තම මෙහෙය හොඳ හැටි සකසා සම්පූර්ණව කිරීම ය.
5. ස්වාමියාගේ අගුණ තැනින් තැන නොකීම ය, කිය යුතු ගුණ නො සඟවා කීම ය යන ආදී තමන් ගේ යුතුකම් ද හොඳින් සිදු කළ යුතු ය.

ධනය සැපයිය යුතු ආකාරය

පණ්ඩිතෝ සීලසම්පන්නෝ - ජලමග්ගිව භාසති
භෝගෙ සංහරමානස්ස - භමරස්සෙව ඉරියතෝ
භෝගා සන්නිවයං යන්ති - වම්මිකෝ වුපචියති.

(දීඝනිකාය - සීගාල සුත්තය)

පණ්ඩිත වූ ද සිල්වත් වූ ද තැනැත්තේ කඳු මුදුනෙක දැල්වෙන ගින්නක් මෙන් මහජනයා අතර බැබළෙයි. මල නො තළා රොන් ගෙන මී බඳින්නා වූ බමරකු මෙන් අනුන් නො තළා- නොපෙළා දැනැමින් වියඳී වඩන්නානට තුඹසක් බැඳෙන්නාක් මෙන් ධනය රැස් වේ. බමරා මලින් රොන් ගන්නේ මල නො තළා, මලට කිසි දු භාණියක් නො වන ලෙස ය. එමෙන් නුවණැති සත්පුරුෂයන් විසිනුදු ධන රැස් කට යුත්තේ මහජනයා නො පෙළා ධාර්මිකව බව මෙයින් පැහැදිලි වේ.

න අත්තහෙතු න පරස්සහෙතු
න පුත්තම්චිජේ න ධනං න රට්ඨං
න ඉච්ජෙය්‍ය අධම්මෙන සම්ද්ධිමත්තනෝ
ස සීලවා පඤ්ඤවා ධම්මිකෝ සියා

(ධම්මපද - පණ්ඩිත වග්ගිය)

තමන්ගේ සුව සඳහා හෝ අනුන්ගේ සුව සඳහා හෝ පවක් - අධම්මයක් නොකරන්නේ ය. අධම්මයෙන් පුතකු හෝ නොපතන්නේ ය, ධනය හෝ රටක් හෝ තමාගේ වැඩි දියුණුව හෝ නොපතන්නේ ය. සිල්වත් වනුයේත්, නුවණැති වනුයේත්, ධාර්මික වනුයේත් මෙබඳු තැනැත්තේ ය. මෙයින් ද නො දැනැමින් ධනය හෝ රටක් හෝ අන් කවර දෙයක් හෝ නොපැතිය යුතු බව සඳහන් වේ. ධාර්මික ව ධන සපයන්නට සිතනවුන් විසින් නො කටයුතු වෙළෙඳාම් පසක් වේ එනම් :

1. අන්‍යයන්ට හිංසා කිරීම සඳහා උපකාර වන කඩු කිරිවිවි ආදී වෙළෙඳාම, 2 දාසභාවයට මිනිසුන් විකිණීම, 3. මස් පිණිස සතුන් විකිණීම, 4. මත්පැන් වෙළෙඳාම, 5 වස විස වෙළෙඳාම යනුයි. බුදුන් වහන්සේ බෞද්ධයන් විසින් නො කටයුතු යයි වදාළ හෙයින් හා අන්‍යයන්ගේ කරදරයට - විපතට - හේතු වන නිසාත් මේ පස් වෙළෙඳාම ම හළ යුතු ය.

තවද, තුලාකූට - තරාදියෙන් කරන සොරකමි ය, කංසකූට - නොරන් රන් ලෙස පෙන්නා කරන සොරකමි ය, මාහකූට - වි සහල් ඉඩම් ආදිය මනින විට කරන සොරකමි ය, උක්කොටන - අල්ලස් දීම හා ගැනීම ය, වංචන - වංචා කිරීම ය, නිකත - මායාවෙන් අනුන් රුවටීම, කාවියොග - වංක ක්‍රියා සහ කටා ය යන මෙයින්ද වැළැකිය යුතු ය.

**ජීවිතං ච අධම්මෙන - ධම්මෙන මරණං ච යං
මරණං ධම්මිකං සෙය්‍යා - යං චෙ ජීවෙ අධම්මිකං**

අධාර්මික ජීවිකාව ය, ධාර්මික මරණය යන මේ දෙකින් අධාර්මික ජීවිකාවට වඩා ධාර්මික මරණය ම උතුරැ යි වදාළේන් නොදැනැමින් ජීවත් වීමෙන් පසුව මෙලොව දී හා පරලොව දී මහත් දුකට පත්වන හෙයිනි. එහෙයින් කෙබඳු අපහසුවකින් චුවත් දැනැමින් ම ධන සැපයිය යුතු ය. එය එවෙලෙට අමාරු චුව ද පසුව මෙලොව දී හා පරලොව දී සැනැඹිල්ලට හා සැපතට හේතු වේ.

ලෝකියාගේ ධනය

1. සකුණො මය්හකො නාම - ගිරිසානු දර්වරො
පක්කං පිප්ඵලිමාරුය්හ - මය්හ මය්හාති කඤ්ඤි.
2. තස්සෙවං චිරපන්තස්ස - දිපසඩ්ඝා සමාගතා
තුඤ්ඤා පිප්ඵලිං යන්ති - චිරපඤ්ඤා සො දිපො

3. එවමෙව ඉධෙකව්වො - සංකර්තවා බහුං ධනං
නෙවත්තනො න ඤාතීනං - යවොධං පටිපජ්ජති
4. න සො අවිජාදනං භත්තං - න මාරුං න විලෙපනං
අනුභොති සකිං කිඤ්චි - න සංගණ්භාති ඤාතකෙ
5. තස්සෙවං විලපන්තස්ස - මය්හ මය්භාන්ති රක්ඛනො
රාජානො අට්ඨ වා වොරා - දායදායෙව අජ්ජියා
ධනමාදාය ගච්ජන්ති - විලපතෙව ව සො නරො
(මය්හක ජාතකය)

1. කඳු ය, පල්ලමි ය, කඳුරැලි ය යන තැන්වල හැසිරෙන්නා වූ මය්හක නම් පක්ෂියා ඉදුණු ගෙඩි ඇති පුලිල ගසට නැඟ “මගේ ගස ය, මගේ ගස යැ” යි හඬයි.

2. මය්හක පක්ෂියා එසේ හඬද්දී ම අනෙක් පක්ෂි සමූහයා අවුත් පුලිල ගෙඩි කා යති. ඒ මය්හක පක්ෂියාට හැඬීම පමණෙකි.

3. එසේ ම මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් කෙනෙක් බොහෝ ධනය රැස් කොට තමන්ගේ ප්‍රයෝජනයට ද, නො ගනිති. නැදැයනට ද, සුදුසු පරිදි සංග්‍රහ නො කෙරෙති.

4. එබඳු ලොභොධි තෙමේ තමන්ගේ පමණට ඇන්දූ යුතු වස්තූ ද, ආහාර ද, මල් ගඳු විලවුන් ද, කැමැති පරිදි එක වරකුදු අනුභව නො කරයි.

5. ඒ මුඬි ලෝභියා මාගේ ධනය, මාගේ ධනයැ යි හඬා වැලැපෙද්දී ම, නොකා නොබී යුතුකමී ද, නො කොට පොදි ගසා ගෙන ආරක්ෂා කරද්දී, රජවරු හෝ සොරු හෝ පැහැර ගනිති. එසේ ම නො සතුටු වූ උරුමක්කාරයෝ ද ගනිති. ලොභොධියාට සුසුම් හෙළා මැරෙනු විනා අන් කට හැක්කක් නො වේ.

කෙතට බැඳී පඹයා

ඇතැම්හු කෙතකට බැඳී පඹයන් වැන්නහ. පඹයා කෙතෙහි බැන්ද දින පටන් කිසි දු කැමක් බිමක් නැති ව අවිච්ඡා - වැස්ස ය - පින්න ය - රැය - දවාල ය ආදී කිසිවක් නොබලා දිරාපත් වන තුරු ම කෙත රැක දෙයි. අපමණ කරදර හිරිහැර විඳීම හැර කිසි ම ඵලයක් අනුභව නො කරයි. එහි ඵල අනුභව කරන්නෝ අන්හු ම ය.

ඇතැම් මුඩි ලොහොබියෝ ද අවු - වැසි - පිනි - රැ - දවල් නොබලා මහත් ආයාසයෙන් ධන සපයති. එහෙත් තමාගේ ප්‍රයෝජනයට ද නො ගනිති. තම දු දරුවන්ගේ කටයුතු සඳහා වත් යුතුකම් පිණිස වත් නො යොදති. නිකම් පොදි ගසා ගෙන සිටිති. නො කිය හැකි තරම් හිරිහැර විඳීම හැර ඔහුට අන් ඵලයක් නැත. පසෙක සිටින්නෝ එහි ඵල අනුභව කෙරෙති. මෙබඳු ධනවත්හු පඹයන් වැන්නහ. මෙබඳු පඹයෝ අප රට ද දුලබ නො වෙති.

නුවණැති සත්පුරුෂයාගේ ධනය

ධීරෝ ව විඤ්ඤ අධිගම්ම භොගෙ
සො භුඤ්ජති කිච්චකරෝ ව භොති
සො ඤාතිසංඝං නිසභො හරිචවා
අනිඤ්ඤො සග්ගමුපෙති ධානං

(කෝසල සංයුත්ත)

ධෛර්යයෙන් යුක්ත වූ නුවණැති තැනැත්තේ ධාර්මික ව ධනය ලබා තෙමේ ද නිසි පමණට ප්‍රයෝජන ගනී. දන් දීම ආදී පින්කම් හා ලෝකචාරිත්‍රාදී යුතුකම් ද කෙරෙයි, උතුම් ගුණැති හෙතෙමේ තම නෑ සමූහයා ද මැනවින් පෝෂණය කොට මෙලොව ද නින්දා නො ලබා උගත් සත්පුරුෂ ලෝකයාගේ ප්‍රශංසා ද ලබා පරලොව සුගතියට ද පැමිණෙයි.

ධනය වියදම් කටයුතු ආකාරය

එවං භොගෙ සමාගන්ත්වා - අලමතෝ කුලෙ ගිහි
චතුධා විහජෙ භොගෙ - ස වෙ මිත්තාහි ගන්ථගි
එකෙන භොගෙ භුඤ්ජෙය්‍ය - ද්විති කම්මං පයොජයෙ
චතුර්ථං ච නිධාපෙය්‍ය - ආපදාසු හවිස්සගි

(දීඝනිකාය - සිගාල සුත්තය)

ධාර්මික ව වස්තු සැපයීමෙහි සමර්ථ වූ ගිහියන් විසින් සපයා ගත් ධනය කොටස් සතරකට බෙදිය යුතු ය. ඉන් තමාගේ ප්‍රයෝජනයට ගත යුතු ය. දෙකොටසක් වෙළෙඳාම් කමාන්තාදී තමන් කරන ව්‍යාපාරයන්ගේ වැඩි දියුණුව සඳහා යෙදිය යුතු ය. ඉතිරි කොටස විපත්හිදී ගැනීමට තැන්පත් කොට තැබිය යුතු ය. මෙය සිටු පුත්‍රයකුට දේශනා කරන ලද්දක් බැවින් සිටුවරුන් වැනි විශාල ව්‍යාපාරයන්හි යෙදී සිටින ධනවතුන් විසින් පිළිපැදිය යුතු ක්‍රමය වේ. එහෙත්, හැම දෙනා විසින් ඉගෙන ගත යුතු එක් කරුණක් තිබේ. එනම් සුළු හෝ විශාල හෝ කවර පමණක ධනයක් සපයන්නකු විසින් වුව ද විපත්තින්හිදී ගැනීමට සුළු කොටසක් වත් තැන්පත් කර තැබිය යුතු බව යි. දිනපතා පඩි ලබන කුලිකරුවකු වුව ද අඩුම ගණනේ දිනකට රුපියල් පහක් වත් අරමුදලක් වශයෙන් වෙන් කර තැබීම නොවරදවා ම කට යුතු ය.

භුත්තා භොගා භතා හව්වා - විනිශ්ඡා ආපදාසු මෙ
උද්ධග්ගා දඤ්ඡා දින්නා - අට්ඨො පඤ්ච බලී කතා
උපට්ඨිතා සීලවන්තො - සඤ්ඤාතා බුන්මචාරයො

යදුර්ථං භොගං ඉච්ඡෙය්‍ය - පණ්ඩිතො සරමාවසං
සො මෙ අතො අනුප්පත්තො - කතං අනනුතාපියං

එතරං අනුස්සරං මච්චො - අරියධම්මෙ ධීතො නරෝ

ඉධෙව නං පසංසන්ති - පෙච්ච සග්ගෙ පමොදුති

(අංගුත්තර නිකාය - චතුක්ක නිපාතය)

1. භුත්තා හොගා - හෝගයෝ අනුභව කරන ලද්දාහු ය. ඇතැම්හු ධනය සපයා තමාද භුක්ති නො විඳිති. නිකම් ම පොදි ගසා ගෙන සිටිති. එය මනුෂ්‍යයනට, විශේෂයෙන් බෞද්ධයනට නො වටි. එහෙයින් සෑම බෞද්ධයකු විසින් ම තමන් ධාර්මික ව සපයා ගත් වස්තුව තමන්ගේ ප්‍රමාණයට කැමි - පිම් - ඇඳුම් - පැළඳුම් - ගමන් බිමන් ආදියෙහි යෙදීමෙන් හොඳට අනුභව කළා යයි සතුටු විය යුතු ය.

2. හතා හවිජා - පෝෂණය කටයුත්තෝ පෝෂණය කරන ලද්දාහු ය. හැම දෙනා විසින් පෝෂණය කට යුතු පිරිසක් වෙති. එසේ පෝෂණය කටයුතු දෙමවුපිය - අඹු දරු - සේවකාදී පිරිස නිසි පමණට පෝෂණය කිරීම සඳහා ද මගේ වස්තුව හොඳ හැටි යෙදුවා යයි ද සතුටු විය යුතු ය.

3. විතිණ්ණා ආපදාසු මෙ - මාගේ විපත්තිහු ද විශේෂයෙන් දුරු කරන ලද්දාහු ය. මනුෂ්‍යයනට ලෙඩ දුක් නැයන්ගේ භා මිතුරන්ගේ විපත්ති ආදී නොයෙක් කරදර කිරිහැර පැමිණෙයි. ඒවා ස්වභාව ධර්මයෝ ය. ඇතැම් නුවණ නැති පුද්ගලයෝ ධනය තිබියදීත් එබඳු අවස්ථාවන්හි දී නිසි පමණට වියදම් නො කිරීමෙන් මහත් කරදරයනට මුණ පාති. එය ද බෞද්ධයනට නො වටිනා හෙයින් තමන් ගේ ධනයෙන් ඒ ඒ අවස්ථාවේ පැමිණි විපත්තිහු දුරු කරන ලද්දාහයි ද සතුටු විය යුතු ය.

4. උද්ධග්ගා දඤ්ඤා දීන්තා - මතුයෙහි විපාක දෙන්නාවූ සංඝදාන ද දෙන ලද්දේ ය. ගිය ජාතියෙහි දුන් නිසා මේ ජාතියෙහි වස්තු ලැබෙයි. මතු ජාතිවලදී විපාක ලැබීමට මේ ජාතියෙහි

දිය යුතු ය. එහෙයින් මතු ජාතිවලදී සැප ලබන්නට කැමැත්තවුන් විසින් තම ධනයෙන් කොටසක් දීමට ද වෙන් කට යුතු ය.

5. පඤ්චබලී කතා - යුතුකම් වශයෙන් කටයුතු පුජා පස ද කරන ලද්දේ ය. යුතුකම නම් යෙදුණු - බැඳුණු - ක්‍රියාවයි. නො කර ම බැරි ක්‍රියාවයි. එසේ කටයුතු යුතුකම් රැසක් වුවත් තැම ගිහියකු විසින් ම ප්‍රධාන වශයෙන් කටයුතු පුජා - පිදුම් පසක් වේ. 1. නැයනට සංග්‍රහ කිරීම, 2. තම ගෙදරට - ගමට - පළාතට හෝ රටට පැමිණී ආගන්තුකයනට සංග්‍රහ කිරීම. 3. මියගිය නැදෑ මිතුරනට පින්දීම. 4. පින්කම් කොට දෙවියනට පින්දීම. 5. රජයට ගෙවිය යුතු බදු මිල ආදිය නිසි පරිදි ගෙවීම යන මේ යුතුකම් පස වේ.

6. උපට්ඨිතා සිලවන්තො සඤ්ඤනා බුන්මචාරයො - කය - වචනය - භිත යන තුන්දොර සංවර කර ගත්, බුන්මචාරී වූ සිල්වත්තූ උපස්ථාන කරන ලද්දාහු ය. භික්ෂුහු ධන සැපයීමක් නොකරන බුන්මචාරීව සිල්වත්ව සිට මහජනයාට ආදර්ශයෙන් හා උපදේශයෙන් සුගතිමාගීය පෙන්නන පිරිසකි. එබඳු භික්ෂුන් වහන්සේලාට විවර - පිණ්ඩපාත - සේනාසන - ගිලානපුත්‍රය යන මෙයින් උපස්ථාන කිරීම ද ගිහියන් ධනයෙන් කටයුතු තවද යුතුකමෙකි.

ගිහිගෙයි වසන නුවණැතියෙක් යම් ප්‍රයෝජනයක් සලකා ගෙන වස්තුව බලාපොරොත්තු වේ ද යටැ කී ලෙස වස්තුව වියදුම් කරන තැනැත්තේ “වස්තුවෙන් ලබා ගත යුතු ප්‍රයෝජන මම ලැබුවෙමි. පසුව සැනසිල්ලට හේතුවන කුසල් ද රැස්කර ගත්තෙමි” යි සතුටු වෙයි. මෙසේ කටයුතු කරන නුවණැත්තේ පන්සිල් ද මැනවින් රැක මෙලොව ද සතුටුව පරලොව ස්වභාවයෙහි විපාක සුවයෙන් ද සතුටු වේ.

ගිහිගෙහි විසිය යුතු ආකාරය

ධනඤ්ජය කෝරව්‍ය රජතුමා විධුර පණ්ඩිතයන්ගෙන් ගිහි ගෙදර විසිය යුතු අයුරු ඇසු විට විධුර පණ්ඩිතා විසින් වය හොඳින් පැහැදිලි කරන ලදී. ඒ මෙසේ ය :

න සාධාරණදාරස්ස - න භුඤ්ජෙ සධුමෙකකො
 න සෙවෙ ලොකායතිකං - නෙතං පඤ්ඤාය වද්ධනං
 සීලවා චත්ත සමීපන්නො - අප්පමත්තො විවකකණො
 නිවාතචුත්ති අතට්ඨො - සුරතො සබ්බෙ මුදු
 සංගහෙනා ච මිත්තානං - සංවිභාගී විධානවා
 තප්පෙය්‍ය අන්තපානෙන - සදා සමණ චුන්මණො
 ධම්මකාමො සුතධාරො - භවෙය්‍ය පරිපුච්ඡකො
 සක්කච්චං පසිරුපාසෙය්‍ය - සීලවත්තෙ ධනුස්සුතෙ
 කරමාවසමානස්ස - ගහට්ඨස්ස සකං කරං
 ඛෙමා චුත්ති සියා ච්චං - ඒවං නු අස්ස සංගහො
 අව්‍යාපජ්ජො සියා ච්චං - සච්චවාදී ච මාණවො
 අස්මා ලොකා පරං ලොකාං - ච්චං පෙච්ච න සෙවති.

ගිහිගෙහි වෙසෙන ස්වාමීපුරුෂයා සාධාරණ භාය්‍යී ඇත්තකු හෙවත් ස්වදුර සන්තුෂ්ටියෙන් තොර ව අන් ස්ත්‍රීන් වෙත යන්නකු නොවිය යුතු ය. එසේ ම භාර්යාව ද ස්වපුරුෂ සන්තුෂ්ටියෙන් යුක්ත විය යුතු ය. මෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් පුරුෂයා අරමුණු කොට කරුණු කියා ඇතත් මේ කරුණු භාර්යාවන් විසින් ද පිළිපැදිය යුතු ය, රසවත් කැමක් ලැබුණු විට තනියම අනුභව නොකරන්නකු ද විය යුතු ය. නුවණ වැඩිමට හේතු නොවන ලෝකායත ශාස්ත්‍රය හෙවත් පවිසින් නැත යන ආදී වශයෙන් පවතින නාස්තිකවාදය ද සේවනය නො කට යුතු ය, ජඩවාද - ජඩයන්ගේ - මෝඩයන් ගේ කිමි යනු ද මීට ම නමෙකි.

පන්සිල් ආදී වාරිතු ශිලයෙන් ද, කුසල් දහමිති සැලකිල්ල ය, විමසා බලා කටයුතු කිරීම ය, නිහතමාන විම ය. නොතද විම ය, ප්‍රේමණිය වචන ඇත්තකු විම ය, කටා සහ ක්‍රියා ගොරෝසු නො විම ය, මෘදු විම ය යන මෙයින්ද යුක්ත විය යුතු ය.

මිත්‍රයනට සංග්‍රහ කිරීම ය, ලැබුණු දේ බෙදා ගෙන කෑම ය, අවස්ථානුකූලව කටයුතු සංවිධානයෙහි දක්‍ෂ විම ය, හැම විට ම තම ආගමේ පුජ්‍යයන් වන මහණ බමුණනට උපස්ථාන කිරීම ය, පරපුරේ වැදගත් සිරිත්වලට හා ගුණ දහමට කැමැති විම ය, උගත්කමට ආධාරස්ථාන විම ය, උගතුන් - ගුණවතුන් හමුවී නො දන්නා දේ දැන ගැනීමි වශයෙන් ප්‍රශ්න කරන ස්වභාවය යන මෙයින් ද යුක්ත විය යුතු ය.

මෙසේ මෙ කී ගුණයන්ගෙන් යුක්තව වසන්නාහට තම නිවෙස නිර්භය තැනක් හෙවත් කිසි භයක් සැකයක් නැතිව සැනැසිල්ලෙන් සිටිය හැකි තැනක් වන්නේ ය. මෙලෙසින් හැසිරෙන්නා ලෝකයාට ද සංග්‍රහ කරන්නෙකි. මෙබඳු ගුණැතියන් නිසා ලෝකයාට ද යහපතක් මිස අයහපතක් නො වන හෙයිනි. මෙකී ලෙස ගිහි ගෙදර හැසිරෙන්නා නිදකින් කල් ගෙවන්නේ ය. සත්‍යවාදී ද වන්නේ ය. මරණින් මතු සුගතියෙහි ද ඉපිද සතුටින් වෙසෙන්නේ ය.

මෙ කී තාක් කරුණු හිතට ගෙන හැම ගිහි පින්වතුන් ම තම පිවිත සඵල කර ගන්නටත් එයින් ලෝකයාට වැඩ සලසන්නටත් සිතට ගත යුතු ය. තම ගෙදර නියම බෞද්ධ ගෙදරක් කර ගන්නට මෙන් ම නියම බෞද්ධයන් වන්නට ද හැම පින්වතා ම සිතට ගත යුතු ය.

ගුරුවරු

යහපත් සමාජයක් හා හොඳ බෞද්ධයන් ද ඇති කිරීමට ගුරුවරු මනෝපකාරී පිරිසක් නිසා ගුරු ශිෂ්‍ය සම්බන්ධය පිළිබඳ ව ද කරුණු ස්වල්පයක් මෙහි ම ඇතුළත් කිරීම සුදුසු ය. “ආචර්යෝ නිකඛවෙ අන්තෙවාසිකමිති පුත්තචිත්තං උපට්ඨපෙස්සති. අන්තෙවාසිකො ආචර්යමිති ටිතුචිත්තං උපට්ඨපෙස්සති.”

(මහාවග්ග පාළි)

මහණෙනි, ගුරුවරයා තම ශිෂ්‍යයා කෙරෙහි පුත්‍රචිත්තය හෙවත් පුත්‍රයකු කෙරෙහි තැබිය යුතු ප්‍රේමචිත්තය පිරිනමන්නේ ය, පිහිටුවා ගන්නේ ය. ශිෂ්‍යයා ද ගුරුවරයා කෙරෙහි පියා කෙරෙහි තැබිය යුතු ගෞරව සිත පිහිටුවා ගන්නේ ය.

මෙය නිසඤ්ඤා නිසම කළ දෙයක් වුව ද ගිහි ගුරු ශිෂ්‍යයන් අතර ද ඇති කර ගැනීම ඉතා සුදුසු ය. ගුරුවරයා ශිෂ්‍යයා කෙරෙහි දරු ප්‍රේමයක් ශිෂ්‍යයා ගුරුවරයා කෙරෙහි ගෞරවයක් ඇති කර ගත් විට ඉගැන්වීමත් ඉගෙනීමත් මැනවින් සිදු වෙයි. වාදකේද ඇති වන්නේ ද නැත. මෙකල සියලු ගුරු ශිෂ්‍යයනට ම මේ පිය පුතු සැබැඳියාව ඇති කර ගැනීම අපහසු විය හැකි ය. තරුණ ගුරුවර ගුරුවරියන් බහුල හෙයින්, පිළිවන් අය එකි සම්බන්ධයන් අනෙක් අය ප්‍රිය සහෝදර සම්බන්ධයන් ඇති කර ගත යුතු ය.

කරුණාව ගුරුවරයන් තුළ තිබිය යුතු විශේෂ ගුණයෙකි. මේ ශිෂ්‍යයන් හොඳින් උගන්වා මනාත්මයන් කරන්නට ඕනෑය යන උදාර හැඟීම සැම ගුරුවරයන් තුළ ම තිබිය යුතු ය.

කටන් (කටාවෙන්) පමණක් යහපත් සමාජයක් ඇති කළ නොහැකි ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා මහාජනයා හට ශාන්තිය සැලසුවේ ආදර්ශයත් උපදේශයත් යන දෙක ම එකසේ යෙදීමෙනි. ඒ නිසා යහපත් ජන සමාජයක් ඇති කිරීමට සියලු ම නායකයන් ආදර්ශවත් විය යුතු ය.

භාවය වෙ තරමානානං - උජුං ගච්ඡති පුංගවො
සබ්බා තා උජුං යන්ති - නෙත්තෙ උජුගතෙ සති
එවමෙව මනුස්සෙසු - යො හොති සෙට්ඨසම්මතො
සො වෙව ධම්මං චරති - පගෙව ඉතරා පජා
සබ්බං රට්ඨං සුඛං සෙති - රාජා වෙ හොති ධම්මිකො
(අංගුත්තර නිකාය)

ගහක් තරණය කරන ගව රැළේ පුංගවයා - නායක ගොනා කෙළින් යේ නම් පස්සෙන් යන අන් සියලු ගවයෝ ද ඒ අනුව කෙළින් යති.

එමෙන් ම මනුෂ්‍යයන් අතර ද යමෙක් ප්‍රධාන යයි සම්මත ද හේ දැනැම් ව හැසිරේ නම් ඔහු අනුව යන ඉතිරි ජනයෝ ද දැනැම් වෙති. යම් රටෙක රජු දැනැම් නම් - යහපත් නම් ඵරට වැසියෝ සුවසේ වාසය කෙරෙති.

මේ ධර්මන්‍යාය අනුව යම් රටක් හොඳ විම හෝ නරක් විම හෝ සිදු වන්නේ ඵරට රජු - පාලකයන් ප්‍රධාන ප්‍රභූන් පවතින ආකාරයට ය. හැම රටෙක ම ගුරුවරු ද නායකයෝ ය. විශේෂයෙන් විශාල ශිෂ්‍ය පිරිසකට උපදෙස් දෙන අනුශාසකයෝ ය.

අත්තාන මෙව පඨමං - පතිරූපෙ නිවෙසයෙ
අට්ඨකද්ද මනුසාසෙය්‍ය - න කිලිස්සෙය්‍ය පණ්ඩිතො
(ධම්මපදය)

පළමුව තමන් නිසි ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටන්නේ ය, අනතුරුව අන්‍යයන්ට අනුශාසනා කරන්නේ ය. එබඳු පණ්ඩිත අනුශාසකයා ලෝකයා අතර නොකෙලෙසෙන්නේ ය.

මේ ආදී කරුණු හොඳින් කල්පනා කර බලා සැම ගුරුවරු ම ආදර්ශීවත් විය යුතු ය. තමන්ගේ පඩියේ (වේතනයේ) ප්‍රමාණය අඩු වුවත් වැඩි වුවත් විශාල පිරිසක නායකයන් බව - අනුශාසකයන් බව සිහි කටයුතු ය. මෙකල ගුරු වෘත්තිය වේතනයක් සඳහා කැරෙන රක්ෂාවක් වුව ද එය හොඳ සිහින් කරනුවා නම් කොපමණ උසස් සමාජ සේවයක් දැයි නිතර ම සිහියේ තබා ගත යුතු ය.

ගුරුවරුන් තුළ කරුණාව - මෛත්‍රිය - දයාව තිබිය යුතු ය. මේ ශිෂ්‍යයන් රටට - ජාතියට - ආගමට හා භාෂාවට වැඩ සලසන උදාර පුරුෂයන් කරන්නට ඕනෑය යන උසස් අදහස් තිබිය යුතු ය. ඉතා ඉවැසිය යුතු ය. දුරදර්ශී විය යුතු ය. පරික්ෂාකාරී විය යුතු ය. ශිෂ්‍යයන්ගේ වරදෙහි හෝ අලසකමිති හෝ නොසැලකිල්ලෙහි හෝ නො කළකිරිය යුතු ය. දිනෙන් දින තමන් ගුණ නුවණින් දියුණු වෙමින් එයින් ශිෂ්‍යයන්ට ආදර්ශ දිය යුතු ය. පුහුදුන් බැවින් තමන් තුළ අඩු පාඩු ඇතත් ඒවා ශිෂ්‍යයන්ට දැන ගන්නට ඉඩ නො තැබිය යුතු ය.

අවුරුදු සිය ගණනක් විදේශිතට යටත්ව විසීම නිසාත් ඒ කාලය තුළ අපට ලැබුණු අධ්‍යාපනය නිසාත් තමන් හා තමන්ගේ දේ පහත් කොට සිතන ගතියක් බොහෝ සිංහලයන් තුළ ඇත්තේ ය. මේ දුර්වල හැඟීම තිබෙන තුරු සිංහලයාට ජාතියක් වශයෙන් දියුණු විය නොහැකි වෙයි. අපට ඉතා වැදගත් ශිෂ්ටාචාරයක් හා සංස්කෘතියක් ඇති බවත් අප කවර කරුණකින් හෝ පහත් නොවන බවත් කරුණු සහිතව පෙන්නා දී ශිෂ්‍යයන් තුළ ආත්මගෞරවය ඇති කිරීමට සැම ගුරුවරයකු ම සැම විටක ම උත්සාහ දැරිය යුතු ය.

ගුරුවරුන් විසින් ශිෂ්‍යයන් කෙරෙහි පැවැතිය යුතු ආකාරය ද බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළහ.

1. සුවිනිතං විනෙන්ති - මනා කොට හික්මවත්. හැමට පළමුව මෙලෙසින් ප්‍රකාශ කළේ උගත්කමට වඩා මිනිස්කම උසස් කොට සැලකූ හෙයිනි. කවර සමාජයකට වුව ද අවශ්‍ය වන්නේ උගතුන් හට වඩා මනුෂ්‍යයෝ ය. මෙහි මනුෂ්‍යයා කිවේ නමින් මිනිස් වුවන් ගැන නො ව, මනස්ස උස්සන්නතාය මනුස්සො - තිරිසනුනට නොමැති ශිල්පශාස්ත්‍ර ඥාන හා කරුණා මෙහි ආදියෙන් ද උත්සන්න වූ සිතක් ඇති බැවින් මනුෂ්‍යයා නම් වේ ය යි කී නියම මිනිසා ගැන ය.

ගුරුවරුන් ශිෂ්‍යයනට ශිල්පශාස්ත්‍රයන් උගන්වන අතර ම ආදර්ශයෙන් හා උපදේශයෙන් ද ඔවුන්ගේ වර්තන හැඩගැස්වීම ද කළ යුතු ය. ජන සමාජයට කරදර නොවන, එසේ ම යහපතක් සැලසෙන පිරිසක් කිරීමට නිතර ම උත්සාහ දැරිය යුතු ය. තමන් නිසා එක ශිෂ්‍යයකු වත් නොමග ගියොත් එය ඒ ශිෂ්‍යයාටත් ජනසමාජයටත් කරන මහා අපරාධයක් බව සලකා ශිෂ්‍යයන් සුමග නොයැවිය හැකි නම් නොමග නොයන්නට වත් ක්‍රියා කිරීම තමන් ගේ පරම යුතුකමක් බව සෑම ගුරුවරු ම සිතත් වා!

2. සුග්ගතිතං ගාතාපෙන්ති - මනා කොට උගන්වත්, තමන්හට ආවායඝී - ගුරු - ගුරුදේව ආදී උසස් නම් ලැබුණේත්, තමන්ගේ දෙලොව දියුණුව සඳහා විශදම් කිරීමට “පඬි” නමින් මුදල් ලැබෙන්නේත් ශිෂ්‍යයන් නිසා ය. එහෙයින් තමන් බැඳී සිටින යුතුකම් කොටස වන ඉගැන්වීම හැකි පමණ හොඳින් සම්පූර්ණ කිරීමට ගුරුවරු සිතට ගත යුතු ය. ඉගැන්වීම නියමිත කාලයෙහි තමන්ගේ පත් පොත් බැලීම හෝ පොද්ගලික කටයුතුවල යෙදීම හෝ නා නා ආකාරයෙන් කාලය ගෙවා දැමීම හෝ යම්තම් ගාචා වේලාව පිරිමැසීම හෝ කරන්නාහු ගුරුකමට නොගැළැපෙන්නෝ වෙති. නින්දා කරන්නෝ වෙති.

3. සබ්බසිප්පසුත සමයකඛාගිනො හවන්ති - හැම දෙනා හට ම සියලු ශිල්පශාස්ත්‍ර දානය කරන්. ශිෂ්‍යන් අතර, නා නා ජාතික නා නා ආගමික අය සිටිය හැකි ය. ගුරුවරුන් විසින් ආගම් හේද - රාජවු හේද - ජාති හේද - පළාත් හේද - වර්ණ හේදාදී කිසිවක් නො සලකා ඉගැන්විය යුතු ය. එසේ ම ශිෂ්‍යයන් අතර, දුප්පත් පෝසත් - සුරූප - විරූප - ඉගෙනීමට දක්‍ෂ අදක්‍ෂ ආදී නන් වැදෑරුම් අය සිටින්නට පිළිවන. තමන්හට පඩි ලැබෙන්නේ එබඳු කිසි ම විශේෂයක් නො සලකා හැම ශිෂ්‍යයකු ම එකසේ සලකා නිසා ඉගැන්වීම ද එබඳු විශේෂයක් නො සලකා සමච කළ යුතු ය.

4. මිත්තාමච්චේසු පටියාදෙන්නි - මිත්‍රාමාතෘදීනට හඳුන්වා දෙන්න. කාගේ හෝ ගුණමකු නොවීම ඉතා උසස් ගුණයෙකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ පිටිස් මැද ශිෂ්‍යයන්ගේ ගුණ වැණු වාර බොහෝ ය. ඒ නිසා ගුරුවරු ද හොඳ කිකරු ගුණවත් නැණවත් ශිෂ්‍යයන්ගේ ගුණ කිය යුතු තැන නොමසුරු ව කිව යුතු ය. එසේ ම “මේ මගේ හොඳ ශිෂ්‍යයෙකි, අනාගතයෙහිදී රටට - ජාතියට - ආගමට හා භාෂාවට වැඩ සැලැසිය හැකි නැණවතෙකි, ගුණවතෙකි” යි තම හිතමිත්‍රාදීනටත් රාජ රාජ මහාමාතෘදීනටත් හඳුන්වා දීම ද හොඳ ගුරුවරයකුගේ යුතුකමෙකි.

මෙසේ සෑම ගුරුවරු ම ආදර්ශයෙන් හා උපදේශයෙන් තමන්ගේ ශිෂ්‍යයන් උගතුන් - ගුණවතුන් හා නැණවතුන් කොට රටට - ජාතියට - ආගමට හා භාෂාවට මහඟු සේවයක් කරන්නට තරයේ ම ඉටා ගනිත්වා!

ගුරුවරුන්ගේ ගුණ

ස ය ද රු වනට මෙන් අපට ද සෙනේ	ඇති
ග රු වරු වරද දුටු දුටු විට කියා	දෙති
න ර ත රු අපගෙ හොඳ නොහොඳ ද සොයා	යෙති
තොරතුරු තතුසෙ දැන ගෙන නිසි ඔවා	දෙති

අ පෙ න් කැරෙන නෙ පමා වැරැදි	ඉවසති
දෑ පෙ න් නට නොදී තරවටු ද කොට	ලති
නොපෙන් වමිනි සෙනෙහස දැඬුවමුදු	දෙති
සැ පෙ න් වැඩෙන ලෙස නිදහස ද	සලසති

නිතින් තැතින් සිප් සතර ද	උගන්වති
එමෙන් කෙමෙන් ගුණ දැනමෙති	උගන්වති
මවුන් පියන් යා යුතු මහ	හඳුන්වති
ගුරුන් වහන්සේ නිසි මහ ම	පෙන්වන

(බොද්ධ උමයා)

ශිෂ්‍යයෝ

ගුණ නුවණින් දියුණු ව, තමන් උපන් රටට - ජාතියට - ආගමයට හා භාෂාවට සේවයක් කිරීමේ උදාර අදහස සැම ශිෂ්‍යයකු තුළ ම තිබිය යුතු ය. ඒ උසස් අදහස් මුදුන් පත් කර ගැනීමට තමනට දෙමවුපියන් මෙන් උපකාර වන්නෝ ගුරුවරු ය. ඒ නිසා තමනට උසස් මහාත්මයකු වීමට සිය කාලයන් භ්‍යානයන් ශක්තියන් යොදා ක්‍රියා කරන ගුරුවරුන්ට ගරු බුහුමන් කිරීම, උපස්ථාන කිරීම, කිකරු වීම හොඳ ශිෂ්‍යයන්ගේ යුතුකමෙකි.

සැරියුත් මානිමියන් වහන්සේට සතරපද ගාථාවක් දේශනා කොට සෝවාන් විමට උපකාර වුවානු අස්සපී මහ රහතන් වහන්සේ ය. එදින පටන් පිරිනිවන් පානා තුරු ම අස්සපී මහ රහතන් වහන්සේ ආරාමයෙහි නැතිනම් ඉන්නා දිශාවට හැරී හෝ නමස්කාර කිරීමත් නිදන විට ඒ දෙසට පා නොදැමීමත් සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේගේ සිටින විය.

උතුමන් ගුරුවරුන්ට ගෞරව කළ සැටි මෙයින් ආදර්ශයට ගෙන තම ගුරුවරයා එන යන විට නැගිටීමටත් හමු වූ කොහේදී හෝ වේවා ගෞරව කරන්නටත් අවශ්‍ය හැම විටකදී ම උපස්ථාන හා උපකාර කරන්නටත් සැම ශිෂ්‍යයන් ම සිත තබා ගත යුතු ය. වචනයෙකින් හෝ ක්‍රියාවෙකින් හෝ සිතින් හෝ ගුරුවරුන්ට අගෞරව කිරීම හෝ නින්දා අපහාස කිරීම පාපයක් ලෙසත් අසත්පුරුෂ කමක් ලෙසත් සැලකිය යුතු ය.

ගුරුවරුන්ට කිකරු වීම ද ශිෂ්‍යයන් තුළ තිබිය යුතු විශිෂ්ට ගුණයෙකි. ගුරුවරුන්ට කිකරු ව හොඳින් ඉගෙන ගනිමින් ඔවුන්ගේ යහපත් ආදර්ශ හා අවවාද අනුව ක්‍රියා කරන ශිෂ්‍යයන්ට දෙලොවින් ම යහපත සැලැසෙන ධව ධර්මයෙහි සඳහන් වෙයි.

මිත්‍රයා

“මිප්පති තායති වාහි - මිත්තෝ : හිතප්ඝට්ඨාසයතාය සිනිස්හති අතිතාපගමතො රක්ඛති වාහි අතෙථා” යනු විවරණ පාඨ හෙයින් හිත වැඩ සැලැස්මේ අදහසින් ස්නේහ කරන්නා වූ ද, අතිතයෙන් - අවැඩෙන් - නපුරෙන් වැළැකීමේ වශයෙන් ආරක්ෂා කරන්නා වූ ද තැනැත්තා මිත්‍රයා නම් වේ.

“සත සමානං සද්ධිං වා සුඛ දුක්ඛෙසු කිච්චෙසු ච ආයති ගච්ඡති - පචත්තන්ති සනායො” සුව දුක් දෙකේ ද, අනෙක් කුදු මහත් කටයුත්තෙහි ද එකට යන ක්‍රියා කරන හිතවතා ම

යහළුවා බව ප්‍රකාශ වේ. නිර්වචනාර්ථයන් ගැන සලකා බලන විට නියම මිත්‍රයන් ඉතා දුරබ බවත්, ලොව බහුලව සිටිනුයේ මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයන්-මිත්‍රරූපයෙන් මිත්‍රාකාරයෙන් පෙනී සිටින්නන් බවත් හොඳ හැටි පැහැදිලි වෙයි.

මිත්‍රයා අවශ්‍ය බව

මේ ලෝකයෙහි ඇති නොයෙක් දුක් කරදර නිරිහැර යටපත් කර ගැනීමටත්, වර්තය දුෂණය නොවන පරිදි නිවැරදි විනෝදයක් ලබා ගැනීමටත්, අයහපතෙන් මිදී යහපතෙහි යෙදීමටත් ප්‍රීතිමත් ජීවිතයක් ගත කිරීමටත් නියම මිත්‍රයා අවශ්‍ය ම ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ද ආශ්‍රයට සුදුසු කෙනෙකු සිටිය යුතු බව, නියම මිත්‍රයා අවශ්‍ය බව නොයෙක් සූත්‍රයන්හි දී ප්‍රකාශ කළහ. ඉන් කිපයක් මෙසේ ය :

“දුක්බං බො අඟාරවො වීහරති” ආශ්‍රයට හොඳ කලාණ මිත්‍ර ගුරුවරයකු නැතිව වාසය ඉතා දුකෙකි.

දිනක් අනඳ මහ තෙරුන් වහන්සේට මෙබඳු අදහසක් පහළ වී ය. මේ ශාසන සම්පත්තියෙන් අඩක් ම කලාණ මිත්‍රයා නිසා සැලැස්සේ. එය එසේ නොවන බව පැහැදිලි කරන බුදුරජාණන් වහන්සේ පාලි භාෂාවටත් සිදු කළ සේවය අභිවිශිෂ්ට ය. වසර අටෙකින් සිය රටට ගිය එතුමා පාලි පෙළ පොත් සමාගම පිහිටුවා මුළු ලෝකයට ම බෞද්ධාලෝකයක් දුන්නේ ය. “මා හේවං ආනන්ද, මා හේවං ආනන්ද. සකල මෙව නිදං ආනන්ද චුන්මචරියං යදීදං කලාණමිත්තතා” - ආනන්දය, එසේ නො කියව. ආනන්දය, එසේ නොකියව, මේ ශාසනයෙහි සියලු සම්පත් සැලැස්සෙන්නේ කලාණ මිත්‍රයා නිසා ම යැයි වදාළහ.

මිත්ත සම්පදමාගමිම - යෝනිසොච පයුඤ්ජනෝ
විජ්ජාච්චුත්තිවසීභාවෝ - සබ්බමෙතේන ලබිතති

(නිධිබණ්ඩ සුත්තය)

කලයාණ මිත්ත සම්පත්තිය ලැබ නුවණින් විදැරිනායෙහි
යෙදෙන තැනැත්තාහට ත්‍රිවිද්‍යා අණට සමාපත්ති නිර්වාණ යන
සියල්ල ම ලැබෙන බව ද ප්‍රකාශ කළහ.

“යස්ස ශාමෙ සඛා නථී - යථාරඤ්ඤං තථේව තං” -
යමකුට ගමෙහි යහළුවකු නැත්තේ නම් ඒ ගම මහවනයක්
කැලයක් බඳු යැයි ද “චචං මිත්තවතං අථී සබ්බේ භොන්ත
පදකඛිණා” - යහපත් මිත්තයන් ඇතියවුන්ට සියලු යහපත
දියුණුව සිදු වේ යන ආදී නොයෙක් තන්හි දී ලෝකික
ලෝකෝත්තර දෙවැදැරුම් දියුණුවට මිත්තයකු අවශ්‍ය බව
බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ.

ශොකාරාති භයත්‍රාණං - ජීති විශ්‍රමිත භාජනමී
කෙන රත්තමීදං සාණ්ටං - මිත්‍ර මිත්‍රසංසරද්වයමී

ප්‍රිය විප්‍රයෝගාදි නන් වැදැරුම් ශෝකය ය, සතුරන්
ගෙන් පැමිණෙන උවදුරු ය, භය ය, යන මේ කරදරවලින්
වළක්වා ආරක්‍ෂා කරන්නා වූ ද, ප්‍රීති හා විශ්වාස යන ගුණ
යුවළට භාජන - කාරණා වූද මිත්‍ර යන මේ අකුරු දෙක
කවරකු විසින් මවාලූ මිණිරුවනක් ද?

ව්‍යාධිතසන්ධිනස්ස - දේශාන්තරගතස්ස ච
නරස්‍ය ශෝක දග්ධස්‍ය - සුභාද් දැරීන මොඤ්ඤමී

ලෙඩින් පෙළෙනුවන්හට ද ධන භාතියට පැමිණ සිටිනුවන්
හට ද ස්වකීය දේශය අත්හැර වෙන පළාතකට ගියවුන් හට
ද ශෝකයෙන් දැවෙමින් තැවෙමින් සිටිනුවන් හට ද හොඳ
හිතවත් මිත්‍රයාගේ දැරීනය හොඳ ම බෙහෙතකි.

“යසස මිත්‍රෙණ සමිභාණා - යසස මිත්‍රෙණ සංස්ථිති:
මිත්‍රෙණසහයො භවතෙ - තළතා නාස්ථිත පුණ්‍යවාන”

යමකුට හොඳ මිත්‍රයකු හා පැවැත්වෙන හොඳ කටා ඇත්තේ ද, හොඳ මිත්‍රයකු හා එකට ආභාරානුභවයක් ඇත්තේ ද, ඔහුට වඩා පිනැත්තකු මේ ලෝකයෙහි ම නැත්තේ ය. මේ ආදී බැහැරී පඬුවන්ගේ කියුම්වලින් ද මිත්‍රයා අවශ්‍ය බව පැහැදිලි වේ.

මිත්‍රයා තෝරා ගැනීම.

“ධාතූසො හිතඛවෙ සත්තා සංසජෙදන්ත සමෙන්ති”- අදහස් වශයෙන් සත්ත්වයෝ එකතු වෙති යන කිමෙන් ඔවුනොවුන් එක්වීම ස්වාභාවික බව පෙනෙයි. හිත අදහස් ඇත්තා එබන්දකු සමග හා උතුම් අදහස් ඇත්තා එබඳු උතුමකු සමග ම එක් වෙයි. මිත්‍ර වෙයි.

යා දෙක නොරත	රත
සමග පැහීමෙක්	නැත

අලඟියවන්න මුකවෙටිතුමා කිවාක් මෙන් රත් වූ යකඩ යක් නොරන්වූ යකඩයක් සමග පැස්සීමක් නැත. එමෙන් හිත අදහස් ඇත්තා උතුම් අදහස් ඇත්තකු සමග ද, උතුම් අදහස් ඇත්තා හිත අදහස් ඇත්තකු සමග ද එක්වීම නොවන දෙයකි. යකඩ දෙක ම රන්වූ එකක් ලෙසට පැස්සෙන්නාක් මෙන් අදහස් සම වූ විට එකිනෙකා මෙන් සම්බන්ධ වෙයි. මිත්‍ර වෙයි. එහෙත් මේ සම්බන්ධය උතුමන් අතර නම් මැනැවි. හිතයන්ගේ හිත සමාගමය නම් ඉතා අනර්ථකර ය. එහෙයින් කුඩා කලැ දෙමවුපියන් ගුරුවරයන් විසින් හොඳ මිතුරන් තෝරා දිය යුතු ය. තරුණ කාලයෙහි තමන් විසින් ම හොඳ මිතුරන් තෝරා ගැනීම කටයුතු වේ.

මනුෂ්‍යයා උපතින් පිරිසිදු ය. යහපත් ය. ලැබෙන ආශ්‍රය අනුව වෙනස් වෙයි. ස්වභාවයෙන් පිරිසිදු වතුරට සායම් කැලි දැමුවිට එක්වුණු සායම් කැල්ලේ පාට ඇතිවන්නක් මෙනි. නරක මිතුරන්ගේ ආශ්‍රය නිසා හොඳ අය පවා ඉතා නරක් වූ සැටි, නොමග ගිය අයුරු අභ්‍යන්තර ඇදීන් ගේ පුවත්වලින් හා ඉතා නරක අය පවා හොඳ ආශ්‍රය නිසා හොඳ සත්පුරුෂයන් වූ සැටි අංගුලිමාල ඇදීන්ගේ පුවත්වලින් ද වටහාගත හැකි ය.

ප්‍රීතිමත් වාසනාවන්ත ජීවිතයක් ගත කිරීමට මිත්‍රයකු අවශ්‍ය වන්නාක් මෙන් ම හොඳ මිත්‍රයකු තෝරා ගැනීම ද ඉතා අවශ්‍ය ය. මඳ දැකුමෙකින් වත් සුළු ආශ්‍රයෙකින් වත් කෙනෙකුගේ හොඳ නරක තේරුම් ගත නොහැකි ය. තඹ පිත්තල ඇදී බඩුවල පිටතින් රතුං ගා රන් බඩු ලෙස පෙන්වන්නාක් මෙන් ඇතුළත නරක ගති ඇතිව පිටතින් යහපත් ස්වභාවයක් පෙන්වන්නා වූ මිනිස්සු ද බහුල ය. එහෙයින් වදාළ හ:

න වණ්ණ රූපෙන නරො සුඡානො
 න විස්සසෙ ඉත්තරදස්සනෙන
 සුසඤ්ඤතානං හි විසඤ්ජනෙන
 අසඤ්ඤතා ලෝකමිමං වරන්ති

(කොසල සංයුක්තය)

පැහැයෙන් සටහනින් - මිනිසා නො දැනූ හැක්කෙ යැ
 මඳ දැක්මෙකින් පමණක් - නො විස්වස්තෙ යැ නො විමසැ
 මොනවට දැමුණුවත් - ලකුණෙන් පිටත පෙනෙන
 නොදැමුණුවෝ ද හැසිරෙත් - බෙහෙවින් මෙ සත්ලෙච්චි

(බොද්ධ ළමයා)

යම් කිසිවකු කෙරෙහි විශ්වාසයක් තැබීමට, කෙනෙකු මිතුරකු ලෙස ගැනීමට කරුණු හතරක් හොඳින් පරීක්ෂා කළ යුතු බව බුදු රජාණන් වහන්සේ කොසොල් රජු හට ප්‍රකාශ කළහ.

“සංවාසේන ඛො මහාරාජ සීලං වෙදිතබ්බං” - මහරජ එක්ව වාසය කිරීමෙන් ශීලය - ශීලාවාරකම දහ යුතු ය. යම් කිසිවකු සමග එකට වාසය කරන නුවණැත්තාට කතාව - හිනාව - ගමන - බීමන - ඉඳීම - සිටීම - කෑම - බීම - ආදිය පවත්වන ආකාරයෙන් ඔහුගේ ශීලාවාරකම වටහා ගත හැකි වෙයි. එය ද දවසක් දෙකක් නොව දිගු කලක් හොඳින් පරීක්ෂා කට යුතු ය.

2. “සංවෝභාරෙන ඛො මහාරාජ සොවෙය්‍යං වෙදිතබ්බං” - මහරජ, කථා ව්‍යවහාරයෙන් ඔහුගේ පිරිසුදුකම දහ යුතු ය. ඇතැම් අය පිටතින් හොඳ බවක් පෙන්වන්නේ වී නමුත් ඇතුළතින් ඉතා නරක ය. අදහස් ඉතා නපුරු ය. කෙනෙකුගේ අදහස් එළියට එන්නේ කතාවෙනි. කතාවෙන් අදහස් දහ හැකි වුවත් එය දවසෙකින් දෙකෙකින් කළ නොහැකි ය. දිගු කලක් පරීක්ෂාවෙන් කථා කරන්නකුට ඔහුගේ අදහස් අනුව පිරිසුදුකම හෝ අපිරිසුදුකම දැන ගත හැකි වේ.

3. “ආපදාසු ඛො මහාරාජ ථාමෝ වෙදිතබ්බො” මහරජ විපත්තින්හි පවතින ආකාරයෙන් ඥාන ශක්තිය - ධෛර්‍යය දහ යුතු ය. බොහෝ දෙනා සම්පත්තින්හි දී තැවෙහි, ළතැවෙහි, සුසුම් හෙළහි. වපලේන සහ ස්නේහා : සර්වථා න කර්තව්‍යා යි කී පරිදි ඉතා සුළු දෙයින් දු වෙනස් වන වපලයකු සමග සෙනෙහසක් නම් කිසි විටෙකත් නොකොට යුතු ය. ධීරයකු ම සොයා ආශ්‍රයට මිතුරුකමට ගත යුතු ය.

4. “සාකච්ඡාය බො මහාරාජ පඤ්ඤා වෙදිතබ්බා” - මහරජ, සාකච්ඡාවෙන් ප්‍රඥාව දැන ගත යුතු ය. සෙය්‍යා අමිත්තො මහියා උපෙතො - නතෙව මිත්තො මහිවිජ්ජහිනෝ - නුවණ නැති මිතුරාට වඩා නුවණැති හතුරා හොඳ යැ යි වදාළ හෙයින් නුවණ ඇති මිතුරකු ම ආශ්‍රයට ගත යුතු ය. නුවණැත්තා නිසරු බස් නො දොඩයි. දෙලොවට ම වැඩ ඇති සත්‍ය වූ ද මිනිට් වූ ද අර්ථවත් වූ ද වචන ම කතා කරය. එහෙයින් සාකච්ඡා කිරීමෙහි දී ඔහුට නුවණ ඇති නැති බව දැන හැකි ය.

නිහියති පුරිසො නිහිනසෙවි

න ව භායෙට් කදාචි තුලපසෙවි

සෙට්ඨමුපනමං උදේති බිජ්ජං

තස්මා අත්තනො උත්තරිං හපෙට්

(අංගුත්තර නිකාය - තික නිපාතය)

තම හට පහත් අය සෙවුනේ පිරිහෙ	න්නේ
සම අය සෙවුනෙ එම තතුයෙන් නො ම හෙ	න්නේ
සැම තිත් වැඩේ උතුමකු සෙවනට ය	න්නේ
තම හට වැඩියකු ම බජනේ එ බැවි	න්නේ

මෙසේ හොඳින් පරීක්ෂා කර බලා තමාට වඩා ගුණ නුවණින් උසස් වුවකු නැත්නම් සමානයකු වත් ආශ්‍රයට ගන්නේ මැනවි. එසේත් නො ලැබෙතොත් ඒකවර්ෂාව-තනියම හැසිරීම - හුදෙකලා වාසය උතුමැ යි බුදුරජාණන් වහන්සේ ද වදාළ හ.

නෝ වේ ලහෙට් නිපකං සභායං

සද්ධිං වරං සාධු විහාරී ධීරං

රාජාව රට්ඨිං විජිතං පභාය

එකො වරෙ මාතංග රඤ්ඤෙව නාගො

(කොසම්බි ජාතකය)

නුවණැති මනා පැවැතුම් ඇති - ධෛර්යයෙන් යුක්ත -
එකට හැසිරෙන මිතුරකු නො ලැබේ නම් තම රාජ්‍යය අත්
හැර හැසිරෙන රජකු මෙන් ද, ඇතරළු අත් හැරූ තනියෙම
හැසිරෙන ඇතකු මෙන් ද තනියෙම හැසිරෙන්නේ ය.

වරං වෙ නාධිගච්ඡෙය්‍ය - සෙය්‍යං සද්දිසමත්තනො
එකවරියං දළ්භං කයිරා - නච්චී ඛාලෙ සභායතා
(ධම්මපද - ඛාලවග්ග)

මිතුරකු වශයෙන් තමාට වඩා උසස් වුවකු හෝ තමා
හා සම වුවකු හෝ නො ලැබේ නම් එකවරියා ස්ථිරව ම
කරන්නේ ය, නුදෙකලාව ම වාසය කරන්නේ ය. ඛාලයන් සමග
එක්වීමෙන් පලක් නැත.

හජන්ති සේවන්ති ච කාරණචා
නික්කාරණා දුල්ලහා අජීපමිත්තා
අත්තට්ඨපඤ්ඤා අසුචි මනුස්සා
එකෝ වරෙ ඛග්ගච්ඡාණ කප්පො
(ඛග්ගච්ඡාණ සුත්තය)

බොහෝ දෙනා යම් කිසිවක් බලාපොරොත්තුවෙන් ම
සේවනය හජනය කෙරෙති. නිකරුණේ මිත්‍ර ධර්මය සම්පූර්ණ
කිරීමක් වශයෙන් සේවනය කරන මිතුරෝ මෙකල දුලබ වෙති.
වැඩිදෙනා තමාගේ වැඩේ ම බලනා මහ කැත මිනිස්සු ය. ඒ නිසා
කභවේණාගේ තනි අභ වගේ තනියෙම වාසය කරන්නේ ය.

මේ කරුණුවලින් හරක මිත්‍රයන් ආශ්‍රය කිරීමට වඩා
ඒකවරියා හෙවත් තනියෙම වාසය උතුම් බව පැහැදිලි වෙයි.
මිත්‍ර ප්‍රභේද හා දුමිත්‍ර සුමිත්‍ර ලක්ෂණ ද බොහෝ ය. ඒ සියල්ල
මෙහි දැක්විය නො හැකි හෙයින් අභ්‍යාවශ්‍යක කරුණ ස්වල්පයක්
පමණක් මතු දක්වනු ලැබේ.

ආත්ම මිත්‍රයා

තමහට සිටින හොඳ ම මිත්‍රයා තෙමේ ම ය. අත්තාහ අත්තනෝ නාටෝ කොහි නාටෝ පරෝ සියා - තමහට පිහිට තෙමේ ම ය අන් කවරෙක් පිහිට වේ ද? අත්තනාටා හික්කවෙ විහරට අත්තසරණා. අනඤ්ඤ සරණා - තමහට තෙමේ ම පිහිට කොට වසවු, අනුන්ගේ පිහිට නො පතවු යන ආදී දෙසුම්වලින් හැම මිතුරාට ම වඩා ආත්ම මිත්‍රයා හොඳ බව ඔප්පු වෙයි. තම හිත හොඳ හැටි පිහිටුවා ගත හොත් එයින් තමහට ලැබෙන පිහිට අන් කවරකුට වත් ලබා දිය නො හැකි ය.

හ තං මාතා පිතා කයිරා - අඤ්ඤෙ වා පි ව ඤාතකා
සමිමා පණිහිතං චිත්තං - සෙය්‍යසෝ හං තතෝ කරෙ

(ධම්මපද - චිත්තවග්ග)

මනා කොට පිහිටුවන ලද සිත ඒ තැනැත්තා අභියයෙන් උත්තම කරන්නේ ද එය දෙමව්පියනට හෝ අන් නැ කෙනෙකු හට හෝ කළ නොහැකි ය.

එසේ ම තමහට තමා ම හතරා ද විය හැකි ය. වරන්ති බාලා දුම්මේධා - අමිත්තෙනෙව අත්තනා: බොහෝ මුඩයෝ තුමු ම තමහට හතරුව වාසය කෙරෙහි යි වදාළේ එහෙයිනි.

දියෝ දියං යං තං කයිරා - චේරි වා පන චේරිනං
මිච්ඡා පණිහිතං චිත්තං - පාපියො හං තතෝ කරෙ

(ධම්මපද-චිත්තවග්ග)

වරදවා පිහිටුවන ලද සිතින් ඒ තැනැත්තා අභියයින් ලාමක - පාපක කරන්නේ ද එය වෙන හොරකුට හෝ හතරකුට හෝ නො කළ හැකි ය.

තමාට සිටින හොඳ ම මිතුරා මනා කොට පිහිටුවන ලද තමාගේ ම හිත බවත් තමාට සිටින ලොකු ම හතුරා වරදවා පිහිටුවන ලද තමාගේ ම හිත බවත් මෙයින් වටහා ගත හැකි ය.

ලොව සිටින තාක් අනෙක් මිතුරන් වයසින් වයසට කලින් කලට පුස්තකවයෙන් පුස්තකවයට වෙනස් වෙනත් ආත්ම මිත්‍රයා නම් කිසි කලෙකත් වෙනස් නො වේ. හැම වයසට හා කාලයට සිටිය යුතු එක ම මිතුරාත් ආත්ම මිත්‍රයා ම ය.

ප්‍රාණසම මිත්‍රයා

“හරියා ව පරමෝ සධා” - භායඝීව හැමට වඩා උසස් මිතුරා, යහළුවා යැ යි වදාළ හෙයින් ස්වාමිපුරුෂයාගේ ප්‍රාණසම මිත්‍රයා නම් භායඝීව ය. සඬි හරියා - යෙහෙළි බිරිය හොඳ භායඝීවක ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ හෙයින් හොඳ අඹු සැමියන් යහළුවකු හා යෙහෙළියක මෙන් වාසය කට යුතු ය. කෙනෙකු පිවත්ව සිටින තුරු ප්‍රාණය වෙන් නොවන්නාක් මෙන් බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය අනුව පිවත්ව සිටින තුරු අඹු සැමියන්ගේ වෙන් විමක් නැත. එහෙයින් අඹුසැමියෝ ඔවුනොවුනට ප්‍රාණසම මිත්‍රයෝ වෙති.

ගෘහ මිත්‍රයෝ

මාතා මිත්තං සකෙ සරෙ - ගෙදර මිතුරා නම් අම්මා යැයි වදාළ බුද්ධ වචනය අනුව ගෙදර සිටින හොඳ ම මිතුරෝ දෙමවුපියෝ වෙති. කුඩා කල දරුවන් හැඳෙනු වැඩෙනුයේ දෙමවිපියන්ගේ ආශ්‍රයෙනි. දරුවන් හොඳ විම හෝ නරක් විම හෝ මවිපියන්ගෙන් ලැබෙන ආදරය හා උපදේශ අනුව

සිදුවන්නෙකි. එහෙයින් මිත්‍ර ශබ්දාර්ථය අනුව තම දරුවන් හිත වැඩ සැලැසීමේ වශයෙන් ස්නේහයන් කෙරෙමින් ඇවැඩෙන්නු පුරුෂයන් මුදවා ලිමි වශයෙන් ආරක්ෂා කෙරෙමින් තනා නම් ඒ දෙමව්පියෝ හොඳ ම මිතුරෝ වෙති.

එසේ නොව ගුණ ධර්ම ගැන හැඟීමක් වත් නැතිව හුදෙක් කඳු බඩ මහත් කොට ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඥානය පමණක් ලබා දෙමින් දරුවන් තනා නම් “මාතා ශතූස පිතා වෛරී” යි කියූ පරිදි එබඳු දෙමව්පියෝ ගෙදර ම සිටින සතුරෝ වෙති. දරුවන් නිසි ලෙස නොහැඳීමෙන් ඒ දෙමව්පියන් දරුවාට පමණක් නොව මුළු ජන සමාජයට ම අපරාධයක් කරදරයක් කරන හෙයිනි.

මිත්‍ර රූපයෙන් සිටින අමිත්‍රයෝ

අක්කුදුරුවරු මිත්තෝ - යෝ ව මිත්තෝ වච්චරෝ
අනුජ්ජියං ව යෝ ආභ - අපායේසු වයෝ සඛා

මිත්‍රයාගෙන් යමක් ගැනීමට ම බලාපොරොත්තු වන අක්කුදුරුවරු මිත්‍රයා ය. වචනයෙන් පමණක් සංග්‍රහ කරන වච්චර මිත්‍රයා ය. මිත්‍රයාට පසුව වන හොඳක් හෝ නරකක් හෝ නොසලකා ඒ ඒ වෙලාවට පමණක් සතුටු කිරීමට කතා කරන අනුජ්ජියභාණී මිත්‍රයා ය. හැම පිරිනිමකට ම හවුල් වන අපායසභාය මිත්‍රයා ය යන සතර දෙනා මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයෝ ය, මිත්‍රරූපයෙන් පෙනී සිටින අමිත්‍රයෝ ය, හතුරෝ ය.

මෙබඳු මිත්‍රයෝ කවර කාලවලත් දුර්ලභ නොවෙති. මෙකල ද සිටිති. මෙබඳු අය හඳුනා ගත් පසු සොර සතුරන් සිටින මගක් අත් හරින්නාක් මෙන් ආශ්‍රයෙන් දුරු කළ යුතු බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ හ.

කුමිත්‍රයා

කුමිත්‍රයා නම් පහත් අයහපත් ගති ඇති මිත්‍රයා ය. ඔහුගේ කතා ක්‍රියා සිහිවිලි ගොරෝසු ය. අනුන් ගේ කේලාමි ආදිය අසයි. විශ්වාස කරයි. සුළු කරුණුවල දී පවා මිත්‍ර ධර්මය බිඳීය. අමනාප වෙයි, වෛර වෙයි.

කුමිත්‍රයෝ මැටි කළ වැන්නා හ. මැටි කළ ඉතා ලෙහෙසියෙන් බිත්ද හැකි ය. නිය පිටින් තට්ටු කිරීම් වැනි සුළු පහරකින්ද බිත්ද හැකි ය. නැවත පැස්සීම ද ඉතා අපහසු ය. අමාරුවෙන් පැස්සුව ද වර පෙනෙයි. කැළල පෙනෙයි.

කුමිත්‍රයා ද ඉතා සුළු කරුණෙහි දී හේද වෙයි. නැවත සමගි කිරීම ඉතා අපහසු ය. ඉදින් අමාරුවෙන් සමගි කළත් තිතේ කැලල කහට තබා ගනී.

“ප්‍රාක් පාදයෝ: පතති බාදති පෘෂ්ඨ මාංසං
කර්ණේ නලං කිම පි රොති ශනෙර් විචිත්‍රම්
ජීදාං නිරූප්‍ය සහසා ප්‍රචිශ්‍රය ශඬික:
සථිං බලස්‍ය වර්තං මශක: කරෝති”

යනුයෙන් තිතෝපදේශයෙහි සඳහන් වන පරිදි කුමිත්‍රයා මැලේරියා මදුරුවකු හා සමාන ය. මදුරුවා පළමුව පාමුල අවට හැසිරෙමින් සිටියි. අනතුරුව කනට ද කොඳුරමින් පිටුපසින් ලේ ද උරා බොයි. එපමණකින්ද නො නැවති විෂ බීජ දමා යයි. දුර්ජනයා - කුමිත්‍රයා ද පළමුව අවුත් වටින් පිටින් හැසිරෙමින් සිට ඉතා මිහිරි ලෙස කේලාමි ආදිය කනට කොඳුර කොඳුරා කියයි. ඒ අතර ම මිත්‍රයා ගෙන් ගත හැකි කොටස ගනියි. එපමණකින්ද නො නැවති මිත්‍රයා ගේ පිවිතය පවා නැති විය හැකි මහා හේද කරන විෂ බීජ ද දමා යයි.

කුමිත්‍ර ලක්ෂණ

න නං උමිභයතේ දිස්වා - න ව නිං පටිනන්දති
වක්ඛුති වස්ස න දදාති - පට්ඨොමං ච වත්තති.
අමිත්තෙ තස්ස භජති - මිත්තෙ තස්ස න සේවති
වණ්ණකාමෙ නිවාරෙති - අක්කොසන්තේ පසංසති
ගුය්හං ච තස්ස නක්ඛාති - තස්ස ගුය්හං න ගුහති
කම්මං තස්ස න වණ්ණේති - පඤ්ඤස්ස නප්පසංසති
අභවේ නන්දති තස්ස - භවේ තස්ස නන්දති
අච්ඡරියං භෝජනං ලද්ධා - තස්ස නුප්පජ්ජනෙ සති
ගතෝ නං නානු කම්පති - අභෝ සොපි ලභෙය්‍යතෝ
ඉච්චතෙ සොළසාකාරා - අමිත්තස්මිං පතිට්ඨිතා
යෙති අමිත්තං ජානෙය්‍ය - දිස්වා සුචා ච පණ්ඨිතෝ

(මිත්තාමිත්ත ජාතකය)

මිත්‍රයා දැක සතුටු නොවීම, කතා නොකිරීම, මිත්‍රයා තමන් දෙස බැලූ කලා නොබැලීම, විරුද්ධ කතා කිරීම, මිතුරාගේ හතුරන් ආශ්‍රය කිරීම, මිතුරන් ආශ්‍රය නොකිරීම, මිතුරාගේ ගුණ කියනු කැමතිවුවත් වළකා දැමීම, අගුණ කියනවුනට ප්‍රශංසා කිරීම, තමාගේ රහස් නොකීම, මිතුරාගේ රහස් ඵලිදුරවි කිරීම, මිතුරාගේ කටයුතු වර්ණනා නොකිරීම, නුවණ ගැන ප්‍රශංසා නොකිරීම, පිරිහීම ගැන කැමති වීම, දියුණුව ගැන නොකැමැති වීම, රසවත් කැමක් ලැබුණු විට මිත්‍රයා අමතක කිරීම, රසවත් දෙයක් මිතුරාටත් දෙන අනුකම්පාවක් නැතිවීම යන මේ කරුණු සොළොස (16) කුමිත්‍රයාගේ ලක්ෂණයෝ ය. මේ කී ලක්ෂණයන් දැකින අසන නුවණැත්තා විසින් කුමිත්‍රයා භජනය නොකළ යුතු ය. දුරු කළ යුතු යැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ සේක.

සන්මිත්‍රයා

සන්මිත්‍රයා නම් යහපත් ගති ඇත්තා ය. නිවැරදි කටා ක්‍රියා හා සිතිවිලි ඇත්තා ය. කවර කරුණක දී වත් හේද නොවී මිත්‍රයා අයහපතින් මුදුවමින් යහපතෙහි යොදවමින් ආශ්‍රය කරන තැනැත්තා ය.

සන් මිත්‍රයෝ රන් කළ වැන්නා හ. රන් කළ ලෙහෙසියෙන් බින්දු නොහැකි ය. ඉතා අමාරුවෙන් බින්දුන් ඉතා ලෙහෙසියෙන් පැස්සිය හැකි ය. එසේ පැස්සු පසු කිසිදු කැලලක් ඇති නොවෙයි. මුල් කළය මෙන් ම වෙයි. ඇතැම් විට මුල් කාලයට වඩා ඔපමට්ටම් වෙයි.

සන් මිත්‍රයා ද ලෙහෙසියෙන් හේද කළ නො හැකි ය. ඉතා අමාරුවෙන් හේද කළත් නැවත සමගි කිරීම ඉතා පහසු ය. සමගි වූ පසු හිතේ කහටක් තබා නො ගනියි. ඇතැම් විට මුල් වරටත් වඩා මිතුරුකම තහවුරු වෙයි. එබඳු සන් මිත්‍රයන් හතර දෙනෙකු ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ.

උපකාරෝ ච යො මිත්තෝ - යො ච මිත්තෝ සුඛෙ දුඛෙ
අභට්ඨකායී ච යො මිත්තෝ - යො ච මිත්තානුකම්පකෝ

(සීගාලෝවාද සුත්‍රය)

සුදුසු තැන දී නොමසුරුව මිතුරාට උපකාර කරන උපකාරක මිත්‍රයා ද, සැපතෙහි මෙන් ම විපතෙහි ද අත් නොහරනා සුඛදුක්ඛ මිත්‍රයා ද, මෙලොව පරලොව දියුණුවට මග කියා දෙන අභට්ඨකායී මිත්‍රයා ද, මිත්‍රයාගේ ප්‍රමාද දෝෂ ඇති වුවත් ඒවා ගැන නොසලකා හිතර ම අනුකම්පාවෙන් ක්‍රියා කරන අනුකම්පක මිත්‍රයා දැයි යන මොවුහු සන් මිත්‍රයෝ ය.

සන්මිත්‍ර ලක්ෂණ

දුද්දදං දදති චිත්තං - දුක්කරං වාපි කුබ්බති
 අධොපිස්ස දුරුත්තානි - ඛමති දුක්ඛමානිපි
 ගුය්හං වස්ස අක්ඛාති - ගුය්හස්ස පරිගුහති
 ආපදාසු න ජහාති - බිණෙන නාති මඤ්ඤති
 යස්මිං චතාති ධානාති සංවිජ්ජන්තිධ පුග්ගලේ
 සො මිත්තෝ මිත්තකාමෙන - හපිතබ්බො තථාවිධෝ

(අංගුත්තර නිකාය - සන්තක නිපාතය)

යමෙක් දීමට අමාරු වටිනා දේ තම මිතුරාට දේ ද,
 දුෂ්කර දැ කෙරේ ද, වැරදීමෙන් හෝ කිපීමෙන් හෝ මිතුරා
 විසින් කියවුණු රළු පරොස් බස් පවා ඉවසා ද, තමාගේ රහස්
 මිතුරාට කියා ද, මිතුරාගේ රහස් තමන්ගේ රහස් මෙන් ප්‍රකට
 නො කෙරේ ද, විපත්තින්හි දී අත් නො හරී ද, ධනය නැතිවීම්
 ආදී අවස්ථාවන්හි දී මිතුරා පහත් කොට නො සලකා ද යන
 මේ සුමිතුරු ලකුණු යමකු කෙරෙහි වේ ද එබඳු සන්මිත්‍රයා
 හජනය කට යුතු ය.

මනා කාරුණික බුදු රජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවට
 ගැළැපෙන සේ බැහැරී පඬුවන් ද සන්මිත්‍ර ලක්ෂණ ප්‍රකාශ
 කළේ මෙසේ ය:

පාපාන් නිවාරයති යෝජයතේ නිත්‍ය
 ගුහ්‍යං ච ගුහති ගුණාන් ප්‍රකටි කරෝති
 ආපද්ගතං ච න ජහාති දදාති කාලේ
 සන්මිත්‍ර ලක්ෂණමිදං ප්‍රචදන්ති ශන්ත:

තම මිත්‍රයා පාපයෙන් - අපරාධයෙන් - නපුරෙන්
 වළකා ගැනීමත්, යහපතෙහි - ගුණ දහමෙහි යෙදවීමත්
 මිත්‍රයාගේ ගුණයක් ප්‍රකාශ කටයුතු අවස්ථාවක් පැමිණිය
 හොත් මඳකුදු නොසඟවා හෙළි කොට කීමත්, අන්‍යයන්
 අතර හෙළි නො කටයුතු යයි කතිකා කර ගත් යම් රහසක්

වෙතොත් කවර කරුණක් නිසාවත් එය හෙළි නොකිරීමත්, සම්පත්තියෙහි මෙන් ම විපත්තියෙහි ද තම මිතුරා අත් නොහැරීමත්, මිතුරාට කවර ආකාරයක හෝ දිය යුතු උවමනාවක් ඇති වූ විට මඳකුඳු මසුරු නොවී තමාගේ කටයුත්තක් මෙන් සිතා ඒ උවමනා දේ දීමත් යන මේවා යහපත් කලාපණ මිත්‍රයාගේ ලක්ෂණයෝ වෙති.

“නපුරෙහි වැළැකීමත් - යාපතේහී යෙදීමත්
ගුණ හෙළි කොට කීමත්-නෙක් රහස් දොස් නොපෑමත්
විපතෙහි නොහැරීමත් - කල්හි දීමත් රිසි දෑ
සුමිතුරු ලකුණු වෙත් - යි කියත් සත් ගුණැත්තෝ”

නොහළ යුතු මිතුරා

පියෝ ව ගරු භාවනියෝ - වත්තා ව වචනක්ඛමෝ
ගම්භිරං ව කතං කත්තා - නො වට්ඨානේ නියෝජයෙ
යස්මිං එතානි ධානානි - සංවජ්ජන්තිධි පුග්ගලෙ
සො මිත්තො මිත්තකාමෙත - අත්ථකාමානුකම්පකො
අපි නාසියමානේන - හපිතඛිඛො තථාවිධො

(අංගුත්තර නිකාය)

යම් මිත්‍රයකු දකින්න - කතා කරන්න හා ආශ්‍රයට ප්‍රිය වේ ද, ගරු කිරීමට සුදුසු වේ ද? ප්‍රශංසා කටයුතු වේ ද, කටයුතු නොකටයුතු, හොඳ නොහොඳ කියා දීමට සමර්ථ වේ ද?

තමාගේ අඩු පාඩු වැරදි පෙත්වා දුන් කල සතුටින් පිළිගනී ද, හමු වූ විට නිස්සාර කතා නොකොට ගැඹුරු අර්ථවත් කතා කෙරේ ද, ආශ්‍රය කරන්නවුන් හුසුදුසු ක්‍රියාවන්හි හෝ හුසුදුසු ස්ථානයන්හි නො යොදා ද යන මේ ගුණයන් ඇති මිතුරා දියුණුව කැමැත්තන් විසින් නෙරපනු ලබන කල්හි ද අත් නොහැර ම හජනය කටයුතු ය. මෙබඳු මිතුරාගේ ආශ්‍රය කෙසේ වත් නො හළ යුතු ය.

න හපේ පාපකෙ මිත්තෙ - න හපේ පුරිසාධමෙ
හපෙට් මිත්තෙ කලයාණෙ - හපෙට් පුරිසුත්තමෙ

(ධම්මපද - පණ්ඩිත වග්ග)

දුග්චරිතාදියෙහි ඇලුණු පාප මිත්‍රයන් සේවනය නොකරන්නේ මනැවි. පහත් ගති ඇති අධම පුරුෂයන් සේවනය නො කරන්නේ මනැවි. කලයාණ මිත්‍රයන් සේවනය කරන්නේ නම් මනැවි. උසස් ගති පැවැතුම් ඇති උත්තම පුරුෂයන් සේවනය කරන්නේ මනැවි. මෙය බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ කාරුණික අවවාදය යි.

සත්ත පරිභානිය ධර්ම

මහණෙනි, මේ අගුණ සත බෝද්ධයන් මෙලොවින් හා පරලොවින් පිරිහීමට හේතු වෙයි. ඒ කවර සතක් ද යත්:

1. හිඤ්ඤ දුස්සතං භාපේති - පෘථග්ජන ගිහියන් අතර මෙන් හිඤ්ඤන් අතර, ද ගුණවත් නුගුණවත් සිල්වත් දුසිල්වත් අය සිටිය හැකි ය. ඇතැම් හිඤ්ඤ ප්‍රතිරූපකයන් දැක සැම හිඤ්ඤන් කෙරෙහි ම කලකිරීම නුවණට හුරු නො වේ. හොඳ හිඤ්ඤන් ආශ්‍රය කිරීමෙන් ශ්‍රද්ධා - ශීල - ශ්‍රැත - ත්‍යාග - ප්‍රඥා යන පස් දහමින් වැඩිදියුණු වන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළහ. වණ්ඩාශෝක රජු ගුණවත් නන්‍යශ්‍රෝධ හිමියන් වහන්සේ ගේ ආශ්‍රයෙන් මුළු ලොවට ගාන්තිය සලසා දුන් ඉතා දැනැමි රජෙක් වී ය. සිරි සභබො රජුට නුවණ මඳයන් ඉදිරියෙහි කෙසේ වෙතත් නුවණැතියන් ඉදිරියෙහි ඉර හඳ මෙන් බබළන නමක් තබන්නට හැකි වූයේ කුඩා කල සිට ම ගුණවත් තන්ද මහ තෙරුන් වහන්සේ ආශ්‍රය කළ හෙයිනි. වැඩි නිදසුන් කුමට ද? සමණානං ව දුස්සතං ශ්‍රමණයන් දැකීම දෙලෝ දියුණුව ගෙන දෙනුයෙන් උතුම් මඟුලැයි ප්‍රකාශ කළහ. මෙසේ හොඳ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා ආශ්‍රය

නොකිරීමෙහි ආදිනවත් ආශ්‍රය කිරීමෙහි ආතිසංසත් නුවණින් සලකා බලා හිඤ්ඤා ආශ්‍රය කරන්නට සිතට ගත යුතු ය.

2. සද්ධම්ම සවනං පමජ්ජති - බණ ඇසීමෙහි පවා වෙයි. ධර්මය දන්නා අය අපරාධ කිරීමට මැලි වෙති. බණ නොදන්නෝ එසේ නො වෙති. කවර අපරාධයක් වුවත් කිරීමට තිටිසනුන් මෙන් සුදානම් වෙති. එහෙයින් සෑම බෞද්ධයන් ම ධර්මය ඉගෙන ගත යුතු ය. ධර්මය ඉගෙනීමට ඇති මාගී අතුරෙන් බණ ඇසීම පහසු ම මාගීය වේ. නිර්මල බුද්ධ ධර්මයෙහි වටිනාකම හා රසය දැන ගන්නට පිලිවන් වන්නේ ධර්මය ඉගෙනීමෙන් ය. ධර්මය නිසි ලෙස නොදත් සමහරු බුද්ධාගමය දන් පින් කොට මරණින් මතු සුගති සම්පත් පමණක් ලබන ධර්ම මාගීයෙකැයි සලකති. එය ධර්මය හා මොක්ෂමාගීය මෙන් ම මහා ජනයාගේ මෙලොව දියුණුවට හේතුවන අපමණ වටිනා දේ ද ප්‍රකාශ වෙයි. එසේ ම බුද්ධ ධර්මයෙහි අන්‍යයනට කරදර නොවන්නට වැදගත් මහත්මයකු ලෙස කෙළ ගසන සැටි ආදිය පවා දක්වා තිබේ. රටෙහි සාමයන් ආරක්ෂාවත් දියුණුවත් එකසේ පැවැත්වීමට දේශපාලකයනට උවමනා කරන උපදේශ ද බුද්ධ ධර්මයෙහි නොඅඩුව ම ඇත්තේ ය. එහෙයින් උගත් රජවරු ද සිටි පිය ම සිට මුළු රැය ම බණ ඇසුහ. බණ ඇසීම උතුම් මඟුලෙකැයි ප්‍රකාශ වන්නාක් මෙන් ම බණ නො අසන්නා ගුණයෙන් හා නුවණින් ද මෙලොවින් හා පරලොවින් ද පිරිහෙන බවත් ප්‍රකාශ වෙයි. ඒ නිසා බණ අසා ගෙන ඉගෙන බෞද්ධ කමත් රැකගෙන සග මොක් සුවත් ලබාගන්නට සිතට ගත යුතු ය.

3. අධිසිලෙ හ සිඤ්ඤා - ඉහළ සිලයන්හි නො හික්මෙයි. නො පිනටයි. නිත්‍යශීල වශයෙන් පන්සිල් රකිමින් ම කලාතුරෙකින් වත් අටසිල් දසසිල් ආදී ඉහළ සිලයක් නොරක්නා බෞද්ධයා යටැ කී පරිදි ගුණ නුවණින් පිරිහෙයි. පක්ඛ ව ශීලය කෙනෙකු සමාජයට කරදර නොවන නිවැරැදි පුද්ගලයකු කරතත්

උසස් තපෝගුණ ඇති නො කරයි. හැම දෙනාට ම අවශ්‍ය වන ඉන්ද්‍රිය සංවරයන් හා චිත්ත දූෂණයන් නැති සමාජය කලබල සහිත ය. විසඳුම් සහිත ය. එහෙයින් මිනිසා තුළ තපෝගුණ හෙවත් ඉන්ද්‍රිය සංවරය හා චිත්ත දූෂණය ද ඇතිවීම ජන සමාජයට මහත් සැනැසිල්ලෙකි. එබඳු තපෝගුණයක් ඇතිවීමට අටසිල් ආදී ඉහළ සිල් ඉතා අවශ්‍ය ය. එහෙයින් කොතරම් කටයුතු තුබුණත් කෙසේ හෝ විවේකයක් ලබා ගෙන මසකට වරක් වත් ඉහළ සිලයක් රකින්නට තරයේ ම ඉටා ගත යුතු ය.

4. අප්පසාද බහුලෝ හොති භික්ඛුසු ථේරෙසු නවෙසු මජ්ඣිමෙසු - ථේර, නවක, මැඳුම් යන භික්ෂුන් කෙරෙහි නො පැහැදීම බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි. මෙහි භික්ෂුන් අතර නවකයෝ නම් උපසම්පදාවේ පටන් පස්වස තෙක් අතර සිටියෝ ය. මජ්ඣිමෙයෝ නම් පස්වස පටන් දසවස තෙක් අතර සිටියෝ ය. ථේර නම් දසවසේ පටන් ඉහළ වයස්හි සිටියෝ ය. මෙකී කවර ප්‍රමාණයෙක හෝ භික්ෂුන් කෙරෙහි අප්‍රසාදය ඇතිකර ගැනීම තමනට කර ගන්නා පාඩුවකි.

එක ම සමන්තපදායාණෝ හෙවත් කිසි දු වරදක් නැති හැම අතින් ම යහපත් උතුමාණෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. ඉතිරි හැම දෙනා ම වැරදි සහිතයෝ ය. රහතුන් තුළ ද පවී නො වන යම් යම් අඩු පාඩු ඇති වේ. එසේ නම් පෘථග්ජනයන් ගැන කියනුම කිම? යම්කිසි භික්ෂුවකගේ වරදක් දුටහොත් එය අනුකම්පාවෙන් හා මෙත්‍රියෙන් ම ස්ථානය හා අවස්ථාව ද බලා ඒ භික්ෂුවට ම හෝ ගුරුවරාදී යමකුට හෝ කිම නියම බෞද්ධයාගේ ලක්ෂණයෙකි. එසේ නොව කලකිරී පසෙකට වීම හෝ ප්‍රසිද්ධියේ හෝ අප්‍රසිද්ධියේ දොස් කිම හෝ පත්‍ර සඟරාදියට ලිවීම හෝ බෞද්ධකමට තබා මනුෂ්‍යකමට ද හුසුදුසු ය. එය තමනුත්

පිරිහි බුද්ධශාසනයට ද නින්දා ලැබෙන ක්‍රියාවකි. එහෙයින් නියම බෞද්ධ ගුණයෙහි පිහිටා කටයුතු කරන්නට සැම දෙනා ම සිතට ගත යුතු ය.

5. උපාරම්භ විත්තො ධම්මං සුභාති - සිදුරු සොයනා අදහසින් ධර්මය අසයි. සමහර විට ධර්ම දේශනාවන්හි අඩුලුහුඬුකම් හා නොදැනුවත්කමින් කැරෙන වැරදි ද ඇතිවිය හැකි ය. හොඳින් බණ අසා සිටින විට ඒවා දැනෙන්නට ද පිළිවන. මෙතැන කිවේ එය නො වේ. සිදුරු සොයනා අදහසින් බණ ඇසීම වැරැදි බව ය. ඉඳින් යම් කිසි දේශනාවක වරදක් ඇතොත් එය මෙහිවිකල්පයක් හැටියට සුදුසු තැන කියා දීම පින්කමෙකි. එසේ ම කුඩු හා දහය්‍යා පොළා හැර හොඳ සහල් ටික පමණක් ඉතිරි කරගන්නා කුල්ල මෙන් ධර්මදේශනාවන්හි ද අඩුපාඩු සහිත කොටස හැර දමා හොඳ ටික ඉගෙන ඒ අනුව පිළිපැදු නිවන් සුව ලබනා අදහසින් බණ ඇසීම ද ඉතා වැදගත් ගතියෙකි.

6. ඉතෝ ච බතිද්ධා දුක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසත - ශාසනයෙන් පිටත්හි දුක්ඛිණාභීයන් සොයයි. බාහිර තිථ්ථායතනයන්හි ද දීමට සුදුසු උතුමන් ඇතත් පරලොව යහපත සඳහා දෙන දනට ආයඝීසංඝරත්තය තරම් සුදුසු නොවන හෙයින් එබඳු තාපසයන් සොයා යෑම නියම බෞද්ධයන්ට යුතු නො වේ.

7. තතථ ච පුබ්බකාරං කරොති - පළමුව පිදිය යුතු ආයඝී සංඝරත්තය අමතක කොට බාහිර තාපසයන් පළමුව පුදා නම් එය ද බෞද්ධයාගේ පිරිහීමට හේතුවෙකි.

දස බුදුහු ගුණ

සියලු බෞද්ධයන් තුළ තිබිය යුතු ගුණ දශයක් ද ඇති බව ප්‍රකාශ කොට තිබේ.

1. උපාසකෝ සංකේන සමානසුඛදුක්ඛෝ හොත - බෞද්ධයා සංඝයා හා සමාන සුවදුක් ඇත්තේ වේ. එසේ වීමට සංඝයාගේ සුව දුක් නිතර සෙවිය යුතු ය.

පෙර වුසු අනේපිඬු, විශාඛා, සුප්පියා ආදී උපාසක උපාසිකාවන් දිනපතා ම ආරාමයට ගොස් කාමරයක් පාසා පැමිණ සංඝයාගේ සුව දුක් සෙවූ බව ධර්ම ග්‍රන්ථයන්හි සඳහන් වෙයි.

මේ වැදගත් වාරිත්‍රය නිසි ලෙස සිදු නොවීම සංඝයා ගේ මෙන් ම ශාසනයේ ද පිරිහීමට හේතුවක් වී තිබේ. මෙකල භික්ෂූන් ගේ සුව දුක් සොයන්නේ දුර්ලභය හ. බොහෝ දෙනා ආරාමයට යන්නේ තමන්ගේ කටයුත්තක් පිරිමසා ගන්නට විනා සංඝයා ගැන සෙවීමට නො වේ. එහෙයින් බොහෝ භික්ෂූන් වහන්සේලාට තමන්ගේ කටයුතු තමනට ම පිරිමසා ගන්නට සිදු වී තිබේ. කෙසේ හෝ තමන් ගේ කටයුතු පිරිමසා ගන්නට යන විට ධර්ම නීති හා විනය නීති ද අමතක වීම පුදුමයක් නො වේ. එහෙයින් භික්ෂූහු ගුණ දහමින් පිරිහෙති. ඒ හේතුවෙන් ශාසනය ද පිරිහෙයි.

බෞද්ධයන් භික්ෂූන්ගේ සුව දුක් නිතර සොයා බලනුවා නම් භික්ෂූනට අනියම් මගින් තම කටයුතු පිරිමසා ගන්නට සිදු නොවන්නාක් මෙන් ම ගුණ දම් දියුණු කර ගැනීමට ද ලොකු උපකාරයක් වෙයි. භික්ෂූනට උවමනා සිවුපස ඒ ඒ වේලාවට නිසි සේ ලැබීම නිසා කයට මෙන් ම සිතට ද සුව ලැබීමෙන්

භාවනාවට පහසු වූ බවත් එයින් ම මාගේ ඵල ලැබූ බවත් මාතිකමාභාවනා ගේ කතාවකින් පැහැදිලිව පෙනෙයි. එසේ ම ශ්‍රද්ධාවන්තයන් ගේ කාරුණික සැලැකිලි නිසා අන් මට මෙතරම් සලකන්නේ ගුණවත්කම නිසා නො වේ ද? ඉතින් මා තව තවත් ගුණවත් විය යුතු නො වේ ද, යි සිතා භාවනා කොට රහත් වුවන්ගේ සංඛ්‍යාව ද සුළු නොවන බව බොහෝ වර්ත කතාවන් ගෙන් ඔප්පු වෙයි. මේ කරුණු හොඳින් සිතා බලා සංඝයාගේ සුව දුක් සොයා බලා උපස්ථාන කරන්නට සිතට ගත යුතු ය. එය තමන්ගේ යුතුකමක් මෙන් ම පින්කමක් ද වන අතර, ශාසනයේ දියුණුවට ද ආධාරයක් වෙයි.

2. ධම්මාධිපතෙයෙනා හොති - ධර්මය අධිපති කොට ඇත්තේ වේ.

ධම්මං විනා නරථී පිතා ච මාතා
 තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා
 තස්මා හි හො කිච්චමඤ්ඤං පභාය
 සුණාට්ඨ ධාරොට්ඨ වරාට්ඨ ධම්මෙ

දහමි විනා අන් පියෙකුත් මවක් වත්
 නැති ය හේ වේ පිතිටත් රැකීමත්
 එයින් ම පින්වත්ති තබා අනෙක් කිසි
 අසවු දරවු දම් හැසිරෙවු එදමිති

මේ ලෙසින් සලකා බලා ධර්මය හොඳින් ඉගෙන ගන්නටත්. ඒ අනුව පිළිපදින්නටත් හැම කටයුත්තක් ම ධර්මානුකූලව කරන්නටත් බොද්ධයන් විසින් ඉටා ගත යුතු ය.

3. යථාබලං සංචිභාගරතො හොති - ශක්තිය ඇති පරිදි දන් දී බෙදා ගෙන අනුභව කරන්නෙක් වේ. දීම කොපමණ හොඳ වුවත් අතිදානය හෙවත් තමාගේ පමණ ඉක්මවා දීම ආගමයෙහි වර්ණනා කර නැත. එහෙයින් පින්කම් සඳහා වුව ද තමන් ගේ

ප්‍රමාණයට වඩා වියදම් කොට පසුව කනගාටු වන්නට ඉඩ නොතබා තමාගේ ශක්තියේ, වත්කමේ පමණට දැනුත් දී බෙදා ගෙන අනුභව කිරීම බෞද්ධයන් තුළ තිබිය යුතු යහපත් ගුණයෙකි.

4. පීනසාසන පරිනානිං දස්වා අභිවඩ්ඪියා වායමති - බුදුසසුනෙහි පිරිහීම දැක එය නගා සිටුවීමට වැයම් කෙරෙයි. ලොවට අනන්ත ශාන්තියක් ගෙන දුන්, දැනුදු ගෙන දෙන, මතුදු ගෙන දිය හැකි බුද්ධ ශාසනය රැක ගැනීම හැම බෞද්ධයකුගේ ම යුතුකමෙකි. එය කළ හැක්කේ නොයෙක් තැන හඬ නගා කීමෙන් නොව බුද්ධ ධර්මය හොඳින් ඉගෙන ඒ අනුව පිළිපැදීමෙන් ය. එක් එක් පුද්ගලයා ධර්මය ඉගෙන තමනට අයත් ගුණ දහමින් යුක්ත වූ විට මුළු ගම ම හොඳ වේ. ගම් හොඳ වූ විට මුළු රට ම හොඳ වේ. එසේ සියලු බෞද්ධයන් ම තමනට අයත් ගුණ දහමින් යුතු වූ විට ශාසනයෙහි දියුණුවක් මිස පිරිහීමක් ඇති නො වෙයි. එසේ ම ශාසනයෙහි යම් කිසි පිරිහෙන ලකුණු දුටු විට එයට පිළියම් කිරීමට සුදුසු ශාසනමාමකයෝ ද අඩු නො වෙති. ඉදින් ශාසනයෙහි යම් කිසි පිරිහීමේ ලකුණක් දුටු හොත් එය නො දන්නා අයට දැනගන්නට මුරගා කීම නො ව එයට පිළියම් කිරීම ම නියම බෞද්ධ ලක්ෂණය වේ.

5. සම්මාදිට්ඨිකො හොති අපගතකොතුහල මංගලිකො - පහවූ කුතුහල මංගල ඇති සමන්දාෂ්ටිකයෙක් වේ. නක්ෂත්‍රය හා නිමිති ශාස්ත්‍රාදියෙහි යම් කිසි සත්‍යයක් ඇතත්, සුඛ නැකත ම සුඛ නිමිත්ත ම හැම යහපතට හේතු වේ යයි විශ්වාස කරතොත් එය මහ මුළාවෙකි. වැරැදි දැකුමෙකි. එහෙයින් එබඳු වැරැදි දැකුමෙන් තොරව කම්ම හා කම්ඵලය අදහමින් සමන්දාෂ්ටිකව විසීම ද නියම බෞද්ධ ගුණයෙකි.

6. පීචිතහෙතුපි න අඤ්ඤං සතථාරං උද්දිසති - පීචිතය නිසා වත් අන් ශාස්තෘවරයකු විශ්වාස නො කරයි. නියම බෞද්ධ ගුණය මෙසේ වුව ද මෙකල ඇතැම් පිරිමි ගැහැනුන් නිසාත් ඇතැම් ගැහැනු පිරිමින් නිසාත් තමන්ගේ ආගම වෙනස් කෙරෙති. එය බෞද්ධකමට පමණක් නොව මනුෂ්‍යකමට ද කරන බලවත් නින්දාවෙකි. මෙබඳු මිනිසුන් ලොව නූපන්නා නම් වඩා හොඳ ය යනු ඔවුනට කළ යුතු හොඳ ම මෙන් වැඩුම වෙයි. කවර කරුණක් නිසා හෝ සත්‍ය වූ ධර්මයක් නොඅත්හැරීම ද නියම බෞද්ධ ගුණයෙකි.

7. කායිකං වාචසිකං චස්ස රක්ඛිතං හොතී - කායද්වාරය හා වාග්ද්වාරය ද ආරක්ෂා කරන ලද්දේ වේ. සංවර කරන ලද්දේ වේ. තමන් ගේ කථා හා ක්‍රියා අන්‍යයනට කරදර නොවන සේ පැවැත්වීම හොඳ බෞද්ධයකුගේ ලක්ෂණයක් මෙන් ම ජන සමාජයට ද කරන ලොකු ම සංග්‍රහයෙකි.

8. සමග්ගාරාමො හොති සමග්ගරතො - සමගියට කැමැති වේ. සමගියෙහි ඇඳුනේ වේ. සමගිය බුද්ධාගමයෙහි උසස් ඉගැන්වීමෙකි. වාද හේද හදා ගැනීමේ ආදිනවත් සමගියෙහි ආනිසංසත් නොයෙක් සුත්‍රවලත් ජාතකවලත් මැනවින් ප්‍රකාශ වී ඇත්තේ ය. අප අතර පවත්නා නොයෙක් අසමගිකම්වලට ප්‍රධාන හේතුවක් වී තිබෙන්නේ බණ නොදැනීමත් දන්නා බණ අමතක කිරීමත් ය. තව ද, ඔවුනොවුන් කෙරෙහි සැක කිරීම හා නොඉවසීමත් අසමගියට හේතුවක් වී තිබේ. මෙසේ අසමගියට ඇති හේතු හොඳින් දැන ගෙන ඒවා නැති කොට සමගියෙන් කටයුතු කිරීම නියම බෞද්ධයාගේ ලක්ෂණයෙකි.

9. අනුසුයකො හොති න ච කුහනචසෙන සාසනෙ වරති - ඊෂ්ඨා නොකරන්නේ කුහක සිතින් ශාසනයෙහි නොහැසිරෙන්නේ වේ. කැන අදහස් ඇති මිනිසුන්ගෙන් ලොව හිස් නො වේ. එහෙයින් ඇතැම්හු යම් යම් කටයුතුවල දී තම ප්‍රධානත්වය පතුරුවා

ගන්නට බැරි වූ විට එය කරන අයට පවා ඊෂ්ඨා කෙරෙහි. තමනට අත තබා ගන්නට බැරි උසස් ක්‍රියා පවා පහත් කොට කතා කෙරෙහි. ගුණයෙන් නුවණින් හා ධනයෙන් පොහොසත් වන්නවුන් දුටු විට ඊෂ්ඨා කෙරෙහි. හෙළා දකිති. තවත් සමහරු ශාසනික කටයුතු පවා රට රවටන කුතක අදහසින් කෙරෙහි. එළිපිට කතා කරන විට ක්‍රියා කරන විට බෝසත්වරු ය. එහෙත් ඇතුළතින් නම් පුහුසත්තු ය. නැම ක්‍රියාවක් හා කතාවක් ම පෙන්නීමට නොව සැබෑවට ම විය යුතු ය යනු ඔවුනට දිය යුතු අවවාදයෙකි. මෙලෙස ඊෂ්ඨා - පරභව නොවීමත් අවංක ප්‍රතිපත්තියත් නියම බෞද්ධයාගේ ගුණයෝ වෙති.

10. බුද්ධං සරණං ගතො හොති, ධම්මං සරණං ගතො හොති, සංඝ සරණං ගතො හොති - බුදුන් දහම් සඟුන් සරණ ගියේ වේ. මෙය බෞද්ධයාගේ ප්‍රධාන ම ගුණය වේ.

බෞද්ධ චාරිත්‍ර

මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ ලංකාවට පැමිණීමෙන් දෙවන පැතිස් රජතුමා ප්‍රධාන ලක්වැසියෝ බෞද්ධයෝ වූහ. එවක පටන් ලංකාවේ ද බෞද්ධ චාරිත්‍ර පැතිරෙන්නට වී ය. ලංකාවාසීන් බෞද්ධ චාරිත්‍රයනට කොතරම් ප්‍රිය කළා දැ යි කිව හොත් බොහෝ කලක් පැවැති සිංහල චාරිත්‍ර සම්පූර්ණයෙන් ම අමතක කරන ලදී. දැන් නම් සිංහලයනට බෞද්ධ චාරිත්‍රයන්ගෙන් තොර ආචාර ධර්ම නැතැයි කිය යුතු තරම් ය. “බුද්ධාගම නැතිවූවට සිංහල ජාතියක් නැත්තට ම නැ” යැයි ශ්‍රීමත් රාමනාදන් තුමා කිවේත් “බුද්ධාගමයෙන් තොර සිංහලයෙක් නැත. සිංහලයාට බුද්ධාගමයෙන් තොර කිසිවකුත් නැතැ” යි මැදහත් උගතුන් කියන්නේත් කරුණු හොඳින් විමසා බලා ම ය.

මේ බෞද්ධ චාරිත්‍ර නිසා සිංහල බෞද්ධයා උගත් ලෝකයාගේ ගෞරවයට භාජන වී ය. පුරාණයෙහි ලංකාවට පැමිණි නා හා

තරාතිරම්වල උගත් විදේශිකයෝ සිංහල බෞද්ධයන්ගේ ශිලාවාර පැවැත්ම දැක පැහැදි ඉතා උසස් කොට වර්ණනා කළහ. එසේ ම ලක්වැසියෝ සිල්වත් ගුණවත් නැණවත් පිරිසක් වැ වාසය කළහ.

අවුරුදු සිය ගණනකට පෙරැ විදේශිකට යටත්වීම නිසාත් එවක පටන් ලැබුණු අබෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රම නිසාත් බෞද්ධ චාරිත්‍ර පිරිහෙන්නට පටන් ගත්තේ ය. අද බෞද්ධයා අතිශයින් සංකර වී සිටියි. එය කොතරම් දියුණු වී තිබේ දැයි කිවහොත් සිංහලයා තරම් සංකර වූ ජාතියක් ආසියාවේ ම නැතැ යි ඇතැම් විදේශිකයෝ කියති. මෙය අපට කොතරම් නින්දාවක් දැයි සිතා බලන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද චාරිත්‍ර වෙන් වශයෙන් ගත් කල දහස් ගණනකි. මෙහි සඳහන් කරන්නේ ඉන් කීපයෙකි. බෞද්ධයන්ගේ වැදුම් පිදුම් ආදියත් මංගලාචමංගල ආදියත් තමන් අදහස ධර්මයට හා තමන්ගේ ශිෂ්ටාචාරයට ගැළපෙන පරිදි විය යුතු ය.

වැදුම

“ඒ බඟවත් රහත් - සම්මා සම්බුදුන් හට
කයින් වදනින් සිතිනුත් - මාගේ වැදුම වේ වා”

උතුමන් හට වැදීම සැලැකීම උතුම් ගුණයෙකි. ලෝකයෙහි වැඩ සිටි ඉහළ ම උත්තමයා බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. ඒ උත්තමයාට වැදීමෙන් අපි ද ගුණවත්තයෝ වෙමු.

බුදුරජාණන් වහන්සේට කයින් වැදීම නම් ඉතා සැලැකිල්ලෙන් නළල බිම තබා වැදීම යි. බුදුගුණ කියා වැදීම වචනයෙන් වැදීම යි. හිතින් වැදීම නම් වට පිට නොබලා බුදුගුණ සිතමින් වැදීම යි.

පෙරැ වුසු රහතන් වහන්සේන් - දෙව්වරැන් - බුන්මයෝන් - රජවරැන් - සිටුවරැන් ශ්‍රද්ධාවන් අන් සියලු දෙනාන් බුදුරජාණන් වහන්සේට වැන්දූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේට වඳින විට අපේ සිත් පිරිසිදු වෙනවා, අප නිරෝග වෙනවා, අපට පින් සිදු වෙනවා. දවසකට වරක් වත් බුදුරජාණන් වහන්සේ වැන්දූ යුතු ය. සංඝයා වහන්සේ ද ඉතා ගෞරවයෙන් වැන්දූ යුතු ය. පිදිය යුතු ය.

තව ද මවිපිය ගුරුවර වැඩිහිටියෝ ද වැළුම් ලැබීමට සුදුස්සෝ වෙති.

පුරාණයෙහි පැවැති වන්දනා ක්‍රම අතුරෙන් බෞද්ධයනට සුදුසු වන්දනා ක්‍රම තුනක් වෙයි. 1. පසඟ පිහිටුවා වැඳීම 2. උක්කුටික වන්දනාව 3. බුන්ම නමස්කාරය යන තුන යි.

1. පසඟ පිහිටුවා වැඳීම : දෙ දණ, දෙ අත සහ නළල යන පඤ්චාංග (ගරීරයෙහි පස් අඟ කොටස) බිම වැදෙන සේ කරන නමස්කාරය යි. දෙ දණ බිම ඔබා දෙ අත මුකුලිත (නොපිපුණු) හෙලුම් මලක් මෙන් කොට නළල මුදුනත තබා ගෙනැ නැමී නළල බිම වැදෙන සේ ගෞරවයෙන් කරන වැඳීම යි.

2. උක්කුටික වන්දනාව : දෙ දණ බිම නොගසා පහත් වැ හිඳැ ගෙන - අන තියා ගෙනැ ගෞරවයෙන් කරන නමස්කාරය යි.

3. බුන්ම නමස්කාරය : දකුණු දණමඬල බිම අන තියා ගෙනැ වම් දණමඬල නමා ගෙනැ දොහොත් මුදුනේ තබා ගෙනැ බුන්මාදින් බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර කළ ආකාරයෙන් ගෞරවයෙන් වැඳීම යි.

බුද්ධ කාලයෙහි පටන් ම ශ්‍රද්ධාවන්ත බෞද්ධයෝ නැමෙන්නට බැරි අසතිපයක් නැති නම්, නැමී වැඳිය හැකි තැනෙක දී නම් මුලින් කී පසඟ පිහිටුවා වැඳීමෙන් මැ වැන්දානු ය. ද්විපච්චක්‍රවර්ති ධර්මාශෝක රජතුමා පවා තුනුරුවන් වැඳින විට ඔටුනු පළන් හිස බිම ඔබා පසඟ පිහිටුවා මැ වැන්දූ බව ඒ රජතුමා පිළිබඳ පුවත්වලින් පෙනේ.

බෞද්ධ පින්වතුනි, තුනුරුවනට හෝ මවුපියනට හෝ වැදින්නේ ඒ අයට උවමනාවට නොවන බවත් තමනට පින් සඳහා බවත් සිතට ගන්න. උතුමනට වැඳීමෙන් තමන්ගේ ගුණවත්කම වැදගත්කම ප්‍රකාශ වෙයි. එහෙයින් බෞද්ධයන්ගේ වන්දනා ක්‍රම හොඳින් දැනැ ගෙනැ නියම බෞද්ධ වාරිත්‍රානුකූලව මැ වැදින්නට පුරුදු වන්න. පසඟ පිහිටුවා වැන්දූ හැකි තැනෙක නම්, එසේ ම නැමෙන්නට බැරි අසතිපයකුත් නැත් නම් පසඟ පිහිටුවා ම වැන්දූ යුතු ය. එලෙසින් වැන්දූ නොහැකි තැනෙක දී නම් උක්කුටිකයෙන් වැන්දූ යුතු ය. සමහරුන්ට බුන්ම නමස්කාරය පහසු වෙනවා ඇත.

යම් යම් අසතිපකම් නිසාත් වයෝවෘද්ධ භාවය නිසාත් මෙකල සමහරු හිටගෙනැ මඳක් නැමී වැඳිති. එය එබඳු අපහසුකම් නැතිවුවත් විසින් අනුගමනය කළ යුතු නො වේ. පසඟ පිහිටුවා වැඳීමට කුඩා කල සිට ම පුරුදු විය යුතු ය.

ගෙදරදී බුදුන් වැඳීම

සෑම බෞද්ධ ගෙයක ම බුදුන් වැඳින්නට වෙන ම තැනක් තිබිය යුතු ය. ගෙයි වෙන ම කාමරයක් වෙන් කැරැ ගත හැකි නම් ඉතා මැනවි. එසේ නොහැකි ගෙවල සුදුසු තැනෙක බුද්ධ ප්‍රතිමා වහන්සේ නමක් හෝ බුද්ධ පින්තූරයක් හෝ තබා ගත යුතු ය.

ගෙදර සෑම දෙනා ම උදේ සවස බුදුන් වැඳීම සිරිතක් වශයෙන් කළ යුතු ය. ඉන් එක වරක් සියලු දෙනා ම එකට වදින්නට යොදා ගැනුම ඉතා මැනවි. එසේ එකට වදින අවස්ථාවේදී පර මල් අස් කිරීම, අලුත් මල් ටිකක් පිළියෙළ කිරීම, රැට පහන් හඳුන්කුරු දැල්වීම ආදී වතාවත් ළමයින් හට දින වශයෙන් බෙදා දීම ඉතා සුදුසු ය.

බුදුන් වැඳ අවසන් වූ විට හෝ ගෙදර කාටත් පහසු වෙන යම් වේලාවක් හෝ නියම කරගෙන පිරිත් සූත්‍රයක් වත් කියා ගැනීම ද බෞද්ධ චාරිත්‍රයෙකි. පිරිත් කටපාඩම් නැත්නම් පොත බලාගෙනැ කිය හැකි ය. එය සියලු දෙනාට ම නොකළ හැකි නම් දෙතුන් දෙනෙකුන් පොත බලා ගෙනැ කියවන විට අනෙක් අය වැඳ ගෙන අසා සිටිය යුතු ය. දිනකට එක සූත්‍රය බැගින් මාරුවෙන් මාරුවට මංගල, රහන, කරණිය මෙත්ත යන තුන් සූත්‍රය ම කිම අපහසු නම් අඩු මැ ගණනේ කරණිය මෙත්ත සූත්‍රය වත් කිව යුතු ය. එය කටපාඩම් කර ගැනීම අපහසුත් නැත. කිමට වැඩි වෙලා යන්නේත් නැත. ඒ සූත්‍රය සප්තධායනා කිරීම ආරක්ෂාවක් මෙන් මැ භාවනාවක් ද වෙයි.

පිරිත් සප්තධායනාවසානයෙහි ධර්මාවාදයක් ද කළ යුතු ය. දෙමව්පියන් විසින් දු දරුවන්ගේ ඉගෙනීම හා හැසිරීම් ආදී දවසේ කටයුතු විමසා බලා සුදුසු අවවාද දිය යුතු ය. සුළු වේලාවක් කතාවක් කිම හෝ සුදුසු බණ පොතකින් කොටසක් කිම හෝ ඉතා අවශ්‍ය බව සැලැකිය යුතු ය. මෙසේ සමූහ වශයෙන් කරන කටයුතුවල දී කෙනෙකු දෙන්නකු අඩු වුවත් ඉතිරි අය එය නොවරද්දා කරැගෙන යා යුතු ය. මේ කටයුතු ළමයින් පමණක් ලවා කරවන්නට නොසිතා දෙමව්පියන් ද සහභාගි විය යුතු ය. වැඩි දිග දුර කල්පනා නොකරන ඇතැම් අය කටයුතු බහුල යයි

කියා මෙබඳු කටයුතු අතපසු කෙරෙහි. තමනටත් ළමයින්ටත්, රටටත්, ජාතියටත්, ආගමටත්, වැඩක් වන, එසේ ම මෙලොවටත් පරලොවටත් යහපත සැලැසෙන මෙබඳු කටයුතුවලින් කාලය පරෙස්සම් කර ගන්නට යෑම නුවණට හුරු නොවේ. එසේ කළොත් අන්තිම තුස්ම සැනැසිල්ලේ හෙළන්නට නොලැබෙන බව සිතූ තබා ගත යුතු ය.

පන්සලට යෑම

පෝය සතරට මැ නොහැකි නම් මාසේ පෝය හා පසළොස්වක යන පෝය දෙකට වත් පන්සලට යෑම ද අවශ්‍ය ය. ගෙදරදී ද දිනපතා බුදුන් වැඳීම ආදී කටයුතු කරනත් පන්සලකට ගිය විට තරමට හිත ගාන්ත නොවේ. පන්සලට ඇතුළු වී විහාර ගේ දාගැබ - බෝධිය දකින විට හිතේ අමුතු ම ප්‍රසාදයක් ගාන්ත භාවයක් ඇති වෙයි.

පන්සල ගාන්ත තැනෙකි. පින් කරන තැනෙකි. ඒ නිසා පන්සලට යන විට ගාන්ත විය යුතු ය. බලා සිටින කෙනෙකුට මේ අය යන්නේ පන්සලට ය කියා සිතෙන ලෙසට මැ යා යුතු ය.

මෙකල සමහරු පන්සලට යන විට ද වර්ණවත් ඇඳුමෙන් සැරසී යති. එය නුසුදුසු ය. වර්ණවත් ඇඳුම් ඇස් පොළඹවන්නෙකි. සිත් කළඹවන්නෙකි. එලෙසින් යන අයගේ එබඳු අදහසක් නැතත් එය නිරායාගයෙන් සිදු වෙයි. පන්සල එබඳු තැනක් නොවේ. ඇස් සිත් සන්සුන් කරන තැනෙකි. ඒ නිසා පන්සලට යන විට නියම බෞද්ධ වාරිත්‍රානුකූලව වාමී සුදු ඇඳුමෙන් යන්නට තරයේ මැ ඉටා ගත යුතු ය.

පන්සලට ඇතුළු වීම

වැසි වේලාවක නොවේ නම් කුඩා නිස ලා ගියොත් පන්සලට ඇතුළු වන්නට පෙර වසා ගැනීමත් දොරටුව ප්‍රභ දී සෙරප්පු සපත්තු හා නිස් වැසුම් ගලවා ගැනීමත් මෝටර් රථයකින් හෝ වෙන වාහනයකින් හෝ යන අය එයින් බැසීමත් ඉතා හොඳ බෞද්ධ චාරිත්‍රයෝ වෙති. ඉදින් පන්සලේ සාමාන්‍ය මිදුලේ සපත්තු හා සෙරෙප්පු නැති වැ නිස් පයින් ආවා නම් වඳින තැන්වලට ඇතුළු වන්නට පෙර පා දෙක පිරිසිදු කරැ ගන්නේ නම් මැනවි.

සුර්වයෙහි පසේනදී කෝසල ආදී රජවරු ද පන්සලේ දොරටුව ප්‍රභ දී ඔවුන්හ පවා ගලවා බුදුරජාණන් වහන්සේ වඳින්නට ගිය බව අපේ පොත්වල සඳහන් වේ.

හැම දෙනා ම පන්සලට පැමිණෙන්නේ බුදුන් වැඳීමට නිසා එක පවුලේ අය වාගේ - සහෝදරයන් වාගේ කරැණාවෙන් මෙෙත්‍රියෙන් හැසිරෙන්න. පන්සලට ඇතුළු වූ වේලාවේ පටන් ඉතා පිරිසිදු සිතින් කතා කරන්න. ක්‍රියා කරන්න.

දාගබ - බෝධිය - විහාර ගේ යන ත්‍රිවිධ වෛත්‍යය මැ තිබෙන තැනෙක නම් පළමු වැ දාගබත් දෙවනු වැ බෝධියත් අනතුරුව ප්‍රතිමා වහන්සේ වැඳීම ද පෙර පටන් පැවැතෙන චාරිත්‍රයෙකි.

පිළිගැනීම

මෙකලැ සිංහල බෞද්ධයන් ගේ අමුත්තන් පිළිගැනීම දෙයාකාර වී තිබේ. නියම සිංහල බෞද්ධ ක්‍රමය අතරට යුරෝපීයන් ගේ පැමිණීමෙන් ඔවුන්ගේ පිළිගැනීම් ක්‍රමය ද

පුරුදු වීමෙනි. යුරෝපීය ක්‍රමය අනුගමනය කරන්නෝ තුනි මතින් ඔවුනොවුන් සිප ගැනීමෙන් හා බහුල වශයෙන් අතට අත දීමෙන් ද පිළිගනිති. නියම සිංහල බෞද්ධයෝ තවමත් පුරාණ වාරිත්‍රානුකූල ව ආයුබෝවන් කියා අත් දෙක එකතු කොට පපුව වෙතට ගැනීමෙන් පිළිගනිති.

කවර රටෙක කවර කෙනෙකුගේ වුව ද හොඳ සිරිත් පිළිගත යුතු ය. නරක සිරිත හළ යුතු ය. එහෙත් තමන්ගේ වටිනා දේ පවා පැරණි යයි අත්හැරීම වත් අනුන්ගේ දේ පරීක්ෂා නො කොට නිකමි ම භාරගැනීම වත් සුදුසු නැත. ඒ නිසා හැම දෙයක් ම හොඳට පරීක්ෂා කොට බලා පිළිගැනීම හා අත්හැරීම කළ යුතු ය. එසේ නම් මේ පිළිගැනීමේ ක්‍රම දෙකෙන් කවරක් වඩා සුදුසු දැ යි සලකා බැලිය යුතු වේ.

වාරිත්‍ර ආගම හා සම්බන්ධ බැවින් යම් වාරිත්‍රයක් ගැන සලකා බැලීමෙනි දී තමන් අදහන ආගම අනුව ද බැලිය යුතු ය. එසේ මැ සනීපාරක්ෂාව හා පිටතින් සිට බලන්නකුට ඇතිවන හැඟීම අනුව ද බැලිය යුතු ය.

යුරෝපීය පිළිගැනීම් ක්‍රමයක් වන ඔවුනොවුන් ගේ සිප ගැනීම නම් බුද්ධාගමයේ හැටියට කිසිසේත් හරි යයි කිව නොහේ. සිත කෙලෙසීමට ඉතා සුදුසු මාගීයක් වන බැවිනි. එසේ ම අතට අත දීම ද එතරම් සුදුසු බවක් නො පෙනේ. එයින්ද සිත් කෙලෙසීමට ඉඩ ඇති හෙයිනි. එබඳු පිළිගැනීම් ක්‍රම එකවරම මැ පවී යයි නො කිය හැකි වෙතත් සිත කෙලෙසීම් ආදියෙන් පවී සිදුවීමටත් පසුව භයානක විපත්තිවලට උපනිශ්‍රය වීමටත් ඉඩ තිබේ.

ස්ත්‍රියකට පුරුෂයකු ගේත් පුරුෂයකුට ස්ත්‍රියක ගේත් ස්පර්ශය විත්ත දූෂණයට අත්ගසින් ම උපකාර වේ. එබඳු ස්පර්ශයෙන් හටගත් සිත් කැලඹීම් සංසිදුවා ගත නොහැකි

වැ විපත්තියට පත්වුවන්ගේ සංඛ්‍යාව ද අඩු නො වේ. ඉන්ද්‍රියයන් පිනවීම පිවිතයේ පරමාර්ථය කොට ඇති යුරෝපීයනට එය සුදුසු වුවත් කාමයන් ගෙන් නික්මීමේ පරමාර්ථයක් ඇති බෞද්ධයනට නම් එය සුදුසු නොවේ.

සනිපාරක්‍ෂාව අනුව සලකා බලන විට ද සුදුසු බවක් කිව නොහැකි ය. දෙදෙනාගෙන් කෙනෙකුට බෝවෙන රෝගයක් තුඩුණොත් අතට අත දීමේ දී ඇතිවන ස්පර්ශයෙන් රෝග බීජ මාරුවී ලෙඩ නැති අයට ද භයානක නින්දිත රෝග හටගන්නට ඉඩ තිබේ. එබඳු පිළිගැනීමකට පෙර ඔබට බෝවෙන රෝගයක් තිබෙනවාදැ යි අසන සිටිතක් නැත. ඒ නිසා සනිපාරක්‍ෂාව අනුව ද එය හොඳ නැතැයි කිව යුතු ය.

කලකට පෙර ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිව සිට ටෘෂන් මහතා විශාල පිරිසකට අතට අත දීමෙන් රෝගාතුර විය. එවිට එහි උසස් වෛද්‍යවරයන් කිවේ අතට අත දීමේ සිටිත අත්හරින්නට දැන් කාලය පැමිණ තිබේ යනු යි.

එපමණකුත් නොව ඔවුනොවුන් ගේ අත් අල්ලා මිටිකා ටිකක් වැනීමෙන් බැහැර සිට බලා සිටින්නකුට අමුතු හැඟීමක් ද ඇති නො වේ. එහෙත් නියම සිංහල බෞද්ධ ක්‍රමයට අත් දෙක එකතු කොට පපුව වෙතට ගෙන ආයුබෝවන් කියා පිළිගැනීම ගැන ආගමානුකූල වැ පමණක් නොව සනිපාරක්‍ෂාව අනුව ද කිසි ම වරදක් කිව නොහැකි ය. එය බලා සිටින්නකුට ද ඇති වන්නේ වෛරාග්‍ය සංසුන් අදහස් ය. මේ ක්‍රමයට රැජිනිය හෝ පිළිගැනීමේ දී දෙකට තුනට නැමී හෝ පාමුල වැතිර හෝ හින දින භාවයක් දක්වන්නට උවමනා නො වේ. දහස් ගණනක් වුව ද කාලය නාස්ති කිරීමක් වත් පීඩා විඳීමක් වත් නැති වැ එකවර ම ඉතා ගෞරවයෙන් පිළිගත හැකි ය.

සිංහල බෞද්ධයෙහි, චට්නාකම නොදැකීමෙන් අපේ ඉතා වැදගත් සිටිත් අත්හැර යුරෝපීය සිටිත් අනුගමනය කිරීම සම්පූර්ණයෙන් අත්හැරීමට දැන් කාලය පැමිණ තිබේ.

එහෙයින් සිංහලයන් හෝ ආසියාතිකයන් හෝ පිළිගැනීමේ දී අතට අත නොදෙන්නටත් අපේ ගිණිවාරය අනුව “ආයුබෝවන්” කියා පිළිගන්නටත් තරයේ ඉටා ගත යුතු ය.

බෞද්ධයන් ගේ උත්සව - ගෙවදීම

බෞද්ධයන් අතර පැවැත්වෙන නා නා උත්සව ඇතත් මෙහි සඳහන් කරන්නේ ගෙවදීම, මංගල හා අවමංගල උත්සව ගැන පමණ ය.

බෞද්ධයන් ගේ ගෙවල් දැකීමෙන් ම මෙය බෞද්ධ ගෙයක් යයි දැනගත හැකිවන පරිදි පිළියෙළ විය යුතු ය. ඒ නිසා මතු වට බෞද්ධයන් විසින් තනවනු ලබන ගෙවල් සැලැස්ම - ජලන - බෞද්ධ සංස්කෘතියට අනුරූපව මැ සකස් කැරැ ගත යුතු ය. එහි බුදුන් වැඳීමට වෙන් වශයෙන් තැනක් තිබිය යුතු ය. වෙන ම කාමරයක් පිළියෙළ කැරැගත හැකි නම් ඉතා මනෝවේ.

සෑම ගෙයක ම බෞද්ධ ගෙදරක් බව දැන ගැනීමට ලකුණක් තිබිය යුතු ය. ගෙට ඇතුළු වන විට ම පෙනෙන්නට බෞද්ධ පින්තූරයක් එල්ලා තැබීමෙන් එය කළ හැකි ය.

බෝධිරාජ කුමාරයා අලුතෙන් තැන වූ ගෙය බුදුරජාණන් වහන්සේ හා සංඝයා වැඩම කරවා පරිභෝග කැරැවී ය. ඒ බෞද්ධ වාරිතූය ගෞරවයෙන් පිළිගත් බෞද්ධයෝ මෙකල ද අලුතෙන් ගෙයක් තැනූ විට පළමු වැ තුනුරුවනට පරිභෝග කැරැවීමක් වශයෙන් පිරිත් දේශනා

කරවා දන් දී ආගම සිහි කරති. එහි දී භික්ෂු පැයේ ආදී දිග පිරිතක් හෝ මහා දානයක් ම හෝ අවශ්‍ය යයි කිව යුතු නොවේ. එහෙත් එය සුළුවෙන් හෝ කළ යුතු ය. පිළිවන් අය මහා පින්කම් කරන අතර අනෙක් අය ද තමාගේ ශක්තියේ පමණට හිඤ්ඤන් වහන්සේලා හතර පස් නමක් හෝ වැඩිම කරවා ටික වේලාවක් පිරිත් දේශනා කරවා දන් දී පින්කම් මෙන් ම බෞද්ධ චාරිත්‍රය ද සම්පූර්ණ කළ යුතු ය. කවර ප්‍රමාණයක හෝ පින්කමක් කරන විට එය ඉතා හොඳින් හා ශ්‍රද්ධාවෙන් ද කළ යුතු ය.

මහ පිරිත් දේශනා කරන ඇතැම් ගෙවල ගෙදර සිටින අය පිරිත් අසන්නේ ස්වල්ප වශයෙනි. එන යන නැදැ මිත්‍රයන් සමඟ කටා කිරීමත් ඔවුන්ට සංග්‍රහ කිරීමත් ආදියෙහි යෙදී සිටිති. එය ඉතා නො මැනවි. ගෙදරට පැමිණෙන නැදැ මිත්‍රයන්ට සංග්‍රහ කළ යුතු ම ය. එහෙත් එය කළ යුත්තේ ධර්මයට අගෞරවයක් නොවන ලෙසට ම ය.

පිරිත් පින්කම්වල දී යටත් පිරිසෙයින් මහ පිරිත් දේශනාව අවසන් වන තුරු වත් ගෙදර අයත් අමුත්තන් ශ්‍රද්ධාවෙන් හා ගෞරවයෙන් පිරිත් ඇසිය යුතු ය. ඊට පසු අමුත්තන්ට සංග්‍රහ කිරීම වෙන ම කළ යුතු ය. එසේ නැතිව හිඤ්ඤන් වහන්සේලා පිරිත් දෙසන විට ඔවුනොවුන් කතා කෙරෙමින් සංග්‍රහ කරන්නටත් ලබන්නටත් යෑම ධර්මයට අගෞරවයෙකි. මහ පිරිත් දේශනාව අවසන් වී අමුත්තන් ගිය පසු ද ඇතැම්හු පිරිත් අසනුවා වෙනුවට කතා කෙරෙමින් සිටිති. තවත් සමහරු නිදිමත වළකා ගැනීමට කියා නුසුදුසු ක්‍රීඩාවන්හි දී යෙදෙන බව දැන ගන්නට තිබේ. ඒවා බරපතළ වැරදි ය. ශ්‍රද්ධාවෙන් හා ගෞරවයෙන් පිරිත් ඇසිය නොහැකි නම් නුසුදුසු කතාවල හා ක්‍රීඩාවල යෙදෙනුවාට වඩා නිදාගැනීම ධර්මයට කරන ගෞරවයෙකි. මෙබඳු පින්කම් කැරෙන්නෙ

ඉතා කලාතුරෙකිනි. සමහර විට අවුරුද්දට වරකක් නොවිය හැකි ය. ඒ නිසා මෙබඳු කටයුතු ඉතා හොඳින් ම කරන්නට සිතට ගත යුතු ය.

ගෙවැදීමේ උත්සව මෙසේ බෞද්ධ චාරිත්‍රානුකූලව කරනවා විනා මත්පැනින් හා සත්ත්වභාතනාදියෙන් කරන සංග්‍රහයෙන් හෝ වෙනත් නුසුදුසු විනෝද ක්‍රියාවලින් හෝ නොපවත්වන්නට සෑම බෞද්ධයන් ම සිතට ගත යුතු ය. එසේ ම බෞද්ධ චාරිත්‍රානුකූලව පිරිසිදු ලෙස ගෙවැදුණු ගෙවල් අපවිත්‍ර කරන මත්පැන් හා සත්ත්වභාතනය කිසි විටෙකවත් වැද්ද නොගන්නට ද සියලු බෞද්ධයෝ ම ඉටා ගනිත්වා!

ආවාහ විවාහ මංගල

ආවාහ විවාහ මංගලයනට ප්‍රථම ආගම සිහිකිරීමක් වශයෙන් දන් දීම, පිරිත් කියවා ගැනීම බුද්ධ කාලයෙහි පටන් පවත්නා යහපත් සිරිතකි. එසේ කිරීමෙන් පින් සිදුවෙනවා පමණක් නො වැ අභිනව පිවිතය වාසනාවන්ත කැරැ ගැනීමට තුනුරුවන්ගේ පිහිටත් ධර්මවාදයන් ලැබෙයි.

ආවාහ විවාහ මංගලෝත්සව ද මෙරට ශිෂ්ටාචාරයට ගැළැපෙන ලෙස මැ සකස් කර ගත යුතු ය. පුරාණ චාරිත්‍රානුකූලව පෝරුවේ සිටවීම, අෂ්ටක කීම ආදිය ඉතා මැනවි. මත් පැනින් කරන සංග්‍රහය සම්පූර්ණයෙන් ම නැවැත්විය යුතු ය.

විදේශීය අබෞද්ධයන් විසින් අප ජාතියකට නැති ආගමකට නැති සංකර පිරිසක් සඳහා පුරුදු කරවන ලද වේල් නම් වූ හිස් වැසුම හා බිත්තර සිය ගණන් විනාශ කොට තනන කේක් ගෙඩිය වනා ම නතර කළ යුතු ය.

මංගල ඇඳුම සඳහා කරන අධික මුදල් නාස්තිය පිළිවන් තරම් අඩු කළ යුතු ය. කවදා හෝ නොදැක්ක

නොදන්නා අයට නම් එබඳු අවස්ථාවල දී ඉතා ඉහළින් ඇඳූ පැළඳූ පෙන්නා තමන් ගේ ලොකුකම හැඟවිය හැකි ය. එහෙත් එබඳු උත්සවයනට පැමිණෙන්නෝ සියලු තොරතුරු හොඳින් දන්නා නැඳූ හිත මිත්‍රයෝ ය. ඉහළින් ඇඳූ පැළඳූ සිටියත් නොසිටියත් තමන්ගේ වත් පෙහොසත්කම් ඒ අය හොඳින් දනිති. ප්‍රමාණය ඉක්මවා වියදම් කිරීමෙන් විශේෂ නම්බුවක් වත් වාමේට කිරීමෙන් නින්දාවක් වත් නොලැබෙනවා ඇත. එපමණක් ද නොව අධික වියදම් හා විකාර වැඩක් බලා “අනේ මේ අය බොරු පෙන්නීමට ගොස් වැනසෙන සැටි” යි සමහරු අනුකම්පාවෙන් සමහරු ඊර්ෂ්‍යාවෙන් කටාකරන බව ඉතා ප්‍රකට ය. ඒ නිසා බෞද්ධයන්ගේ ආවාහ විවාහ මංගල මේ රටේ ශිෂ්ටාචාරයට අනුකූලව හා වාමේට ද කරන්නට සියලු දෙනා ම සිතට ගනිත් වා!

මංගලෝත්සවය අවසන් වූ විට හැමට පළමු සිද්ධස්ථානයකට යන්නට ද සිතට ගත යුතු ය. තමන් කැමැති ආරාමයකට කලින් දන්වා නියමිත වේලාවට ගොස් බුදුන් වැඳූ සංඝයා ලවා පිරිත් සුත්‍රයක් කියවාගෙන ධර්මවාදයක් ලබාගැනීම අභිනව ජීවිතය වාසනාවන්ත කරැගැනීමට ආධාර වෙනුවා ඇත. ඒ නිසා වාරිත්‍රය නො පිරිහෙළා කළ යුතු ය.

මෙකල සමහරු මංගලෝත්සව ස්ථානයට හිඤ්ඤාත් වහන්සේ වැඩම කරවා පිරිත් කියවන සිරිතක් පටන් ගෙන තිබේ. අන්‍යාගමයන්හි එබඳු සිරිත් ඇතත් බෞද්ධයනට එය ගැළපේ ද? එහි ආගමික පරිසරයක් තිබේ ද? ඒ ආගමික කටයුත්තට නියම ලෙසට ගෞරවයක් දැක්විය හැකි තැනක් දැයි නුවණැත්තන් විසින් විමසා බැලිය යුතු ය. සමහර පළාත්වල මංගලෝත්සවයන්හි දී ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍ර යොදා කරන ජෝෂාව ජන සමාජයට කරන මහ කරදරයෙකි. එබඳු නිශ්ප්‍රයෝජන ක්‍රියා ද නතර කළ යුතු ය.

අවමංගල

පුර්වයෙහි නම් අවමංගල කෘතිය පුනරුත්ථවයෙහි. එහෙත් මෙකල එය ද සාමාන්‍ය උත්ථවයක් බවට හැරී තිබේ. එහෙයින් බෞද්ධයන් අතර කැරෙන මතක වස්තූ පුජාව කුමක් සඳහා කරනු ලබන්නක් දැයි සිතා බැලිය යුතු ය.

මතක වස්තූ පුජා කොට පින් ලබා ගෙන මියගිය තැනැත්තාට අනුමෝදන් කරවීම යැ, මෘත ගරීරය දෙස බලා “මාගේ ගරීරය යම් සේ ද මේ මෘත ගරීරයත් එසේ ම යැ. මේ මෘත ගරීරය යම්සේ ද මාගේ ගරීරයත් එසේ ම යැ” යි අනිත්‍ය මෙනෙහි කිරීම යැ, මරණය වෙනුවෙන් ශෝකයට පත්වුවනට අනිත්‍ය ප්‍රතිසංයුක්ත ධර්මදේශනාවක් කිරීම හා මියගිය තැනැත්තා තුළ මතභේදයා විසින් ආදර්ශයට ගත යුතු හොඳ ගුණයක් වේ නම් එය ද පෙන්නා දීම යැ යන මේ කරුණු සතර මතක වස්තූ පුජාවකින් ලැබිය හැකි ප්‍රයෝජනයෝ වෙති.

අවමංගලෝත්ථවය ඉතා වාමෙට පැවැත්වූ බෞද්ධයන් විදේශීන් ගේ පැමිණීම නිසාත් බොරු පෙන්නීමට මුල් තැනක් දෙන ඉගැන්වීම් ක්‍රම නිසාත් එය ද විවිච්ච උත්ථවයක් බවට හරවා ගත්තේ ය. එහෙත් එහි ඇති නිසරු බව හොඳින් කල්පනා කොට වාමෙට හා ප්‍රයෝජනයක් ලැබෙන පරිදි පැවැත්වීමට පිළියෙල කැරැ ගත යුතු ය. අවමංගලයට සුදුසු සුළුපාට ය යනු යුරෝපීය පාට විශේෂඥයන් ගේ ද පිළිගැනීමයි. පෙරදිග වැසියෝ පුර්වයෙහි පටන් ම අවමංගලෝත්ථවයන්හි දී සුදු ඇඳුම් ඇන්දූහ. එහෙයින් බෞද්ධයන් ගේ අවමංගලෝත්ථවයන්හි දී සැම දෙනා ම සුදු ඇන්දූ යුතු ය. ශෝකය ප්‍රකාශ කිරීමට කළු පටියක් ම උවමනා නැති බව සලකන්න.

මිනි පෙට්ටිය සඳහා අධික ලෙස වියදම් කිරීම ද නතර කළ යුතු ය. පෙට්ටි වාමෙට තනා ඇතුළු පිට දෙක මැ සුදු රෙදි වලින් වසා පිළියෙල කැරැ ගත හැකි නම් ඉතා මැනවි. මහ තොරණ සහ ගෙඩි ගෙවල් බැඳීම ද අනවශ්‍ය ය. මල්වඩම් ද නතර කළ යුතු ය. ඒ සඳහා කරන වියදම් මළ තැනැත්තා නමින් පුණ්‍ය කටයුත්තකට දෙන ලෙස නැදෑ හිත මිත්‍රයන්ගෙන් ඉල්ලීමක් කිරීම ඉතා මැනවි.

මහක වස්ත්‍ර පුජාව ආදී ආගමික කටයුතු සඳහා එක හිසඉන් වහන්සේත් ප්‍රමාණවත් ය. බොහෝ හිසඉන් වහන්සේලා වැඩිම කරවන්නේ බොහෝ පුජාවල් කොට ඒ පින් රැස මියගිය තැනැත්තා හට අනුමෝදන් කරවීමට ය. එය ද අද සමහරු පෙන්වීමට කරන දෙයක් බවට හරවා ගෙනැ තිබේ. එහෙත් බුරුමය ආදී බෞද්ධ රටවල ඒ වාරිත්‍රය තවමත් එසේ ම ය. එයට සමහරු තමන් ගේ ශක්තියේ පමණට හික්මුන් වහන්සේ නම දෙනම හතර පස් නම වැඩිම කරවා මහක වස්ත්‍ර පුජාව කෙරෙහි. ධනවත් අය මිය ගිය තැනැත්තා ගේ වයසේ ගණනට හිසඉන් වැඩිම කරවා සිවුරු පිරිකර රාශියක් පුජා කෙරෙහි. එහෙත් මිනි පෙට්ටිය හා අනෙක් කටයුතු සඳහා වියදම් කරන්නේ ඉතා ස්වල්ප වශයෙනි.

මෙරට සමහර පළාත්වල මෘත ශරීරය සමඟ හිසඉන් වහන්සේලා වැඩිම කැරවීමේ වාරිත්‍රයක් පවතී. එය කවර ලෙසෙකින් වත් සුදුසු නැත. ඒ නිසා එය නොපමාව නතර කළ යුතු ය. හිසඉන් වහන්සේ වැඩිම කරවන්නේ මිය ගිය තැනැත්තාට ගෞරව කිරීමට නොව මහක වස්ත්‍ර පුජා කොට පින් ලබා දීමට ය. මෘත ශරීරය දකින්නට සැලැස්වීම සුදුසු වුවත් හිසඉන් වහන්සේලා පැමිණෙන්නේ මහා සංඝයා වෙනුවෙන් නිසා සංඝරත්නයට අගෞරව නොවන ලෙස ම සියලු කටයුතු යොදා ගත යුතු ය. මෙකල සමහරු ඇතැම් පුරාණ වාරිත්‍ර වරදවා පවත්වති.

කෙනෙකුට අන්තිම ගෞරවය දක්වන අවස්ථාවන්හි දී කරන ප්‍රදක්ෂණාව ද මින් එකෙකි. ප්‍රදක්ෂණා කිරීම නම් ගෞරව කරනු ලබන පුද්ගලයාට හෝ වස්තුවට හෝ තමන්ගේ දකුණුපැත්ත සිටින සේ වට්ට යෑම යි. වන්දනීය පුද්ගලයකුට හෝ වස්තුවකට නම් වැඳගෙන එසේ යනු ලැබේ. කෙනෙකුට අවසාන ගෞරවය දක්වන අවස්ථාවන්හි දී ද මේ චාරිත්‍රය පවත්වන ලදී. එහෙත් එය මෙකල වරදවා සිදු කෙරෙහි. ඉතා ළඟ හිතවත් නැදෑ හිත මිතුරෝ මිනි පෙට්ටිය ඔසවා ගෙන දුරස්ථය හෝ වළ හෝ තුන් වරක් ප්‍රදක්ෂණා කෙරෙහි. කිසි තේරුමක් නැති වැඩකි. එයින් ගෞරව කැරෙන්නේ මළ තැනැත්තා නො ව දුරස්ථයට ය, නැත්නම් මිනිවළට ය.

ඒ පිළිබඳ නියම චාරිත්‍රය කුමක් ද? ආදාහනයක් නම් ආගමික කටයුතු නිමවා මෘත දේහය දුරස්ථයේ තබන්න. භූමදානයක් නම් මෘත දේහය වළ මත තබන්න. අනතුරුව ගෞරව කරනු කැමැති අය මෘත ශරීරයට තමන් ගේ දකුණු පැත්ත සිටින සේ වරක් දෙවරක් හෝ තුන් වරක් හෝ ප්‍රදක්ෂණා කළ යුතු ය. එයින් මළ තැනැත්තාට අවසාන ගෞරවය නිසි පරිදි කළා වෙයි. මෙහි සඳහන් කෙළේ බෞද්ධයන්ගේ ප්‍රධාන උත්සව තුනෙකි. මේවා නැදෑ හිත මිතුරන් ද පමුණුවා ගෙන කරන උත්සව වුව ද පිළිවන් තරම් වාමෙට ද තමන් ගේ ආගමික ප්‍රතිපත්තීන්ට හා ශිෂ්ටාචාරයට ද ගැළපෙන්නට සිදු කළ යුතු ය.

මේ හැර ධන් කැවීම, අකුරු කියවීම, කන් විදීම ආදී අනෙක් උත්සව නොයෙක් දෙනාට නො කියා උවමනා නම් ළඟ ම ඥාති මිත්‍රයන් කීපදෙනකුන් කැඳවා ගෙන නිහඬ වැ වාමෙට පැවැත්විය යුතු ය. ධන් කැවීම් ආදී සුළු උත්සව ද විශාල ලෙස පවත්වන්නට යෑම තමන්ට මෙන් මැ ජන සමාජයට ද මහත් කරදරයෙකි.

මංගලෝත්සවාදිය වාමෙට කිරීමට පටන් නොගත හොත්, එසේ ම නැදෑ මිත්‍රයන් කැඳවීම ප්‍රධාන උත්සවයනට පමණක් සීමා නොකළ හොත් අපේ සමාජය මහත් පරිහානියකට පැමිණෙනවා ඇත. මහා ධනවතුනට කෙසේ වෙතත් මධ්‍යම පන්තියේ අයට තමනට ලැබෙන මාසික ආදායම උත්සවවලට දීමට මදී වෙනුවා ඇත. එයින් ණය තුරුස් වී දැනට පවත්නා ආර්ථික පරිහානිය තවත් උග්‍රවෙනවා පමණක් නොව ගරීරයට උවමනා පෝෂණභාග්‍රහණට මුදල් නැති වීමෙන් සෞඛ්‍යයෙන් ද, පිරිහී අපේ ජාතිය නැත්තට නැතිවී යන්නේ ය. එපමණක් නො වැ තමන් ගේ උවමනාවන් කෙසේ හෝ පිරිමසා ගන්නට සිතා අල්ලස් ගැනීම රේස් ආදී සුදුවල යෙදීම් ආදියෙන් මනුෂ්‍යයා ගුණයෙන් ද, පිරිහෙන්නේ ය.

ඒ නිසා ශ්‍රී ලංකා ජන නායකයෙහි, ජාතියට අවංක නිතවත් කමක් තිබේ නම් ජාතිය පිරිහීමෙන් මුදවා ගැනීමට බිත්ද මාත්‍රයක් වත් හැකිමක් තිබේ නම් මෙකී උත්සව වාමට පවත්වා සාමාන්‍ය ජනයාට ආදර්ශයක් දෙන්නට සිතා ගන්නේ නම් මැනවි.

මෙසේ ලෝකයට අහන්න වූ ගාන්තියක් සලසා වදාළ මුදුරජාණන් වහන්සේට මාගේ නමස්කාරය වේ වා! උන් වහන්සේ ගෙන් සිදු වූ ගාන්ති අතුරෙන් එකක් වූ වාරිතු ධම් ගැන විස්තරයක් කෙළේ සංකර සිරිත් අත්හැර නියම බෞද්ධයන් වශයෙන් බෞද්ධ වාරිත්‍රානුකූල වැ පිවත්වීමේ කාලය දැන් පැමිණ තිබෙන හෙයිනි.

ප්‍රතිපත්ති ගරුක නියම බෞද්ධයන් වශයෙන් කළ යුතු දේ කිරීමෙන් ද, හළ යුතු දේ හැරීමෙන් ද දුවසේ සියලු කටයුතු කාල සටහනක් අනුව කිරීමෙන් ද, නියම බෞද්ධ ගෙදරක මෙන් පිවත්වන්නට ඉටා ගන්නේ නම් මැනවි.

කළ යුතු දේ

1. සෑම ගෙයක ම බෞද්ධ ගෙදරක් බව දැන ගැනුමට ලකුණක් තිබිය යුතු ය - ගෙට ඇතුළුවන විට ම පෙනෙන්නට බෞද්ධ පින්තූරයක් එල්ලා තැබීමෙන් එය කළ හැකි ය.

2. බුදුන් වදින්නට වෙන ම තැනක් තිබිය යුතු ය - ගෙය වෙන ම කාමරයක් පිළියෙළ කරගත හැකි නම් ඉතා මැහැවේ. එසේ නොහැකි ගෙවල සුදුසු තැනෙක ප්‍රතිමා වහන්සේ හමක් හෝ බුද්ධ පින්තූරයක් හෝ තබා ගත යුතු ය.

3. ගෙදර සෑම දෙනා ම උදේ සවස බුදුන් වැඳීම සිටිතක් වශයෙන් කළ යුතු ය - ඉන් එක වරක් වත් සියලු දෙනා ම එකට වදින්නට යොදා ගැනීම ඉතා මැහැවේ. එසේ කරන අවස්ථාවෙහි දී පරමල් අස් කිරීම, අලුත් මල් ටිකක් පිළියෙල කිරීම, රෑට පහන් දැල්වීම ආදී වතාවත් ළමයින් හට දින වශයෙන් බෙදා දීම ඉතා සුදුසු ය.

4. දැවසකට වරක් පිටින් සුත්‍රයක් වත් කියා ගැනීම ඉතා අවශ්‍ය ය - බුදුන් වැඳ අවසන් වූ විට හෝ ගෙදර කාටත් පහසු වෙන යම් වෙලාවක් හෝ නියම කර ගත යුතු ය. පිටින් කට පාඩම් හැත්තම් පොත පත බලා ගෙන කිව හැකි ය. එය සියලු දෙනාට ම නොකළ හැකි නම් දෙනුන් දෙනෙකුන් පොත බලාගෙන කියන විට අනෙක් අය වැඳගෙන අසා සිටිය යුතු ය. දිනකට එක සුත්‍රය බැගින් මාරුවෙන් මාරුවට මංගල, රතන, කරණිය මෙන්ත සුත්‍ර තුන ම කිම අපහසු නම් අඩුම ගණනේ කරණිය මෙන්ත සුත්‍රය වත් කියා ගත යුතු ය. එය පාඩම් කිරීමට ද අපහසු නැත. කිමට වැඩි වේලාවක් ගත වන්නේත් නැත. ඒ සුත්‍රය සජ්ඣායනා කිරීම ආරක්ෂාවක් මෙන් ම භාවනාවක් ද වෙයි.

5. ධර්මවිද්‍යා කිරීම - දිනපතා බුදුන් වැඳ පිරිත් කියාගත් අවස්ථාවෙහි හෝ වෙන යම් පහසු විටෙක හෝ ගෙදර සියලු දෙනා ම එක් රැස්විය යුතු ය. දෙමව්පියන් විසින් දරුවන්ගේ ඉගෙනීම හා හැසිරීම ආදී දවසේ කටයුතු විමසා බලා සුදුසු අවවාද දිය යුතු ය. සුළු වේලාවක බණ කථාවක් කීම හෝ සුදුසු බණ පොතකින් කොටසක් කීම හෝ ඉතා අවශ්‍ය බව සැලකිය යුතු ය. මෙසේ සමුහ වශයෙන් කරන කටයුතු වල දී කෙනෙකු, දෙන්නකු අඩු වුවත් ඉතිරි අය එය නොවරද්දා කරගෙන යා යුතු ය.

6. මවුපියන් වැඳීම - සෑම දරුවකු ම දිනපතා දෙවරක් නොහැකි නම් එක වරක් වත් මවුපියන් වැන්ද යුතු ය. මවුපියන් වැඳීම බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් වර්ණනා කරන ලද මහා පින්කමක් බව සිත තබා ගෙන එය ඉතා ආදරයෙන් හා ගෞරවයෙන් කළ යුතු ය.

7. පන්සිල් රැකීම - මෙකල පන්සිල් සමාදාන විම බහුලව ඇතත් රැකීම එතරම් දුරට ඇති බවක් නො පෙනෙයි. පන්සිල්හි රකින්නට බැරි දෙයක් නැත. රකින්නට බැරි සිල් බුදු රජාණන් වහන්සේ නියම කරන්නේ නැත. බෞද්ධකම පසෙකින් තබා වැදගත් මනුෂ්‍යයකු වශයෙන් සිතුවත් පන්සිල් රැකීම ඉතා අවශ්‍ය ම ය. බෞද්ධයන් ගේ නිත්‍ය ශීලය වන පන්සිල් පණ මෙන් රැකීමට ඉටා ගත යුතු ය.

8. ඉහළ සිල් රැකීම - ඉන්ද්‍රිය සංවරයට හා කෙලෙසුන් තැවීමට ආධාර වන අටසිල් ආදී ඉහළ සීලයක් මසකට වරක් වත් රැක්ක යුතු ය. බොහෝ දෙනා කටයුතු බහුල යයි කියමින් මෙබඳු ගුණ දහමී රැකීම අතපසු කෙරෙති. එසේ කිරීම ඉතා වැරදි ය. උච්චතාව ඇතොත් අනෙක් බොහෝ කටයුතුවලට මෙන් ම සිල් රැකීමට ද අවකාශ ලබාගත හැකි ය. පොහොසදාට අවකාශ නැත්නම් ඉඩ ඇති අන් කවර

දිනයෙක වුව ද සිල් රැකීමට බාධාවක් නැත. කෙසේ හෝ මසකට වරක් වත් ඉහළ සිල් රැකීමට ඉටා ගත යුතු ය.

9. භාවනා කිරීම - දවසකට සුළු වේලාවක් වත් භාවනා නො කරන්නා නියම බෞද්ධයකු ලෙස සැලැකිය නො හැකි ය. තමන්ගේ පරමාර්ථය වන සසර දුක් නැති කර නිවන් සුව ලැබීමේ මාර්ගය අමතක කර සිටින හෙයිනි. භාවනාව ජන සමාජයෙහි අපරාධ අඩු කිරීමටත් තමාගේ සනීපය හා සුවය දියුණු කර ගැනීමටත් නිවන් සුවය ලැබීමටත් උපකාර වන්නේ ය. ඒ නිසා කුඩා ළමයා පටන් ඇති සියලු දෙනා ම අඩුම ගණනේ දවසකට මිනිත්තු දහයක් වත් භාවනා කළ යුතු ය.

10. තමන් ගැන සිතීම - දිනපතා මද වේලාවක් නියම කරගෙන තමන් ගැන සිතා බැලිය යුතු ය. එසේ කිරීමෙන් තමන් ගේ හොඳ හොඳොඳ ගැන තමන් හට අවබෝධයක් ඇතිවීම හේතු කොට ගෙන දිනෙන් දින ම හොඳොඳ අඩුකර ගන්නටත් හොඳ වැඩි දියුණු කර ගන්නටත් හැකි වෙයි.

11. නොගැළපෙන ක්‍රියා - තමන්ගේ බෞද්ධකමට නො ගැළපෙන මත්පැන් පානය, සුදුව ආදී දුශ්චරිතයන්හි ගෙදර දී හෝ පිටත දී නොයෙදෙන්නටත්, මත් පැනින් කරන සංග්‍රහාදිය කවර කරුණක් නිසා වත් නොකරන්නටත් ඉටා ගත යුතු ය.

12. පන්සල් යෑම - පෝය සතරට ම නොහැකි නම් මාසේ පෝය හා පසළොස්වක් පෝය ද යන දෙපෝයට වත් පන්සලට යෑම ද අවශ්‍ය ය. ගෙදර දී දිනපතා බුදුන් වැඳුම් ආදී කටයුතු කරතත් පන්සලකට ගිය විට තරම් හිත ගාන්න නො වෙයි. පන්සලකට ඇතුළු වී විහාරයේ, දාගැබ, බෝධිය දැකින විට හිතේ අමුතු ම ප්‍රසාදයක්, ගාන්ත භාවයක් ඇති වෙයි. පන්සලට යන විට නා හා පාට ඇඳුම් අත්හැර සුදු ඇඳුමෙන් සැරසී යෑම නියම බෞද්ධ චාරිත්‍රය බව සිත තබා ගත යුතු ය.

13. **බණ ඇසීම** - බණ දන්නා අයට නමුත් බණ ඇසීම ඉතා අවශ්‍ය ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද තමන් ම දේශනා කළ ධර්මය ශ්‍රාවකයන් කියන විට ඉතා ඕනෑකමින් ගෞරවයෙන් අසා සිටිය හ. කොතරම් කටයුතු බහුල කෙනෙකුට වුව ද මසකට පැය තුන හතරක් බණ ඇසීමට වෙන්කර ගැනීම අපහසු නො වේ. ගුවන් විදුලිය මගින් හෝ ධර්මදේශනා කරන විට නියම ලෙස ධර්ම ගෞරවයෙන් ඇසීමට බෞද්ධයෝ සිතට ගනිත් වා!

14. **භික්ෂුන් හමුවීම** - වරින් වර පන්සල් ගොසින් හෝ ගෙදරට වැඩම කරවා ගැනීමෙන් හෝ සුදුසු භික්ෂුන් වහන්සේලා හමුවීම ද ඉතා අවශ්‍ය ය. “භික්ෂු දස්සනං භාපෙති” - භික්ෂුන් වහන්සේලා දකින්නට නොලැබීම ගුණ දහමින් පිරිහීමට හේතුවක් වන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ. ඒ නිසා ඉඩ ඇති පමණින් සුදුසු භික්ෂුන් වහන්සේලා හමුවන්නටත් භික්ෂුන්ගේ සැප දුක් සොයා බලා උපස්ථාන කරන්නටත් සිතට ගත යුතු ය.

15. **ගුණ හුවණින් දියුණුවීම** - දිනෙන් දින ම ගුණ හුවණින් දියුණු වී තමන් ආශ්‍රිතයන් ගෙන් ද ගුණ හුවණ දියුණු කොට තමන් නියම බෞද්ධයන් වන්නටත් තම නිවෙස බෞද්ධ ගෙදරක් කරගෙන සතුටින් වාසය කරන්නටත් සැම බෞද්ධයකු විසින් ම අධිෂ්ඨාන කරගත යුතු ය.

හළ යුතු දේ

1. **මත් පැන් පානය** - බොහෝ අපරාධවලට හා නානා දුශ්චරිතවලට ප්‍රධාන හේතුවක් ව තිබෙන මත්පැන් පානය හළ යුතු ය. “පව් උණන උල්පත යැ” යි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ මේ මත්පැන් පානය කරන බෞද්ධයන් සිටිතොත් බුදුරජාණන් වහන්සේට කරන බුද්ධ පූජාවක වශයෙන් එය නොපමාව ම හතර කළ යුතු ය. මිනිසා තිරිසනා බවට පත්

කරන මේ මත්පැන් බෞද්ධයන් ගේ කිසි ම උත්සවයකට සංග්‍රහයකට නොගන්නට තරයේ ම ඉටා ගත යුතු ය. බෞද්ධ උත්සවයට ඉහළින් පැවැත්වීමට ඉතා උනන්දුවෙන් ක්‍රියා කරන රජයේ ජන නායකයින් රටට ආදර්ශයක් වශයෙන් මත්පැනින් තුරන් විය යුතු ය.

2. සුදුව - රේස් සුදු නිසා මනුෂ්‍යයා ගුණ ධර්මයෙන් පමණක් නොව ආර්ථික වශයෙන් ද පිරිහීමෙන් අපරාධ අධික වන බව ප්‍රකට කාරණයකි. සුදුව නිසා පීඩිත හා පවුල් විනාශ කර ගන්නවුන් ගේ ප්‍රමාණය සුළු නො වේ. මෙය රට මුළුල්ලේ ම වසංගත රෝගයක් මෙන් පැතිරී යන බව ඉතා ප්‍රකට ය. නගරබද පමණක් නොව ගම්වල ද ස්ත්‍රීන් කුඩා දරුවන් පවා සුදුවට පෙළඹී සිටින බව බොහෝ දෙනා දනිති. මෙයින් රටට සිදුවන විපත්තිය හොඳින් නුවණින් සලකා බලා පළමු කොට බෞද්ධයන් විසින් සුදුව අත්හළ යුතු ය. සුදුවත් සුරාවත් අප රටින් අත්කර ගැනීමට සැම උත්සාහයක් ම දැරිය යුතුවා පමණක් නොව රජයට කරුණු කියා සුදුවත් සුරාවත් නීතියෙන් ම තහනම් කරවා ගත යුතු ය.

3. සිනමා ශාලා හා සමාජ ශාලා ද අද රටේ විශේෂයෙන් නගරබද පවත්නා අපරාධ, මංකොල්ල කෑමි, මං පැහැරීම් මිනීමැරුම්, ප්‍රේමසම්බන්ධ, සියදැවි නසාගැනීම් නානා විධ දූෂණ ක්‍රියා ආදී නින්දිත සිද්ධීන් සියයට අනුවක් පමණ සිදුවන්නේ සිනමා ශාලා හා සමාජ ශාලා නිසා නොවේ දැයි සිතා බලන්න. ඒ නිසා බෞද්ධයන් විසින් සමාජ ශාලා වර්ජනය කොට හළ යුතු ය. එසේ ම සමාජය දූෂණය කරන නරක විත්‍රපටි බැලීම අත්හළ යුතුවා පමණක් නො ව එබඳු විත්‍රපට වහා ම නතර කළ යුතු යයි රජයට තරයේ කියා සිටීමට සැම බෞද්ධයෝ ම සිතට ගනිත් වා!

4. අසහන පත්‍ර සඟරා හා පත් පොත් වහා ම වර්ජනය කළ යුතු ය - සමාජය වනසා හෝ මුදල් සපයා ගන්නා අදහසින් ඉතා කැන පින්තූර යොදා නිකුත් කරන පත් පොත් මෑතක සිට බහුල වී තිබේ. ඒවා නොගෙන හැරීම මෙන් ම තම හිත මිතුරනට නොගන්නා ලෙස කරුණු කීම ද රටට ජාතියට හා ආගමයට ද හිතවත් සෑම දෙනා විසින් ම කළ යුතු ය. මෙකල සමහර පත්‍රකාරයන් කැන පින්තූර හා කැන ආරංචි මුල් පිටුවල යොදා රට වනසන්නට සූදානම් වන බව පෙනෙයි. එබඳු පත්‍ර වහා ම වර්ජනය කොට නිසීමගට හරවා ගැනීමට මහජන මතයක් ඇති කළ යුතු ය.

5. අධර්මය දුරු කිරීම - මත්පැන් බොන - රේස් ආදී සුදුවල යෙදෙන - අල්ලස් ගනු දෙනු කරන - පංච දුශ්චරිතයන්හි යෙදෙන අයට ඒවා අත්හරින ලෙස කරුණාවෙන් කරුණු කියා දුන් විට එය බාර නොගනිතොත් ඔවුන් සම්පූර්ණයෙන් ම වර්ජනය කළ යුතු ය. කොතරම් උසස් යයි සම්මත වූ ජනනයකයකු වුවත් යට කී හරක ගතිවලින් යුක්ත නම් ඔහු ආගමික උත්සවයකට තබා සාමාන්‍ය උත්සවයකට වත් නොකැඳවිය යුතු ය. මුලාසනය දීම් ආදියෙන් සංග්‍රහ නොකළ යුතු ය.

6. විවිඳ පීචිතය - ගිහි බෞද්ධයාට විවිඳ පීචිතය සම්පූර්ණයෙන් තහනම් නැත. එහෙත් වාමි පීචිතය බෞද්ධයාට උරුම වූ දෙයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ආදර්ශයෙන් හා උපදේශයෙන් ද ලෝකයාට වාමි පීචිතය ඉගැන්වූ උත්තමයෙකි.

අද ලංකාවේ ආර්ථික ප්‍රශ්නය විසඳා ගැනීම ඉතා දුෂ්කර වී තිබේ. ඊට හේතුව කුමක් ද? ගුණ ධර්ම වනසන අධ්‍යාපන ක්‍රම වලින් රටවැසියා බාහිර අලංකාරයට ගිජු වීම ය. නොකා නොබී හෝ විවිඳ ලෙස පිවත් වන්නට පුරුදු වීම ය. මෙකල බොහෝ

දෙනා ගේ දොර - යාන වාහන - ඇඳුම් පැළඳුම් ආදියට ප්‍රමාණයට වඩා වියදම් කරන්නට යෑම රටට මහා විපත්තියක් වී තිබේ. මධ්‍යම පන්තියේ බොහෝ දෙනා ණය වී අපමණ කරදරවලට මුණ පා සිටින්නේ ද, මේ විවිත්‍ර ජීවිතය නිසා ය. මේ ආදී කරුණු හොඳින් සලකා බලා විවිත්‍ර ජීවිතය අත්හැර වාමී ජීවිතයට බැස ගත යුතු ය.

7. සංකර සිරිත් - බොහෝ කාලයක් විදේශීයට යටත්ව සිටීම නිසාත් අබෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රම නිසාත් සිංහල බෞද්ධයා හොඳට ම සංකර වී ගියේ ය. අපට අතහැරීමට ශිෂ්ටාචාරයක් ඇති බව සලකා සංකර සිරිත් අත්හළ යුතු ය. මෙරට හා පිටරට මත්පැන් - රේස් හා කානිවල් නමින් පැවැත්වෙන හා හා සුදු - අර්ධ නිර්වස්ත්‍ර නැටුම් - කොක්ටේල් පාටි - ආලිංගන නැටුම් - සතුන් ඇති කරගෙන කන්නට උගන් වන ආයතන - කාමකෝප අවුස්සන අසහ්‍ය විත්‍රපට හා පත් පොත් - විවාහ මංගල්ලවල දී ගන්නා වේල් නම් වූ හිස් වැසුම හා බිත්තර සිය ගණනක් විනාශ කොට තනන කේක් ගෙඩිය - මංගල්ලවල දී හා අවමංගල්ලවල දී අධික වියදම් කිරීම ආදිය මෙකල බහුලව පවත්නා සංකර සිරිත්වලින් කිපයකි. විදේශීන් ගෙන් පුරුදු වූ සංකර සිරිත් අත්හැර අපේ ශිෂ්ටාචාරයට අනුව කටයුතු කරන්නට තරයේ ම අධිෂ්ඨාන කර ගත යුතු ය.

8. දුම් පානය - දුම්පානය කෙළින් පාපයක් නො වුව ද කිසි දු යහපතක් නො සැලැසෙන එසේ ම නොයෙක් රෝගයන්ට ආධාර වන ක්‍රියාවෙකි. මේ දුම්පානය නිසා දවසකට රුපියල් කි ලකමයක් නිකරුණේ පුළුස්සා දමනුවා දැයි නුවණින් සලකා බලා දුම්පානයෙන් වැළැකීමට ද සිතා ගත්තොත් ඉතා මැනවි.

9. ගවමස් කෑම - බුද්ධ ධර්මය අනුව ත්‍රිකෝටි පාරිශුද්ධ මාංසය කෑමට බාධාවක් නැත ද, මස් කෑමෙන් වැළැකී සිටින්නට පිළිවන් නම් ඉතා වැදගත් ය. බුද්ධ ධර්මය අනුව සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි මෛත්‍රිය සමසේ පැතිරවිය යුතු වුවද එයට මූලපිරීමක්

වශයෙන් ගව භාතනය නැති කිරීමට ආධාර විය යුතු ය. ඒ නිසා සෑම බෞද්ධයකු ම ගවමස් කෑමෙන් වෙන් වී පිළිවන් ඉක්මනින් ගව භාතනය සම්පූර්ණයෙන් නතර කර ගන්නට උත්සාහ දැරිය යුතු ය.

ගිහි බෞද්ධයන් ගේ දින වර්යාව

බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ගේ විවේකයට සුළු කාලයක් තබාගෙන ඉතිරි සම්පූර්ණ කාලය අන්යයන්ගේ සුව සඳහා යෙදු උත්තමයෙකි. අවුරුදු හතළිස් පහක් ඇතුළත ලෝකයට අනන්ත වූ ශාන්තියක් කළ හැකි වූයේ උන් වහන්සේ සියලු කටයුතු කාල සටහනක් අනුව කළ නිසා ය.

මෙකල සිටින අප කාහටත් තමන්ගේ කටයුතු හොඳටත් සම්පූර්ණ වත් කළ හැකි වන්නේ කාල සටහනක් තුබුණොත් ය. ඒ නිසා සෑම දෙනා ම කාල සටහනක් පිළියෙල කර ගත යුතු ය. මෙහි සාමාන්ය කාල සටහනක් යොදනු ලැබේ. එය එලෙසින් ම හෝ මඳක් වෙනස් කොට හෝ තමන් සඳහා පිළියෙල කර ගෙන, තමන්ගේ සියලු කටයුතු කලටත් වේලාවටත් හොඳටත් සම්පූර්ණවත් ආගමානුකූල වත් සිදු කරන්නට ඉටා ගත යුතු ය. දිනවර්යාව යනු කාල සටහන වෙනුවට පැරණියන් භාවිත කළ වචනය යි.

1. උදේ 5 ට පමණ නින්දෙන් නැගිට එම ඇඳෙහි හිඳ පහත සඳහන් කරුණු සිහි කළ යුතු ය.
 - (i) තෙරුවන් සිහි කිරීම.
 - (ii) මිනිත්තු පහක් වත් මෙහි භාවනාව හෝ තමන් පුරුදු කරන අන් භාවනාවක් හෝ කිරීම.

- (iii) තමන්ගේ පරමාර්ථය සිහි කිරීම. එනම් ආගමික වශයෙන් නිවන් සුවය හා සාමාජික වශයෙන් ගුරුවරයකු හෝ වෛද්‍යවරයකු හෝ විම ආදී වශයෙන් උසස් මහාත්මයකු - මහාත්මනියක විමේ ධරාපොරොත්තුව.
- (iv) හුවණ අනුව ගිය විරියය නැම දියුණුවක් ම සිදු කර දෙන ධව සිතා දුවසේ සියලු කටයුතු උසස් ධරාපො -රොත්තුව සම්පූර්ණ වන ලෙසට ම පැවැත්වීම.
- 2. ඇදෙන්න නැගිට ගරිකෘතනය - වනයාමාදිය කොට, මුහුණ කට කෝදා, මුදුන් වැද, දෙමව්පියන් වැද, උදේ ආහාර අනුභව කොට දුවසේ කටයුතු පටන් ගැනීම.
- 3. ඉගෙනීම හෝ රැකි රක්ෂා හෝ සකසා සම්පූර්ණව කිරීම හා අයිති නැති කටයුතුවල යෙදීමෙන් හා වැඩි කතාවලින් ද කාලය නාස්ති නොකිරීම.
- 4. දවල් ආහාර ගන්නා විට ද තෘෂ්ණාවෙන් මුළු නොවී තමනට ගුණ අගුණ විමසා ධරා පමණට අනුභව කිරීම, එසේ ම මේ ආහාර පිවිතය පැවැත්වීම පිණිස ය, පිවත් වන්නේ දෙලොව දියුණුව සඳහා යයි සිතමින් සතුටින් හා සෙමින් ආහාර ගැනීම.
- 5. කැමෙන් පසු විවේක ගන්නා මිනිත්තු කිපය තුළ ද යහපත් සිතිවිලිවලින් ම කාලය ගෙවීම.
- 6. සවස් වරුවේ ද ඉගෙනීම හෝ රැකි රක්ෂා හෝ සකසා සපුරා කිරීම.

7. සවස ක්‍රීඩා හා ව්‍යායාමාදිය නිමවා ඇත කෝචු ගෙන රූ 7.00 ට පමණ ගෙදර සියලු දෙනා ම මුදුන් වැදින තැනට එක්වී පහත සඳහන් කරුණු සම්පූර්ණ කළ යුතු ය.

- (i) මුදුන් වැදීම.
- (ii) පිරිත් සුත්‍රයක් වත් සජ්ඣායනා කිරීම.
- (iii) ස්වල්ප වේලාවක් වත් භාවනා කිරීම.
- (iv) ධර්මව්‍යාජයක් කිරීම හෝ ධර්ම පොතකින් කොටසක් හෝ කියවීම.
- (v) දොමවිපියන් වැදීම.

8. රූ කැමෙන් පසු ඉගෙනීම ආදී ඒ ඒ කටයුතු වල යෙදීම, ඉදිරි දිනයෙහි අවශ්‍යයෙන් කළ යුතු දෑ සිතා බලා සටහන් කර තැබීම, අවසානයෙහි තමන් ගැන මඳක් සිතා බලා, මෙහි වඩා තෙරුවන් සිහි කොට නින්දාට යෑම.

සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා!

“Wherever the Buddha’s teachings have flourished,

either in cities or countrysides,

people would gain inconceivable benefits.

The land and people would be enveloped in peace.

The sun and moon will shine clear and bright.

Wind and rain would appear accordingly,

and there will be no disasters.

Nations would be prosperous

and there would be no use for soldiers or weapons.

People would abide by morality and accord with laws.

They would be courteous and humble,

and everyone would be content without injustices.

There would be no thefts or violence.

The strong would not dominate the weak

and everyone would get their fair share.”

~THE BUDDHA SPEAKS OF
THE INFINITE LIFE SUTRA OF
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY
AND ENLIGHTENMENT OF
THE MAHAYANA SCHOOL~

Taking Refuge with a mind of Bodhichitta

**In the Buddha, the Dharma and the Sangha,
I shall always take refuge
Until the attainment of full awakening.**

**Through the merit of practicing generosity
and other perfections,
May I swiftly accomplish Buddhahood,
And benefit of all sentient beings.**

The Prayers of the Bodhisattvas

**With a wish to awaken all beings,
I shall always go for refuge
To the Buddha, Dharma, and Sangha,
Until I attain full enlightenment.**

**Possessing compassion and wisdom,
Today, in the Buddha's presence,
I sincerely generate
the supreme mind of Bodhichitta
For the benefit of all sentient beings.**

**"As long as space endures,
As long as sentient beings dwell,
Until then, may I too remain
To dispel the miseries of all sentient beings."**

With bad advisors forever left behind,
From paths of evil he departs for eternity,
Soon to see the Buddha of Limitless Light
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings
of Samantabhadra's deeds,
I now universally transfer.
May every living being, drowning and adrift,
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

*** The Vows of Samantabhadra ***

I vow that when my life approaches its end,
All obstructions will be swept away;
I will see Amitabha Buddha,
And be born in His Western Pure Land of
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,
I will perfect and completely fulfill
Without exception these Great Vows,
To delight and benefit all beings.

*** The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra ***

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.

May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.
Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《斯里蘭卡文：佛化家庭，BUDDHIST HOME》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: <http://www.budaedu.org>

This book is strictly for free distribution, it is not for sale.

නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

Printed in Taiwan

6,000 copies; April 2013

SR063 - 11186